

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ฉบับสมบูรณ์

โครงการ
“โนราโรงครูท่าแคกับการสืบทอด
และสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน”

โดย นายสมบูรณ์ แสงสุบัน และคณะ
มีนาคม 2562

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ฉบับสมบูรณ์
โครงการ
“โนราโรงครูท่าแคกับการสืบทอด
และสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน”

คณะผู้วิจัย

1. นายสมบูรณ์ แสงสุบัน
2. นางการุณ เมืองสง
3. นางอุไรวรรณ พรหมรัตน์
4. นายสมพงศ์ ชิตน้อย
5. นางสุมณฑา ชังกระรัตน์
6. นายพิพัฒน์ น้อยปาน
7. นางเสงี่ยม ลอยจิว
8. นางจุฬาพร สงวนวงศ์
9. นางจุฑามาศ บุญแสง
10. นางปิยะนุช ชูรัตน์
11. นางสาววันทนา เทศทองมี
12. นางฉวีรัตน์ หงส์ ฤทธิเรือง
13. นางสาวใจ แสงสุบรรณ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)

บทนำ

โครงการวิจัย เรื่อง “โนราโรงครูท่าแคกับการสืบทอดและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของโนราโรงครูท่าแคที่สัมพันธ์กับชุมชน เพื่อศึกษาความเชื่อ พิธีกรรม และการจัดการโนราโรงครูท่าแคตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อศึกษาระบบความสัมพันธ์ของโนราโรงครูท่าแคกับชุมชนท่าแคและชุมชนอื่น ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อศึกษาแนวทางสืบสาน และสร้างสรรค์ให้โนราโรงครูท่าแคมีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งต่อชุมชนท่าแค

กล่าวได้ว่าโนราโรงครูเป็นความเชื่อและพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวบ้านในภาคใต้และโดยเฉพาะชุมชนท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ทั้งนี้เพราะ โнораโรงครูเป็นพิธีกรรมทางความเชื่อที่เป็นความเชื่อทางพุทธศาสนาระดับชาวบ้าน อันหมายถึงความเชื่อในหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ซึ่งผสมผสานกับลัทธิพราหมณ์ และความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์หรือผีसाงเทวดา อันรวมไปถึงการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ การเข้าทรง และพิธีกรรมทางความเชื่ออื่น ๆ ที่ปรากฏในโนราโรงครู จึงมีบทบาทและหน้าที่ต่อปัจเจกบุคคล และต่อสังคมส่วนรวมตามลักษณะของพุทธศาสนาระดับชาวบ้าน จึงเห็นได้ว่าโนราโรงครูและพิธีกรรมบางอย่าง เช่น พิธีครอบเศียร หรือผูกผ้าใหญ่ พิธีรำสวดเครื่องหรือสวดคำไถ เป็นการแสดงออกถึงคุณธรรมด้านการดำรงคุณค่า ในการเคารพนับถือ ครูบาอาจารย์ มีความกตัญญู รู้คุณ มีเมตตาธรรม เป็นเครื่องชี้นำในการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อน ช่วยคลี่คลายปัญหาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จึงมีส่วนสำคัญในการสืบทอดและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมการรำโนราโรงครูจากอดีตจนถึงปัจจุบัน อันเป็นภาพปรากฏของโนราโรงครูในชุมชนท่าแคอย่างเด่นชัด จึงเป็นที่มาของโครงการศึกษาวิจัยดังกล่าว

ชุมชนบ้านท่าแค เป็นชุมชนหนึ่งในเขตเทศบาลตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ในทางสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนบ้านท่าแค โดยเฉพาะวัดท่าแค มีประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับตำนานโนรา การประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่วัดท่าแคและโนราโรงครูในชุมชนบ้านท่าแคทั้งโนราโรงครูเล็กและโรงครูใหญ่มาดั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีกลุ่มศิลปินที่เป็นโนรา ผู้มีเชื้อสายโนรา ลูกหลานตายายโนรา อยู่เป็นจำนวนมาก จนกล่าวได้ว่า “ชาวบ้านท่าแคล้วนเป็นลูกหลานตายายโนรา” มีคณะโนราที่มีชื่อเสียง อยู่หลายคณะ มีกลุ่มทำเครื่องแต่งกาย และร้อยลูกปัดโนรา กลุ่มทำเครื่องดนตรีโนรา กลุ่มวาด

จากมานโนรา รวมทั้งคนทรงครุหมอโนรา หมอไสยศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเชื่อ และพิธีกรรมของโนรา

กระบวนการวิจัยในเรื่องดังกล่าวเป็นกระบวนการวิจัยจากภายในโดยคนในชุมชนที่มีลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยถึงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มตั้งแต่การนำเสนอโครงการวิจัยต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนและนอกชุมชน การประชุมกลุ่มคณะวิจัยเพื่อหาแนวทางทำงานรวมทั้งปรับกระบวนการวิจัยให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย การประชุมกับผู้เกี่ยวข้อง การเปิดเวทีการวิจัย การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งศิลปิน โนรา ชาวบ้าน และผู้เกี่ยวข้องในชุมชน การจัดเวทีชุมชนเพื่อร่วมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาและต่อยอดงานวิจัยที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนผ่านกระบวนการวิจัยดังกล่าว การปฏิบัติการสร้างธรรมาภิบาลในชุมชนโดยการใช้เวทีสหราชอาณาจักรจากหลายภาคส่วนมาเป็นตัวแทนในการจัดการโนราในพื้นที่ท่าแคทั้งส่วนของโนราโรงครู การจัดการสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับที่ประดิษฐานขุนศรีศรีศรัทธาภายในวัดท่าแค การบริหารรายได้และงบประมาณ ฯลฯ

ในด้านประวัติความเป็นมาของโนราโรงครูท่าแคที่สัมพันธ์กับชุมชน พบว่าชุมชนท่าแคและบริเวณใกล้เคียง มีตำนานท้องถิ่นเกี่ยวกับโนรา กล่าวถึงขุนศรีศรัทธาหรือขุนอัยกา พระอัยกาประธานเครื่องทรงกษัตริย์ให้เป็นเครื่องแต่งตัวโนรา และทรงตั้งเจ้าชายน้อยเป็น”ขุนศรีศรัทธา” ขุนศรีศรัทธาได้มาครองดินแดนที่เรียกว่า “ท่าแค” แล้วตั้งโรงฝึกหัดรำโนราขึ้น ในบริเวณที่เรียกว่า “โคกขุนทา” ตำบลท่าแคอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ความเป็นมาข้างต้นทำให้ชุมชนมีสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของบ้านที่ดีและเจ้าภาพในการจัดโนราโรงครูเพื่อต้อนรับผู้คนที่เข้ามาสู่ชุมชน

คำว่า “ท่าแค” นอกจากหมายถึงชื่อตำบลและชื่อบ้านท่าแคแล้ว ยังหมายถึงวัดท่าแค อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุงด้วย วัดท่าแคเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ของชาวบ้านตำบลท่าแคและบริเวณใกล้เคียงมีสถานที่ที่เป็นอนุสรณ์และเกี่ยวข้องกับขุนศรีศรัทธาอยู่หลายอย่างคือ “โคกขุนทา” ที่เชื่อว่าเป็นสถานที่ที่ขุนศรีศรัทธาใช้เป็นที่พักพิงหัดศิษย์ให้รำโนราดังกล่าวแล้ว “ที่ขุนทา” หรือ “หลักขุนทา” เชื่อกันว่าเป็นที่ฝังกระดูกของขุนศรีศรัทธา “เขื่อนขุนทา” เชื่อกันว่าเป็นที่พำนักของครูโนรา

วัดท่าแคจึงมีพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่โดยการนำของโนราแปลก ชนะบาล และคณะมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ทรงสร้างรูปปั้นขุนศรีศรัทธาและพรานบุญ แล้วสร้างศาลาตรงบริเวณเขื่อนขุนตา นำรูปปั้นไปประดิษฐานไว้เป็นอนุสรณ์หรืออนุสาวรีย์ของขุนศรีศรัทธา คณะโนราและชาวบ้านในตำบลท่าแคโดยการนำของโนราแปลก ชนะบาล (โนราแปลกคำ) และคณะได้ร่วมกันประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูสืบต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 โดยมีคณะโนรา ผู้มีเชื้อสายโนรา ลูกหลานตายายโนรา และชาวบ้านทั้งในตำบลท่าแคและตำบลอื่น ๆ ตลอดจนถึงชาวบ้านในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคใต้และภาคอื่น ๆ มาร่วมพิธีกันจำนวนมาก กลายเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา ตั้งแต่โนราแปลก ชนะบาล โนราสมพงษ์ ชนะบาล และโนราเกรียงเดช จำณรงค์ (เกรียงเดชน้อยนวลระหงส์) ในฐานะโนราใหญ่และผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมมาจนถึงปัจจุบัน ในขณะเดียวกันในชุมชนท่าแค และบริเวณใกล้เคียงก็ยังคงมีการจัดโนราโรงครูทั้งโนราโรงครูเล็ก และโรงครูใหญ่ตามบ้านของโนรา ผู้มีเชื้อสายโนราและลูกหลานตายายโนรา ตามวาระและโอกาสที่เหมาะสม และยังร่วมในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่วัดท่าแคด้วย ดังตัวอย่าง โนราโรงครูบ้านนายผล จำณรงค์ นายผินจำรงค์ นายเคชา คำเกลี้ยง นายวันเกลี้ยงเกื้อ นายไพรวลัย พรหมนวล นางสาววรรณดี มากมณี นางเพียร เพชรย่อย เป็นต้น

ในด้านความเชื่อ พิธีกรรม และการจัดการโนราโรงครูท่าแค ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน พบว่า ความเชื่อที่สำคัญ และส่งผลให้เกิดความเชื่ออื่น ๆ และการประกอบพิธีกรรมโนราโรงครู คือความเชื่อเรื่องครูหมอโนรา ซึ่งเป็นบูรพาจารย์ หรือครูต้นของโนรา และบรรพบุรุษโนราที่ล่วงลับไปแล้ว ครูต้นที่สำคัญมี 12 องค์ แบ่งเป็นฝ่ายชาย 6 องค์ ฝ่ายหญิง 6 องค์ ได้แก่ พระเทพสิงห ขุนศรีศรัทธา พระม่วงทอง หม่อมรอง พระยาสายฟ้าฟาด พรานบุญ แม่ศรีมาลา แม่นวลทองคำลี แม่แขนอ่อนฝ่ายขวา แม่แขนอ่อนฝ่ายซ้าย แม่ศรีดอกไม้ แม่ควั่น

โนราผู้มีเชื้อสายโนรา ลูกหลานตายายโนรา และชาวบ้านทั่วไปต่างมีความเชื่อว่าครูหมอโนราเหล่านี้ยังมีความผูกพันกับลูกหลานที่มีเชื้อสายโนรา หากลูกหลานเพิกเฉยไม่เคารพ ไม่เซ่นไหว้ รวมทั้งไม่ตั้งหิ้งบูชา ครูหมอโนราอาจจะให้โทษ หรือลงโทษด้วยวิธีต่าง ๆ เช่นปวดหัว ปวดท้อง ปวดเมื่อยตามร่างกาย มีอาการบวมหรือเจ็บป่วยกระเสาะกระแสะ มีอาการผอมแห้งแรงน้อย รับประทานอาหารไม่ได้ บางคนป่วยเจียนตายรักษาที่ใดก็ไม่หาย เรียกอาการเช่นนี้ว่า “ครูหมอย่าง” หรือ “ตายาย่าง” เมื่อทราบ

สาเหตุแล้วผู้เป็นลูกหลานตายายโนราจะต้องหาหมอพิธีมาทำการบน การเซ่นไหว้ ทำพิธีตั้งหิ้งบูชาโดยครูโนรา แล้วทำคำสัญญาหรือทานบน “เหมมฺรฺย” เอาไว้กับครูหมอโนรา เมื่อหายป่วยหรือปลอดภัยแล้ว ก็จะแก้บนด้วยการเซ่นไหว้ ยอมรับนับถือ ครูหมอโนรา หรือจัดโนราโรงครูเพื่อรำถวาย และแก้บนในทางกลับกันหากลูกหลาน เคารพนับถือครูหมอโนราก็จะส่งผลให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง และความมั่นคงในชีวิต นอกจากนั้นจะมีความเชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับโนราเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ความเชื่อเรื่องการแก้บน ความเชื่อเรื่องการรักษาอาการป่วยไข้ การเหยียบเสน และการตัดผมผีซ้อ เป็นต้น

ส่วนพิธีกรรมโนราโรงครูในชุมชนท่าแค่นั้นมีการจัดทั้งโนราโรงครูเล็ก และโรงครูใหญ่ โนราหรือผู้มีเชื้อสายโนราจะจัดโนราโรงครูที่บ้านของตน โดยการรวมญาติหรือเครือข่ายโนรา ตามเชื้อสายโนราหรือครูหมอโนรา ตามที่ตนเคารพนับถือ นับเป็นวิธีการสำคัญหรือเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านในการสร้างความเข้มแข็งและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่เครือญาติผ่านความเชื่อครูหมอโนราสายเดียวกัน กล่าวเฉพาะโนราโรงครูในวัดท่าแค ซึ่งจัดเป็นโนราโรงครูใหญ่ที่มีลักษณะพิเศษ ในลักษณะของศูนย์รวมของครูหมอโนรา โดยเชื่อว่าวัดท่าแคเป็นที่พำนักของครูโนรา มีพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มรูปแบบ อาจจะจัด 3 วัน หรือ 4 วัน โดยเริ่มพิธีกรรมตั้งแต่วันพุธที่ 2 ของเดือน 6 ในตอนเย็น ตั้งแต่การทำพิธีไหว้พระภูมิ และตั้งศาลพระภูมิ ทำพิธีเบิกโรง ลงโรงกาศครู เชิญครู ชุมนุมครู กราบครู รำถวายครู แล้วจับ “บทตั้งเมือง” เพื่อการจับจองพื้นที่โรงโนราในการประกอบพิธีกรรม ส่วนวันที่ 2 คือวันพลุห้ำส เป็นการประกอบพิธีใหญ่เพื่อ เซ่นไหว้ครูโนรา แก้บน รำสวดเครื่องสวดกำไล และพิธีตัดจุก พิธีครอบเทริด หรือผูกผ้าใหญ่ ในเวลาเดียวกัน ก็จะมีการแก้บนด้วยการรำโนรา และรำพราน หรือจับบทยอกพรานถวายครู เมื่อถึงวันที่ 3 อันเป็นวันศุกร์พิธีกรรมจะเริ่มตั้งแต่ลงโรง กาศครู เชิญครู รำ “สิบสองบทสิบสองเพลง” พิธีเหยียบเสน ตัดผมผีซ้อ รำกล่อ่งหงส์ รำแทงเข้ (จระเข้) แล้วร้องบทบูชาครู โดยไม่ต้องส่งครู โนราโรงครูใหญ่วัดท่าแค จะมีผู้มาร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมากทั้งศิลปินโนรา ผู้มีเชื้อสายโนรา ลูกหลานตายายโนรา ทั้งในชุมชนท่าแคบริเวณใกล้เคียง และชุมชนอื่น ๆ ทั้งในจังหวัดพัทลุง และต่างจังหวัด เป็นวิธีการจัดกิจกรรมที่ผู้คนทุกฝ่ายสามารถประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อของตน และสายครูหมอโนราของตนได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ ประหยัดค่าใช้จ่ายโดยไม่ต้องจัดพิธีกรรมโนราโรงครู และพิธีกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่บ้านของตน

ในด้านการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนนั้น กล่าวได้ว่า โนราโรงครุมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดการรำโนรา การขนานขอความช่วยเหลือ การรักษาอาการป่วยไข้ การควบคุมพฤติกรรมของบุคคล และสังคมการสร้างอาชีพ การสร้างเอกภาพ และสัมพันธ์ภาพในสังคม “มีหน้าที่ในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เน้นย้ำความสำคัญของการผูกพันทางเครือญาติ ช่วยแก้ปัญหา ความขัดแย้ง เพิ่มขวัญและกำลังใจให้กับสมาชิกในสังคม ตอบสนองต่อภาวะวิกฤตในชีวิตของคน หรือชุมชนที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการขัดเกลาทางสังคมผ่านการเคารพผู้อาวุโส การตอบแทนบุญคุณ และยึดมั่นในคุณธรรม

ปลายทางของงานวิจัย และกระบวนการวิจัย คือ ความเข้มแข็ง ความสามัคคีของชุมชน การสร้างองค์ความรู้ในการศึกษาเรียนรู้ และกระบวนการในการทำงานของชุมชนในการสร้างสรรค์ และสืบทอดโนราโรงครุท่าแค และความเป็นชุมชนท่าแคให้ยั่งยืนสืบไป

ประกาศขอบคุณ

เอกสารงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษาทีมวิจัยที่เป็นพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษา แนะนำ ทุกด้านตลอดการทำวิจัย ขอขอบคุณมโนราห์ บุคคลที่นับถือครูหมอตายายโนรา ที่ให้ข้อมูลแก่ทีมวิจัย ขอขอบคุณบุคคลที่ทีมวิจัยเชิญมาร่วมให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ข้อมูล ขอขอบคุณ คณะทีมวิจัยทุกคนที่ได้ร่วมแรงร่วมใจเสียสละเวลา ร่วมกันทำงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ประโยชน์และคุณค่าการวิจัยครั้งนี้ ขออุทิศต่อพ่อขุนศรีศรธำมาแด ครูหมอตายายโนราห์ทุกองค์

นายสมบุญ แสงสุบัน

ประธานคณะวิจัยโนราโรงครูท่าแค

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	ก
ประกาศคุณูปการ	ณ
คำนำ	ช
สารบัญ	ซ
บทที่	
1 บทนำ	
- สภาพปัญหาและความเป็นมา	1
- คำถามวิจัย	5
- วัตถุประสงค์	5
- ขอบเขตการศึกษา	5
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
2. วิธีการ กระบวนการและกิจกรรมหลักที่ดำเนินการในการวิจัย	7
- กิจกรรมที่ 1 การประชุมคณะทีมวิจัยร่วมกับ	
ชุดปฏิบัติงานจาก สกว.	7
- กิจกรรมที่ 2 การประชุมทีมวิจัย	9
- กิจกรรมที่ 3 การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การเก็บข้อมูลเชิงลึก	16
- กิจกรรมที่ 4 การสร้างความมีส่วนร่วม	16
- กิจกรรมที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล	17
- กิจกรรมที่ 6 จัดประชุมเสวนาการบริหารจัดการ กิจกรรม	
พิธีกรรมโนราโรงครู	18
- กิจกรรมที่ 7 จัดประชุมทีมวิจัยร่วมกับครูอาจารย์ในโรงเรียน	20
- กิจกรรมที่ 8 การนำเสนอรายงานวิจัยเป็นรูปเล่ม	20
- กิจกรรมที่ 9 การจัดทำเอกสารเสริมความรู้	20
- กิจกรรมที่ 10 การปิดเวทีเสวนาการวิจัย	20

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. โนราท่าแค โнораโรงครุท่าแค และโนราโรงครุวัดท่าแค	25
- ความเป็นมาของโนราท่าแค	25
- โнораโรงครุบ้านท่าแค	31
- รูปแบบขนบนิยมและขั้นตอนการรำโนราโรงครุ	40
- ความเชื่อการทำพิธีโนราโรงครุและการไหว้หิ้ง	46
- การดำเนินการและงบประมาณในการจัดโนราโรงครุที่บ้าน	47
- การมีส่วนร่วมในการสำนักร่วมของชุมชน	48
- โнораโรงครุวัดท่าแค	52
- ความแตกต่างระหว่างโนราโรงครุที่บ้านกับโรงครุวัดท่าแค	58
4. ความเชื่อและพิธีกรรมโนราโรงครุวัดท่าแค	61
- ความเป็นมาของโนราโรงครุวัดท่าแค	61
- ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสถานที่	61
- ความเชื่อเกี่ยวกับโนราโรงครุ	65
- ความเชื่อเรื่องครุหมอโนรา	66
- ความเชื่อเรื่องการตั้งหิ้ง การเลิกหิ้งตายาย	72
- ความเชื่อเรื่องการบน การแก้บน	75
- ความเชื่อเรื่องเหยียบเสน	79
- ความเชื่อเรื่องการเข้าทรง และร่างทรง	80
- พิธีกรรมโนราโรงครุ	81
- การสร้างโรงโนราโรงครุ	81
- พิธีไหว้พระภูมิโรง	84
- พิธีการเข้าโรง	85

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
- พืชตั้งบ้านตั้งเมือง	85
- พืชเบิกโรง	86
- พืชลงโรง พืชกาศครู	86
- พืชเชิญครู และ กราบครู	87
- พืชรำถวายครู	90
- การแห่ผ้าห่มโพธิ์	91
- การรำสวดเครื่องสวดกำไล	92
- พืชครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่	93
- พืชรำแก้บน	94
- พืชออกพรานแก้บน	96
- พืชการเหยียบเสน	97
- พืชกรรมการรำคล้องหงส์	99
- พืชกรรมการรำแทงเข้	103
- พืชชาตายาย	107
5 การจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสืบทอด โนราโรงครูวัดท่าแค	108
- การจัดการโนราโรงครูวัดท่าแค	108
- การมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลท่าแค	116
- การสืบทอดโนราโรงครูท่าแค	118
6 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	128
ภาคผนวก	130
- ข้อมูลการสัมภาษณ์	131

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัญหาและความเป็นมา

1. บริบทชุมชน

1.1 ที่ตั้ง ตำบลท่าแค มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อบ้านท่ามิหรำ

ทิศตะวันออก ติดต่อบ้านต๋านาน

ทิศใต้ ติดต่อบ้านนาโหนดอำเภอเมืองและตำบลควนขนุนอำเภอเขาชัยสน

ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านตรึมเมือง และตำบลสมหวัง

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลท่าแคมีพื้นที่ทั้งหมด 35 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 20,977 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ราษฎรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทางการเกษตร และค้าขาย มีคลองสายหลักผ่าน 2 สาย คือ คลองท่าแคและ คลองลำเบ็ด

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

มีสภาพอากาศร้อนชื้น มี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูฝน และฤดูร้อน ฤดูฝน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม ถึงเดือนมกราคม ฤดูร้อน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือน กันยายน

อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.8 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอุณหภูมิสูงสุด คือเดือนเมษายน ส่วนอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 24.0 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอุณหภูมิต่ำสุดคือ เดือนกุมภาพันธ์ และอุณหภูมิเฉลี่ย ตลอดปี 28.1 องศาเซลเซียส

1.4 ด้านการเมืองการปกครอง

ตำบลท่าแคแบ่งเป็น 12 ชุมชน

1.ชุมชนบ้านยาง ประกอบด้วย บ้านยาง บ้านควนคง

2. ชุมชนบ้านลำมุด ประกอบด้วยกลุ่มบ้านควนคง บ้านชายนา บ้านโคกไม้ไผ่ บ้านลำมุด

3.ชุมชนบ้านปลอกกล่อน ประกอบด้วยบ้านคลองยาง บ้านปลวกกล่อน บ้านต้นโพธิ์

บ้านแซ่โหรัง บ้านไผ่

4. ชุมชนบ้านหนองเพ็ง ประกอบด้วยกลุ่มบ้านท่าแค บ้านหนองเพ็ง บ้านใต้เลียบ บ้านสวนออก บ้านหัวถนนกั้นน้ำ บ้านโคกทราย

5. ชุมชนบ้านหนองบ่อ ประกอบด้วย บ้านกลาง บ้านหนองบ่อ

6. ชุมชนบ้านไผ่

7. ชุมชนบ้านเขาโคกเกวียน ประกอบด้วย กลุ่มบ้านต้นปริง บ้านป่าไม้ไผ่บ้านกลาง

8. ชุมชนบ้านศาลาไม้ไผ่ ประกอบด้วยบ้านศาลาไม้ไผ่ บ้านเกาะแตระ

9. ชุมชนบ้านไสนายขัน ประกอบด้วยบ้านไสนายขัน บ้านไสหมาก บ้านไสถั่ว บ้านหนองช้างแล่น

10. ชุมชนบ้านโคกโพธิ์ ประกอบด้วยบ้านโคกโพธิ์ บ้านป่าไม้ไผ่บ้านต้นโพธิ์

11. ชุมชนบ้านควนป้อม ประกอบด้วยบ้านควนป้อมตก บ้านควนป้อมออก บ้านต้นมะละกอ บ้านสะพานขอม

12. ชุมชนบ้านมาบปด ประกอบด้วยบ้านมาบปด บ้านลำเบ็ด

1.5. ประชากรในตำบลท่าแค ข้อมูล ณ เดือน มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๑

หมู่ที่	ชุมชน	จำนวนประชากร	จำนวนครัวเรือน
๑	บ้านควนคง	๓๔๐	๑๓๓
๒	บ้านควนคง	๕๕๑	๑๕๖
๓	บ้านปลวกเลื่อน	๕๐๐	๓๐๕
๔	บ้านหนองเพ็ง	๑,๐๐๔	๔๒๑
๕	บ้านกลาง	๕๕๕	๒๐๒
๖	บ้านไผ่	๓๕๕	๑๐๗
๗	บ้านลำเบ็ด	๖๑๖	๒๔๕
๘	บ้านศาลาไม้ไผ่	๘๕๕	๒๘๐
๙	บ้านไสนายขัน	๗๕๒	๒๘๒
๑๐	บ้านโคกโพธิ์	๕๑๑	๑๖๕
๑๑	บ้านควนป้อม	๗๓๖	๒๑๔
๑๒	บ้าน มาบปด	๕๐๖	๒๐๗
	รวม	๗,๗๖๕	๒,๗๕๗

2. สภาพสังคม

2.1 การศึกษาของคนในชุมชน

การศึกษายุคปัจจุบันมีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนถึงระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านท่าแค (วันครู 2500) สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 โรงเรียนวัดอภัยาราม สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 โรงเรียนวัดโพธิาวาส สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมู่ที่ 10 โรงเรียนบ้านไสถั่ว สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 8 และ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีจำนวน 2 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านควนป้อม ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 และ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไผ่ สังกัดเทศบาลตำบลท่าแค มีวัด 5 วัด คือวัดท่าแค วัดศาลาไม้ไผ่ วัดอภัยาราม วัดโพธิาวาส และวัดไสหมากจันทาราม มีตลาดนัดในชุมชนสำหรับแลกเปลี่ยนสินค้า คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ทำนา ทำสวนยาง ปลูกพลู สวนผลไม้ ประเพณีวัฒนธรรม มีประเพณีลากพระ ประเพณีวันสารทเดือนสิบ ประเพณีวันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ วันลอยกระทง วันกวนข้าวยาสุ ประเพณีโนราโรงครู ซึ่งได้จัดเป็นประจำทุกปี

คำว่า “ท่าแค” นอกจากหมายถึงชื่อตำบล และชื่อบ้านท่าแคแล้ว ยังหมายถึงวัดท่าแค อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ด้วยวัดท่าแคเป็นสถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ของชาวบ้านตำบลท่าแค มานับร้อยปี ภายในวัดและบริเวณใกล้เคียงมีสถานที่ที่เป็นอนุสรณ์และเกี่ยวข้องกับ”ขุนศรีศรทรา” ที่เชื่อว่าเป็นสถานที่เกี่ยวข้องกับโนราอยู่หลายแห่ง คือ “โคกขุนทา” เชื่อกันว่าเป็นสถานที่ที่ฝึกหัดศิษย์ให้รำโนรา “ที่ขุนทา” หรือ “หลักขุนทา” เชื่อกันว่าเป็นที่ฝังกระดูกของขุนศรีศรทรา “เขื่อนขุนทา” เช่นกันว่าเป็นที่พำนักของครูโนรา ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพล เทพมหาราช ทรงสร้างรูปปั้นขุนศรีศรทรา และพราหมณ์ และสร้างศาลาตรงบริเวณที่ตั้งเขื่อนพ่อขุนศรีศรทราฯปัจจุบันและได้นำรูปปั้นไปประดิษฐานไว้เป็นอนุสรณ์ หรืออนุสาวรีย์ของขุนศรีศรทรา คณะโนราและชาวบ้านในตำบลท่าแค โดยการนำของโนราแปลก ชนะบาล (โนราแปลกคำ) ได้ร่วมกันสืบทอดพิธีกรรมโนราโรงครูท่าแค และนับตั้งแต่ พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา โนราโรงครูท่าแค จึงได้จัดอย่างยิ่งใหญ่ทุกปี โดยมีคณะโนราผู้มีเชื้อสายโนรา ลูกหลานตายายโนรา และชาวบ้านทั้งในตำบลท่าแคและตำบลอื่น ๆ ตลอดจนชาวบ้านในจังหวัดใกล้เคียง เช่น นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลา สตูล เป็นต้น มาร่วมพิธีกันจำนวนมาก จนกลายเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา โดยมีโนราแปลก ชนะบาล มโนราห์สมพงษ์น้อยดาวรุ่ง และโนราเกรียงเดช นวลระหงส์ ในฐานะโนราใหญ่ เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมตามลำดับมาจนถึงปัจจุบันนี้

โนราโรงครู เป็นพิธีกรรมที่แสดงเพื่อประกอบพิธีเชิญครูหรือบรรพบุรุษของโนรามายังพิธี เพื่อรับการเช่นสังเวช เพื่อรับของแก้บน และเพื่อครอบเทริด หรือผูกผ้าใหญ่แก่ผู้แสดงโนรารุ่นใหม่ เพื่อความเป็นโนราโดยสมบูรณ์ สามารถเป็นโนราใหญ่และประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูต่อไปได้ โนราโรงครูไม่เน้นการแสดงเพื่อความบันเทิง แบบการแสดงโนราทั่วไป แต่จะเน้นพิธีกรรมเพื่อเชิญครูหมอตาขายโนรา และบรรพบุรุษของโนรามายังโรงพิธี โดยผ่านร่างทรงหรือคนทรง ครูหมอโนรา โรงครูวัดท่าแคจึงมีคุณค่าและความหมายต่อผู้เป็นโนรา ผู้มีเชื้อสายโนรา “ลูกหลานตาขายโนรา และชาวบ้านโดยทั่วไปที่ถือว่าโนราโรงครูท่าแคเป็นโนราโรงครูใหญ่ และเชื่อว่าเป็นศูนย์รวมของครูหมอโนราที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตชาวบ้าน ทั้งด้านความเชื่อ การบนบานขอความช่วยเหลือ การแก้บน และพิธีกรรมอื่น ๆ โดยเฉพาะการสืบทอดความเป็นโนราและการรำโนรามาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้โนราโรงครูใหญ่วัดท่าแคยังเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่น ๆ ในการอนุรักษ์เผยแพร่วรรณกรรมด้านพิธีกรรม ความเชื่อความศรัทธาในความเป็นโนรา สร้างความสามัคคีและเครือข่ายโนรา ความสนุกสนาน จนเกิดความนิยมอย่างกว้างขวาง มีคณะโนราต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมายทั้งในระดับท้องถิ่นใกล้เคียงและชุมชนรอบนอกเช่น โนราขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) คณะโนราแปลกชนะบาล คณะโนราสมพงษ์น้อยดาวรุ่ง (นายสมพงษ์ ชนะบาล) คณะโนราเกรียงเดชน้อย นวลระหงส์ (นายเกรียงเดช ขำณรงค์) นอกจากนี้ชุมชนยังพยายามรักษาสืบทอดกิจกรรมรำรำโนราให้กับเด็กเยาวชนรุ่นใหม่ มาอย่างต่อเนื่อง ถือว่าเป็นการสืบทอดกันมาทั้งท่วงท่ารำรำ และพิธีกรรม โนราโรงครูท่าแคจึงมีบทบาทอย่างมากในการสร้างพลังการรวมกลุ่มของเครือญาติและกลุ่มคนในท้องถิ่น เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตด้านวัฒนธรรม ความเชื่อและการดำรงชีวิตของประชาชนชุมชนท่าแค และชุมชนใกล้เคียงตลอดถึงชุมชนอื่น ๆ ที่มีเชื้อสายโนรา และความเป็นเครือญาติ รวมทั้งความเชื่อและศรัทธาที่มีต่อบรรพชน ทั้งยังสามารถสร้างรายได้หมุนเวียนในพื้นที่ได้ปีละจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามแม้ว่าชุมชนท่าแคได้พยายามสืบทอดด้วยความเชื่อและพิธีกรรมอย่างต่อเนื่อง ดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ตัวชุมชนโนราโรงครูท่าแคก็ยังไม่ตระหนักถึงความเป็นศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบประวัติความเป็นมาว่ามีความเป็นมาอย่างไร จึงไม่มีความแน่ใจและมั่นใจในการสืบทอดรวมทั้งการเผยแพร่เพื่อให้ความเชื่อพิธีกรรมของโนราโรงครูท่าแค ดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า และความหมายอย่างยั่งยืน จึงเป็นประเด็นน่าศึกษาว่า ความเป็นชุมชนโนราโรงครูท่าแคมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรที่ส่งผลต่อการสืบสานของชุมชน

คำถามวิจัย

1. ความเป็นมาของโนราท่าแค เป็นอย่างไร
2. ความเชื่อและพิธีกรรมของโนราโรงครูท่าแค ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. โนราโรงครูท่าแค มีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของความสัมพันธ์เชิงเครือญาติในชุมชนท่าแค และกับคนในชุมชนอื่นๆ อย่างไร เปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคอย่างไร ด้วยเงื่อนไขใด
4. จะสามารถสืบสานและสร้างสรรค์ให้ โนราโรงครู ท่าแค มีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท่าแคในปัจจุบันอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของโนราโรงครูท่าแค ที่สัมพันธ์กับชุมชนท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาความเชื่อและ พิธีกรรม โนราโรงครูท่าแค ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาการจัดการ การมีส่วนร่วมและแนวทางการสืบทอดโนราโรงครูวัดท่าแคตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ขอบเขตการศึกษา

เชิงพื้นที่

ชุมชนตำบลท่าแค อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ประกอบด้วยหมู่บ้าน ๑๒ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านยาง บ้านลำมุด บ้านปลอกกร้อน บ้านหนองเพ็ง (รวมทั้งชุมชนบ้านท่าแค) บ้านหนองบ่ บ้านโพ บ้านเขาโคเกวียน บ้านศาลาไม้ไผ่ บ้านไสนายจัน บ้านโคกโพธิ์ บ้านควนปอม บ้านมาบปด

เชิงประเด็น

- ประวัติความเป็นมาของโนราโรงครูท่าแค
- ผู้มีบทบาทสำคัญของโนราโรงครูท่าแค เช่น หมอโนรา รำทรง ปราชญ์โนรา
- ความเชื่อพิธีกรรมของโนราโรงครูท่าแค
- ความสำคัญของโนราโรงครูต่อชุมชน
- วิธีการสืบทอดภูมิปัญญาโนราโรงครูสู่ทายาทและคนรุ่นใหม่

- แนวทางการสืบสานในอนาคต
- เชิงกลุ่มเป้าหมาย
- ครูหมอโนราในชุมชน
- ร่างทรงโนราโรงครู
- ผู้แสดงโนราคณะโนราในชุมชน
- ลูกหลานผู้สืบเชื้อสายโนรา
- ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน
- ครู นักเรียนในโรงเรียนในตำบลท่าแค
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เชิงวิจัย

1. เกิดองค์ความรู้ในด้านความเข้าใจประวัติความเป็นมาในเรื่องโนราท่าแค อย่างถูกต้อง
ดีขึ้น
2. ประชากรในชุมชนท่าแค รวมถึงผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องได้เรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของการ
จัดการชุมชนโนรา โรงครูท่าแคพหุตุตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมากขึ้น
3. คนในชุมชนเข้าถึงกระบวนการถ่ายทอดและสืบสานโนราโรงครูท่าแค

เชิงพัฒนา

1. มีแนวทางสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการโนราโรงครูท่าแคอย่างยั่งยืน อย่าง
กว้างขวาง
2. เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นโนราโรงครูท่าแค ระหว่างคน
ในชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

วิธีการ กระบวนการ และกิจกรรมหลักที่ดำเนินการในการวิจัย

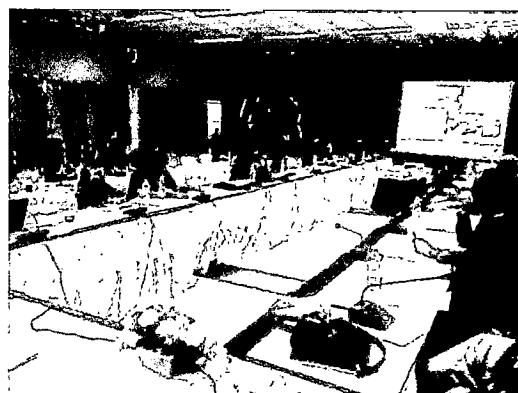
โครงการโนราโรงครูท่าแคกับการสืบทอดและสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ในชุมชน ได้เริ่มดำเนินการในเดือน กันยายน พ.ศ. 2560 โดยมีกระบวนการ ขั้นตอนและกิจกรรมดำเนินการ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การประชุมคณะทีมวิจัยร่วมกับชุดปฏิบัติงานจาก สกว.

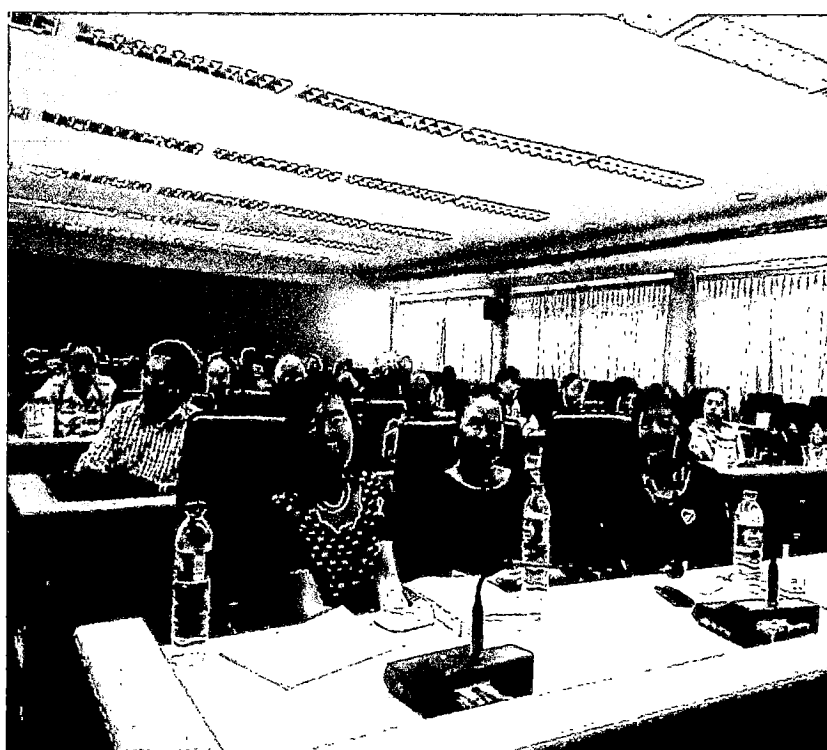
1.1 ประชุมสัมมนารับทราบแนวนโยบาย การบริหารจัดการ ขั้นตอน วิธีการ การดำเนินงานกระบวนการวิจัย ตลอดจนการวางแผนกำหนดแผนการดำเนินงานทำการวิจัย

1.2 ประชุม สัมมนา ร่วมกับทีมวิจัยอื่น รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ที่เกิดขึ้น
จากการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็น คำแนะนำ และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิของสกว.

1.3 ประชุมร่วมกับทีมวิจัยอื่น และชุดปฏิบัติการจาก สกว. เพื่อรายงานความก้าวหน้าในการ
ดำเนินงานและแลกเปลี่ยนร่วมกับทีมวิจัยอื่นๆ

1.4 ประชุมร่วมกับทีมวิจัยอื่นและหุคปฏิบัติการ สกว.รายงานผลการเขียนรายงานการวิจัย ปรับปรุงแก้ไขให้รายงานการวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ 2 การประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผน กำหนดบทบาทหน้าที่ที่คณะทีมวิจัย การปฏิบัติงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การเขียนรายงานการวิจัย และอื่น ๆ จำนวน 30 ครั้ง สรุปดังนี้

2.1 ประชุมทีมวิจัย สร้างความเข้าใจ กำหนดบทบาทหน้าที่ แบ่งงานความรับผิดชอบความรับผิดชอบ กำหนดแผนการดำเนินงาน ขั้นตอน วิธีการ การให้ได้มาซึ่งข้อมูล การเก็บข้อมูล การตัดสินใจ การลงมือทำ การนำข้อมูลที่เก็บได้มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมถึงการร่วมเขียนรายงานการวิจัย

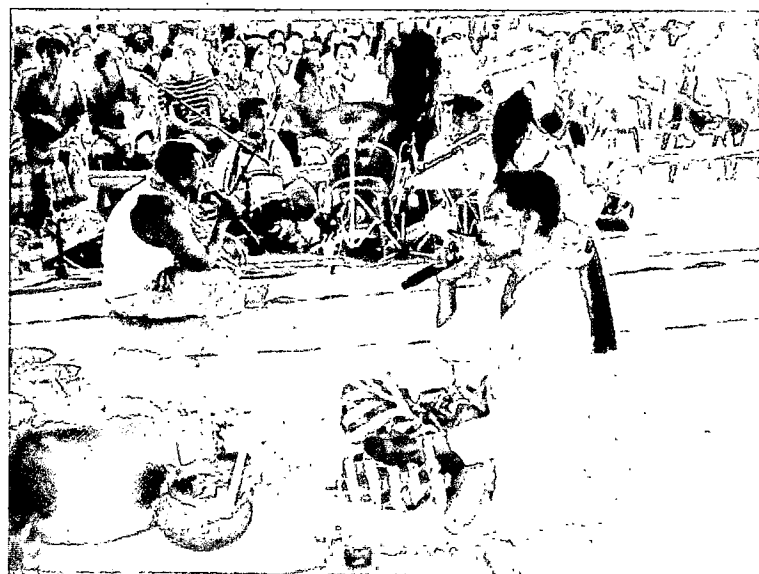

2.2 ประชุมทีมวิจัยกำหนดวิธีการ ขั้นตอน การเก็บรวบรวมข้อมูล การได้มาซึ่งข้อมูล จัดทำปฏิทิน การปฏิบัติงาน ปฏิทินการไปเก็บข้อมูล ซึ่งได้กำหนดแหล่งของข้อมูล ดังนี้

2.2.1 บุคคลที่เป็นนายโรงโนราได้แก่โนราเกรียงเดชน้อย นวลระหงส์,โนราอาบ-น้อยม คงเกลี้ยง , โнораประมวลศิลป์ , โнораพรทิพย์, โнораแซม เสียงทอง โнораเฉลิมชัย มนต์วิเชียร,โนราเพลินพิศ เพชรนิรันดร์ โнораสมพงษ์ ศ.สมบูรณ์ศิลป์,โนราอุพิน เสียงทอง,โนราภิญโญ สองห้อง,โนราเปี้ยก คาวรุ่ง โнораไสวน้อยคาวรุ่ง

2.2.2 ครูหมอโนรา(คนกาศครู)ได้แก่ นายพิน จำณรงค์ นายวิชา สุขศรีสะอาด

2.2.3 บุคคลที่เป็นร่างทรงตายายโนราได้แก่ นายทรงภูมิ ชนะบาล , นายสมโชค ชนะบาล , นายวิเชียร บัวตูม , นางสาวรรณดี มากมณี, นางเพียร เพชรย้อย, นายสวัสดิ์ บัวตูม ,นายคล้อย รักจันทร์,นางพิมดาว บัวเนียม

2.2.4 ลูกหลานผู้สืบเชื้อสายโนรา เจ้าบ้านที่จัดรำโนราโรงครูที่บ้าน เจ้าบ้านที่มีหิ้งตาชายโนรา
 นายวิเชียร บัวตูม นายวัน เกลี้ยงเกื้อ นายว่อน นายสัมพันธ์ เกลี้ยงเกื้อ นางณัฐหงส์ ฤทธิเรือง

2.2.5 ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้และสนใจเรื่อง โนรา บุคคลที่ประกอบ
พิธีกรรมในพิธีโนราโรงครูวัดท่าแค นายผล ขำณรงค์ นายผิน ขำณรงค์ นายเลวียง เมืองหนู
นายเศรษฐา เพชรสง นายเกรียงเดช ขำณรงค์

นายเลวียง เมืองหนู

นายผล ขำณรงค์

นายผิน ขำณรงค์

นายเศรษฐา เพชรสง

นายเกรียงเดช ขำณรงค์

2.2.6 บุคคลทั่วไป ที่มีความเชื่อ ศรัทธา นับถือครูหมอหรือตายายโนรา บุคคลทั่วไปที่มาบน
 บวงสรวง นูชา พ่อขุนศรัทธาท่าแค บุคคลทั่วไปที่เข้าร่วมพิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแค บุคคลที่มา
 รำแก้บน ออกพรานแก้บน แก้บนทั่วไป และผู้ปกครองที่นำบุตรหลานมาทำพิธีเหยียบแสนในพิธีโนรา
 โรงครูวัดท่าแค รำทรงที่มาร่วมพิธีกรรมในพิธีโนราโรงครูวัดท่าแค

2.2.7 กรรมการที่มีส่วนรับผิดชอบการบริหารจัดการงานโนราโรงครูวัดท่าแค ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ที่สอนรำโนรา ในสถานศึกษา เยาวชนที่มีเชื้อสายโนราและฝึกรำนักเรียน นักศึกษา ที่สนใจ เรื่องโนราและพิธีกรรมโนราโรงครูโนรา เยาวชนที่ไม่มีเชื้อสายโนราแต่ฝึกรำโนรา นักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาที่เปิดสอนการรำโนรา

การหาข้อมูลจากการกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ พบว่ามีจำนวนมาก หลายกลุ่ม แต่ทีมวิจัยก็สามารถเก็บข้อมูลมาได้หลากหลาย ครอบคลุมทุกกลุ่ม

กิจกรรมที่ 3 การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมการเก็บข้อมูลเชิงลึกของทีมวิจัย ด้วยการศึกษานอกสถานที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสายสัมพันธ์เชื้อสายโนราหรือครุหมอโนรา ได้แก่

1. บ้านที่จัดรำโนราโรงครู
2. บ้านที่มีหิ้งตายายโนรา
3. บ้านที่บูชาครุหมอ-ตายายโนรา
4. สถานที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสายสัมพันธ์ตำนานโนรา ครุหมอโนรา ตายายโนรา
5. การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากเอกสารงานเขียนของบุคคลที่กล่าวถึงโนราท่าแค

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจและแนวทางการดำเนินงานของทีมวิจัยแก่ชุมชนและบุคคลทั่วไป

4.1 จัดทำเอกสาร(แผ่นพับ)ประชาสัมพันธ์ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการ การดำเนินงานวิจัย โดยขอความร่วมมือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูล คำแนะนำ ข้อเสนอแนะแก่ทีมวิจัย

4.2 เปิดเวทีเสวนา รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากบุคคลที่มีความรู้เรื่องโนรา บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานโนราโรงครูและบุคคลทั่วไปในการ การบริหารจัดการเชื่อนพ่อนุสรืรทธา การจัดกิจกรรม พิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแค รวมถึงตำนานที่เกี่ยวกับ โนราและพ่อนุสรืรทธาท่าแค

กิจกรรมที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และการจัดกระทำข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้

5.1 กำหนดกรอบ ขอบเขตแหล่งที่จะศึกษาค้นคว้าให้ได้มาซึ่งข้อมูล

5.2 กำหนดวิธีการ เครื่องมือและ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสังเกต สัมภาษณ์ ภาพถ่าย วิดีโอ การบันทึกเสียง จดบันทึก และการเข้าร่วมกิจกรรม พิธีกรรมโนราโรงครู

5.3 การออกแบบการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ประชุมทีมวิจัยอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง นำข้อมูลที่ทุกคนเก็บได้จากวิธีการ อุปกรณ์ที่กำหนด นำเสนอต่อทีมวิจัย ตรวจสอบข้อมูลเพื่อยืนยันความถูกต้อง สมบูรณ์ นำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบ แยกแยะเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหาและขอบเขตของการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ หากข้อมูลบางประเด็นยังไม่สมบูรณ์ก็ดำเนินการเพิ่มเติม

กิจกรรมที่ 6 จัดประชุมเสวนาการบริหารจัดการกิจกรรม พิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแคเพื่อรับฟังความคิดเห็นปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการปรับปรุง พัฒนาการจัดกิจกรรม พิธีกรรม โนราโรงครูวัดท่าแคโดยเชิญบุคคลหลายฝ่ายประกอบด้วย ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเทศบาลตำบลท่าแค ฝ่ายปกครองตำบลท่าแคประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาวัฒนธรรมตำบลท่าแค ตัวแทน

เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นโนราโรงครูวัดท่าแค นายโรงโนราและคณะผู้ประกอบพิธีกรรม
โนราโรงครู โดยได้มีการตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการกิจกรรม พิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแค มี
หน้าที่บริหารจัดการเชื่อนพ่อขุนศรีทธาท่าแคและการจัดงาน โนราโรงครูวัดท่าแค

กิจกรรมที่ 7 จัดประชุมทีมวิจัยร่วมกับครู อาจารย์ในโรงเรียนที่เปิดสอนการรำโนราในสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญที่ฝึกสอนรำโนราให้กับเยาวชนเพื่อรับทราบปัญหา ข้อเสนอแนะ ความต้องการและแนวทางในการจัดทำเอกสารเสริมความรู้เรื่อง โนราและพิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแค ให้กับสถานศึกษาและผู้สนใจ

กิจกรรมที่ 8 การนำเสนอรายงานการวิจัย เป็นรูปเล่ม ได้ดำเนินการเป็นระยะ แบ่งงานความรับผิดชอบโดยทีมวิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของเอกสาร จัดพิมพ์ เข้าเล่ม

กิจกรรมที่ 9 จัดทำเอกสารเสริมความรู้เรื่อง โนราและพิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแคมอบให้สถานศึกษาและผู้สนใจ ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

กิจกรรมที่ 10 การปิดเวทีเสวนาการวิจัย เพื่อนำเสนอผลงานการวิจัยต่อสาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอผลงานการวิจัยต่อสาธารณชนพร้อมทั้งรับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขและเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป ชื่อเวทีว่า “โนราโรงครูกับการสืบทอดและสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ในชุมชนจัดในวันที่ 8 ก.พ. 2562 เวลา 8.30 -13.30 น.ณ วัดท่าแค

ผู้เข้าร่วมเวที มากกว่า 100 คน ส่วนหนึ่งเป็นคณะกรรมการจัดงานโนราโรงครู ชาวบ้าน ตัวแทนมีนายกเทศบาลตำบลท่าแค เริ่มจากการแสดงโนราศิษย์เทพศรัทธาจากนั้นประธานในเวทีคือ นายจิต แก้วทิพย์ ประธานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง และเลขาธิการวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กล่าวเปิดงาน โดยการพยายามโน้มน้าวให้คนในชุมชนเห็นว่าเรื่องวัฒนธรรมโนราที่ทำแคเป็นเรื่องที่

ชาวบ้านทุกคนควรเข้ามาช่วยกันร่วมดูแล และควรเรียนรู้ ต่อมาท่านเจ้าอาวาสวัดท่าแค บอกว่า โนรา
 โรงครูที่วัดท่าแคนั้นมีชุมชนอย่างน้อย 4 ชุมชนที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องร่วมด้วยช่วยกันในทุกปี เขามาช่วย
 เพราะเห็นว่าสำคัญช่วยกันมานานหลายปีแล้ว ปัจจุบันโนราเกรียงเดชที่เป็นโนราใหญ่ก็ให้
 ความสำคัญยิ่ง ไม่เพียงรำโนราให้ดัง ให้สวยแต่ยังหาทางปฏิบัติตัวดี และปฏิบัติตัวชอบ นำคณะโนรา
 มาถือศีล 8 จำนวน 7 วัน ติดต่อกัน ถือเป็นบารมีของตัวเอง มีกรรมการชุดที่ดีได้มาช่วยกันดูแลโนรา
 ต่อไป และ การจัดโนราที่ท่าแคจัดได้ดีจึงเป็นการส่งเสริมโนราต่างถิ่นต่างจังหวัดให้แข็งแรงด้วย

จากนั้น นายสมบุญ แสงสุบัน หัวหน้าทีมวิจัยได้บอกเล่าวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการทำวิจัย แนะนำทีมวิจัยและคณะที่ปรึกษา รวมทั้งบอกว่างานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนวิจัยจาก สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้ชุมชนมาทำวิจัยกันเอง ทำมาถึง 17 เดือน ทำให้ได้รู้เรื่องโนรามากมาย ได้ไปคุยกับสายโนราทุกบ้าน ไปแล้วถามแล้วก็จดบันทึก ได้อ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่มากมาย ไปประชุมกับเพื่อนๆ ได้ไปต่างจังหวัดไปดูงาน ไปแลกเปลี่ยนกับคนที่เขาทำแล้วได้ดีได้ประโยชน์กับชุมชน ได้มานั่งในวัดหน้าท่านขุน มานั่งอยู่นานหลายเดือน สถานที่ที่ไหนดที่ไม่เคยไปก็ได้ไป ได้คุยกับคนที่มาไหว้ท่านขุนจำนวนมากมาย และได้มีกรรมการมาช่วยดูแลโนราท่าแคต่อไป ถือว่าเป็นความ

ภาคภูมิใจมาก และจะทำหนังสือ เอกสารให้สถานศึกษาเรื่องพิธีกรรมโนราโรงครู ได้เป็นความรู้
แนวทางในการสืบค้นเรื่องราวโนราท่าแคต่อไป

จากนั้นเป็นเวทีเสวนาในหัวข้อ “คนท่าแคกับการส่งเสริมและสืบทอดโนราในฐานะเป็น
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ” นำเสวนาโดย อาจารย์พิทยา บุษรรัตน์ ท่านได้เกริ่นให้เห็น
ว่าในปัจจุบันมีนักวิชาการส่วนหนึ่ง ได้พยายามขับเคลื่อนให้มีการจดทะเบียนโนราเป็นมรดกทาง
วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ โดยขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ภาคใต้ การถ่ายทำ
วิดีโอ ได้ผ่านไปแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นขั้นตอนที่รอให้คณะกรรมการเสนอต่อ สหประชาชาติ หรือ
UNESCO แต่อาจจะมีปัญหาติดขัดเพราะสถานการณ์การเลือกตั้งอาจจะทำให้งานไม่ต่อเนื่อง หรือ
อาจจะต้องเสนอใหม่กับคณะกรรมการชุดใหม่ แต่อย่างไรก็ตามอาจารย์พิทยาได้ให้ความสนใจกับ
ผู้เข้าร่วมเวทีว่า การที่จะเสนอโนราให้เป็นมรดกโลกได้สำเร็จนั้นจะต้องมีชุมชนตัวจริงเป็นชุมชนที่
สืบทอด รักษา(โดยปราชญ์ชาวบ้าน ศิลปิน นักดนตรี คนทรง ฯลฯ) ต้องมีจริง ปรากฏจริง เห็นจริง
ซึ่งจากการสำรวจทั่วภาคใต้พบว่าปัจจุบันนี้มีคณะโนรา 370 คณะ จากประจวบคีรีขันธ์ถึงนราธิวาส
ผลประโยชน์ที่ชุมชนท่าแคจะได้รับจากการที่โนรา ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้นคือความ
ภาคภูมิใจในฐานะที่เป็นเจ้าของมรดกซึ่งถือเป็นความภาคภูมิใจของคนได้แต่คนท่าแคจะภาคภูมิใจ

ในฐานะที่โนราเด่นมากที่ท่าแค เมื่อได้มีรัฐบาลจะส่งหน่วยงานมารับผิดชอบ มีกองทุน
สนับสนุนส่งเสริมโนรา มีคนจำนวนมากเข้ามาในพื้นที่เพราะเข้าใจว่าที่นี่เป็นต้นสายของโนรา ดังนั้น
หน้าที่ของชุมชนจะต้องช่วยกันรักษาต่อไป ทั้งโดยการสืบทอดโดยเชื้อสายโนรา และสร้างกลไก
ขึ้นมาดูแล

ผศ.ธรรมนิศ์ นิคมรัตน์ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยทักษิณเป็นทั้งโนรา และสอนโนรามามาก
หลายแห่ง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งเด็กเล็กในระดับโรงเรียนและนักศึกษาในมหาวิทยาลัย
ได้แสดงความยินดีกับคนท่าแคที่ได้เริ่มต้นการดูแลโนราโดยการศึกษาด้วยตนเอง เพราะว่าเป็นเรื่อง
สำคัญมาก ถือเป็นการทำองค์ความรู้ที่มีในชุมชน โดยคนภายใน เป็นองค์ความรู้ภายใน ที่ผ่านมามีคน
นอกมาทำ ต่างชาติก็มีที่มาสืบศึกษาเรื่องราวของเรา การทำโดยชุมชนช่วยตอกย้ำให้เห็นว่า “มีชุมชน
โนราตัวจริง” มีความรู้จากเจ้าของวัฒนธรรมตัวจริง ไปสนับสนุนการผลักดันไปสู่ UNESCO ได้ง่าย
ขึ้น และต้องช่วยกันทำความรู้ที่มีที่ศึกษาไปเป็นเอกสารที่ใครๆก็สามารถเรียนรู้ได้ และให้มีการ
สื่อสารในหลายทาง

นายเกรียงเดช จำเริญรงค์ ตัวแทนโนราได้บอกว่าตนเองตั้งใจจะให้ที่ทำแคเป็นที่ทำโรงครูที่เข้มแข็งและรักษาไว้ซึ่งรากของพิธีกรรมโรงครูเพราะเชื่อและฝังใจมาว่าโนราเกิดที่ทำแค เป็นวัฒนธรรมที่ทำมาช้านาน และเชื่อว่าโนราไม่มีวันสูญหายเพราะมีตายาย(ที่ไม่มีตัวตน)คอยดักเตือนลูกหลานให้ช่วยรักษาไว้ด้วยวิธีการต่างๆ อย่างไรก็ตามคนที่ใช้ชีวิตในปัจจุบันก็ต้องสนับสนุนทั้งในส่วนของโนรา ลูกคู่ คนชม ผู้สนับสนุน

นายเศรษฐา เพชรสง นายกเทศบาลตำบลท่าแค และประธานกรรมการสืบทอดและสร้างสรรค์โนราท่าแค ถือว่าเป็นส่วนท้องถิ่นที่ได้เข้ามาดูแลโนราท่าแคในหลายส่วน ที่ผ่านมาได้ส่งโครงการอนุรักษ์และสืบสานโนราไปประกวดระดับประเทศและได้รับรางวัล ได้เงิน 100,000 บาท ได้มาซื้อชุดโนราให้คนมาเก็บและฝึกโนรา และได้สนับสนุนเงิน 50,000 บาทในการจัดโรงครู ได้สนับสนุนให้เกรียงเดชฝึกเด็กเยาวชนจนเป็นโนรา จบหลักสูตรแล้ว 62 คน ได้ผลักดันให้มีถนนคู่ขนานเพื่อเดินทางเข้าวัดท่าแคได้สะดวกโดยขอเงินยุทธศาสตร์จังหวัดจำนวน 4 ล้านบาทบาท รวมทั้งมีแนวคิดผลักดันให้บ้านของโนราได้เป็นที่พัก(โฮมสเตย์) ของผู้ที่มาท่องเที่ยว และต้องผลักดันให้มีธุรกิจต่อเนื่องในด้านวัฒนธรรม

นายสมบุญ อภาสกิจ ผู้ร่วมเวที ได้สรุปให้เห็นว่ากระบวนการวิจัยที่ทีมวิจัยได้ทำมานั้น นอกจากการศึกษาข้อมูลแล้วยังมีกระบวนการร้อยคนหลายกลุ่มให้เข้ามาร่วมเกี่ยวข้อง ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ที่น่าสนใจคือเรื่องราวโนราท่าแคนี้มีคนนอกเข้ามาศึกษามากมาย แต่พอคนในท้องถิ่นได้ศึกษาเองจึงได้เกิดเรื่องเล่าที่เป็นความรู้ท้องถิ่น คนนอกศึกษาเข้าไปไม่ถึง ความรู้ที่ได้เป็นอัตลักษณ์ของคนในท้องถิ่น ที่สำคัญเกิดกลไกคณะกรรมการที่มาจากคนหลายฝ่ายแต่เป็นคนในท้องถิ่นในการเข้ามาดูแลเรื่องโนรา ถือว่างานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำให้เกิดธรรมาภิบาลท้องถิ่น ทำให้เกิดการจัดการต่อไปที่โปร่งใส เป็นระบบการจัดการที่น่าเชื่อถือ

บทที่ 3

โนราท่าแค โนราโรงครูท่าแคและโนราโรงครูวัดท่าแค

ความเป็นมาของโนราท่าแค

จากตำนานเรื่องเล่าสืบต่อกันมาและจากบทกวีของคณะโนราห์ทุกคนจะกล่าวถึงพ่อขุนศรีศรिताท่าแคหรือพ่อขุนศรีศรिताท่าแค ผู้เป็นบิดาแห่งครูโนรา ปรากฏในบทกวีหรือบทไหว้ครู ตอนหนึ่ง ดังนี้

“ครั้นลงถึงโรงครูจะยอไหว้คุณ	หรือพ่อขุนศรีศรिता
ศรिताเข้ม ศริตาราม	โถมงามเบิกหน้าบายดา
ศรिताเข้ม ศรिताขุย	เอ็นดูลูกนัยทูนหัวอา
จึงเริ่มเดิมมา	แม่ศรีมาลาเป็นครูต้น
ลูกข้ามไม้รอด	ลูกจะก้มลอคก็ไม้พัน
แม่ศรีมาลาเป็น	<u>มารดาศรिताท่าแค</u>
ทองอุ้มเกล้า	มาเป็นคนเผ่าคนแก่
มารดาศรिताท่าแค	น้องแต่พระเทพสิงห
ถ้าพ่อสมศรีรักลูกจริง	วันนี้อวยสิงฮวยพร
น้องแต่พ่อเทพสิงห	ได้สอนสืบสืบกันมา
มาถึงมาสู่	มาอยู่เหนือเกล้าเกศา
ราชครูของน้อง	ลอยแล้วให้ล่องกันเข้ามา
มาพร้อมเสร็จจรพร	คำนับไหว้คล้วนทา”

และจากตำนานโนราประวัติแม่นวทองสำลี ถ่ายทอดโดยขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่มเทวา) ซึ่งภิญโญ จิตต์ธรรม เรียบเรียงไว้ (พิทยา บุษรรัตน์ 2535:78-79)

“นางนวทองสำลี	เป็นบุตรเจ้าพระยา
นรลักษณ์งามนักหนา	จะแถมดั่งอัปสร
เทวาเข้าไปคลจิต	ให้เนรมิตเทพสิงห
รูปร่างอย่างขี้นอน	ร่อนร่างท่าต่างกัน
แม่ลายพันเพื่อน	กระหนกล้วนแต่เครือวัลย์
บทบาทกล่าวพาดพัน	ยอมจำแนกนักหนา
จำได้สืบสองบท	ตามกำหนดในวิญญูญ์
เมื่อฟื้นตื่นขึ้นมา	แจ้งความเล่าเหล่าก้านัล
แจ้งตามเนื้อความฝัน	หน้าที่นั่งของท้าวไท

วันเมื่อจะเกิดเหตุ	ให้อาเพศก้ามจักไกล
ให้อียากคอกมาลัย	อุบลชาติผลพฤกษา
เทพบุตรจุติจากสวรรค์	เข้าทรงครรภ์นางฉายา
รู้ถึงพระบิดา	โกรธโกรธาเป็นพื้นไฟ
ลูกชั่วร้ายทำขายหน้า	ใส่แพมาแม่น้ำไหล
พร้อมสิ้นก้านัดใน	ลอยแพไปในธารล
พระพายก็พัดกล้า	เลกี่ป่าพันกำลัง
พัดเข้าเกาะกะซัง	นั่งเงื่องงอยู่ในป่า
ร้อนร่ำไปถึงท้าว	โกสีย์เจ้าท่านลงมา
ซบเป็นบรรณศาลา	นางพระยาอยู่อาศัย
พร้อมสิ้นทั้งไฟกหมอน	แท่นที่นอนนางทรมวย
ด้วยบุญพระหน่อไท	อยู่เป็นสุขเปรมปรีดิ์
อีกองค์เอี่ยมเทียมผู้ชาย	เล่นร่าได้ด้วยมารดา
เล่นร่าตามภาษา	ตามวิชาแม่สอนให้
เล่นร่าพอจำได้	เจ้าเข้าไปเมืองอัยกา
เล่นร่าตามภาษา	ท้าวพระยามาหลงไหล
จินจามพราหมณ์ข้าหลวง	ไททั้งปวงอ่อนน้ำใจ
จินจามพราหมณ์เทศไทย	ยอมหลงไหลในวิญญูณ์
ท้าวพระยาสายฟ้าฟาด	เห็นประหลาดใจหนักหนา
คุณรลัทธิและพักตรา	เหมือนลูกยานวลทองสำลี
แล้วหามาถามไถ่	เจ้าเล่าความไปถ้วนถี่
รู้ว่าบุตรนวลทองสำลี	พาตัวไปในพระราชวัง
แล้วให้ราสนองบาท	ไทธีราชสมจิตหวัง
สมพระทัยหาย	ท้าวขลเนตรเห็นความดี
ท้าวประทานซึ่งเครื่องทรง	สำหรับองค์พระภูมิ
ก้ามไไลใส่กรศรี	สร้อยทับทรวงแพรภูษา
แล้วประทานซึ่งเครื่องทรง	คล้ายขององค์พระราช
แล้วจดคำจำนรรจา	<u>ให้ชื่อว่าขุนศรีศรัทธา</u>

จากบทกวีหรือบทไหว้ครูและตำนานโนรา ดังกล่าวแล้วพอสรุปได้ว่า ขุนศรีศรัทธาหรือ ขุนศรัทธา เป็นโอรสของแม่ศรีมาลาหรือแม่ศรีคงคา หรือนางนวลทองสำลีที่ถูกพระบิดาเนรเทศ ลอยแพไปอยู่ที่เกาะกะชังต่อมานางได้กำเนิดบุตรชาย ชื่อว่าเจ้าชายน้อย พระมารดาได้ฝึกหัดเจ้าชายน้อยรำโนรา จนมีความชำนาญต่อมาได้เดินทางกลับเมืองคือเมืองพัทลุง เจ้าชายน้อยได้มีโอกาสรำโนราถวายพระอัยกา จนเป็นที่พอพระทัยเป็นอย่างมาก จึงตั้งเจ้าชายน้อยเป็น “ขุนศรีศรัทธา” และให้มาควบคุมดูแลพื้นที่ ที่เรียกว่าท่าแคในปัจจุบัน ขุนศรีศรัทธาเมื่อมาอยู่ที่ท่าแค ได้ฝึกบรรดาคนท่าแคให้รำโนรา ซึ่งสืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน ด้วยหลักฐานที่ปรากฏ ได้แก่ โศกขุนทา เป็นสถานที่ฝึกรำโนรา หลักขุนทา เป็นที่ฝังอัฐิของพ่อขุนศรีศรัทธาตั้งอยู่ในวัดท่าแค เชื้อขุนทา เป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นของพ่อขุนศรีศรัทธา ตั้งอยู่วัดท่าแค เป็นต้น

ชุมชนท่าแค มีความเกี่ยวข้องกับโนรามาช้านาน เป็นการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยความเชื่อ ความศรัทธาต่อตายายและครูหมอซึ่งมีเชื้อสายโนรา ตลอดถึงการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับโนรา ประชากรในตำบลท่าแคประมาณ ร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมดมีเชื้อสายโนรา จากการสำรวจของทีมวิจัยพบว่า ครั้วเรือนที่มีหิ้งตายายโนรา 42 ครั้วเรือน ทุกปีญาติพี่น้องลูกหลานที่เป็นเครือญาติจะมาร่วมกันทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้ตายายเรียกว่า “แก้ตายาย” ลูกหลานที่สืบเชื้อสายโนราที่ฝึกรำโนราก็มีเป็นจำนวนมาก

โนราบางคนต้องรำโนราอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการจากการบอกเล่าของโนราเกรียงเดชน้อยนวลระหงส์(นายเกรียงเดช ขำณรงค์) ซึ่งเป็นนายโรงในปัจจุบันและเป็นโนราใหญ่ในพิธีโนราโรงครูวัดท่าแค เล่าให้ทีมวิจัยฟังว่า ชอบและหัดรำโนรามาดั้งแต่ 5 ขวบ และมักจะติดตามโนราสมพงษ์น้อย คาวรุ่งไปจัดโรงครู และแสดงตามที่ต่างๆ เรียกว่าหาเงินเลี้ยงตัวเองได้ตั้งแต่อายุยังน้อย เป็นบุตรของนายผิน ขำณรงค์และนางละมุล ขำณรงค์(ชนะบาล) มีคุณตาชื่อ เปี่ยม ชนะบาล ซึ่งเป็นพี่ชายของโนราแปลก เชื่อกันว่า เกรียงเดช ถูกครูหมอโนราจองตัวมาตั้งแต่เกิด เพราะชอบทำท่ารำโนราตั้งแต่พอหัดเดิน ทั้งในบ้าน ในครัว ถ้าถือมีดก็ตั้งท่ารำพร้อมกับพูดว่า ลูกจะรำหอกให้พ่อดู (หอกเป็นอาวุธที่ใช้ในพิธีโนราโรงครูใช้แทงจระเข้) ชอบดูโนราแปลก และโนราสมพงษ์รำ แล้วจดจำมาหัดรำโดยตนเองที่บ้านจนอายุได้ ๑ ปี ก็ได้ทรงเครื่องโนรา ร่วมรำกับโนราสมพงษ์ น้อยคาวรุ่ง จนเป็นขวัญใจของประชาชนที่ชอบชมโนรา ในนามโนราเปิ้ล (ชื่อเล่นของโนราเกรียงเดช) พออายุประมาณ 13-15 ปี ตอนเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้เบิกร่องโนราเป็นของตนเอง จนเรียนสำเร็จระดับปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตร์และกำลังทำงานที่จังหวัดเพชรบุรีก็ป่วยหนัก ไปหาหมอที่โรงพยาบาลก็พบว่า เป็นก้อนเนื้อที่กระดูกเชิงกราน หมอวินิจฉัยว่ายากที่จะรักษาหาย แต่พอ

มารำโนราอย่างจริงจัง มาร่วมโรงครูตายาย แล้วไปหาหม่ออีก 2 ครั้ง ก็หายเป็นปกติและไม่เคยเจ็บปวดอีกเลย จึงหันมาเอาจริงเองจึ่งกับโนรา ทั้งในการถ่ายทอดศิลปะไปสู่คนรุ่นใหม่ การตั้งปณิธานจะเป็นโนราใหญ่ที่ช่วยผู้คนต่างๆ ตั้งชื่อคณะโนราห์ว่า “เกรียงเดชน้อย นวลระหงส์” ได้พัฒนาการรำโนราเป็นแบบสมัยใหม่ แต่ยังคงทำรำแบบฉบับเดิม 12 ท่าไว้ รำทั่วไปตามคำเชิญ และประชันโรง รำพิธีโรงครู แก่นบน แก่เหมรย และเข้าร่วมแข่งขันชิงถ้วยพระราชทานของพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้รับรางวัลชนะเลิศในขณะนั้นก็เข้าร่วมรำโนราโรงครูกับโนราสมพงษ์น้อยดาวรุ่งมาตลอด ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2558 สมัยเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขัน รายการคนไทยขึ้นเทพ โนราเกรียงเดชได้เชิญหัวหน้าคณะโนราห์ที่มีชื่อเสียงมีลีลาการรำโนราที่สวยงามหลายคนมาฝึกซ้อม จนเข้าแข่งขันชนะเลิศรางวัลที่ 3 ของระดับประเทศ ชื่อเสียงโนราดังไปทั่วประเทศ และได้ไปรำเผยแพร่ในต่างประเทศ คือ ประเทศบรูไน จนถึง พ.ศ. 2558 มโนราห์สมพงษ์น้อยดาวรุ่งมาเสียชีวิตลง โนราเกรียงเดชน้อย นวลระหงส์ก็ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะโนราในการรำโนราโรงครูแทนโนราสมพงษ์มาทุกปี จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2561)

อีกตัวอย่างหนึ่งที่ทำให้โนราทำแค่สิบทอดมาถึงทุกวันนี้กรณี ของนายเส้น จันทรเลื่อน นายว่อนจันทรเลื่อนซึ่งเป็นบุตรของนายเส้น เล่าให้ทีมวิจัยฟังว่านายเส้น จันทรเลื่อน อาศัยอยู่บ้านควนคง สายตายายโนราจอมเผ่าหน้าทอง ผู้รับตอกนางอ้อยพี่สาวนางอ้อยให้นายเส้นผู้เป็นน้องชายเป็นผู้รับสิบทอดหึงตายไว้วาซา แต่นายเส้นไม่เชื่อและปฏิเสธจนอาเพศกับนายเส้น ทำให้มีอาการไข้หนักประมาณ 3 เดือน ตอนนั้นอายุ 75 ปี รักษาไม่หายไม่ว่าหมอไหนไปหาหมอย่วนซึ่งเป็นหมอทางไสยศาสตร์หมอบอกว่าถูกตายายโนราย่างจนนายเส้นหมดลมหายใจในขณะที่นิมนต์พระมาสวดเพื่อไล่โลงแต่พอลงมาถึงครุหม่อโนราสายจอมเผ่าหน้าทองขึ้นนายเส้นก็ฟื้นขึ้นนั่งมีตาจอมเผ่าหน้าทองเข้าทรงนายเข้า จันทรเลื่อน ลูกชายนายเส้น ว่า “ไขผู้ทำกูพันนี้อายเส้นยังไม่ตาย แต่กูนิยามันเพราะมันไม่เชื่อไม่นับถือกู” หลังจากนั้นนายเส้นพร้อมด้วยลูกหลานญาติพี่น้องก็ได้นำหิ้งจากบ้านยายอ้อยซึ่งเป็นพี่สาว ไปไว้บูชาที่บ้านนายเส้นและนายเส้นก็มีอาการดีขึ้นเรื่อยจนหายเป็นปกติมีอายุจนถึง 95 ปี จึงเสียชีวิตบุตรของนายเส้น จันทรเลื่อนคือนายเข้า จันทรเลื่อนก็ได้ฝึกรำโนราสืบต่อมาจนมีชื่อเสียงได้สร้างคณะโนราห์อยู่ร่วมรำโนรากับคณะโนราห์พินพันจังหวัดตรัง

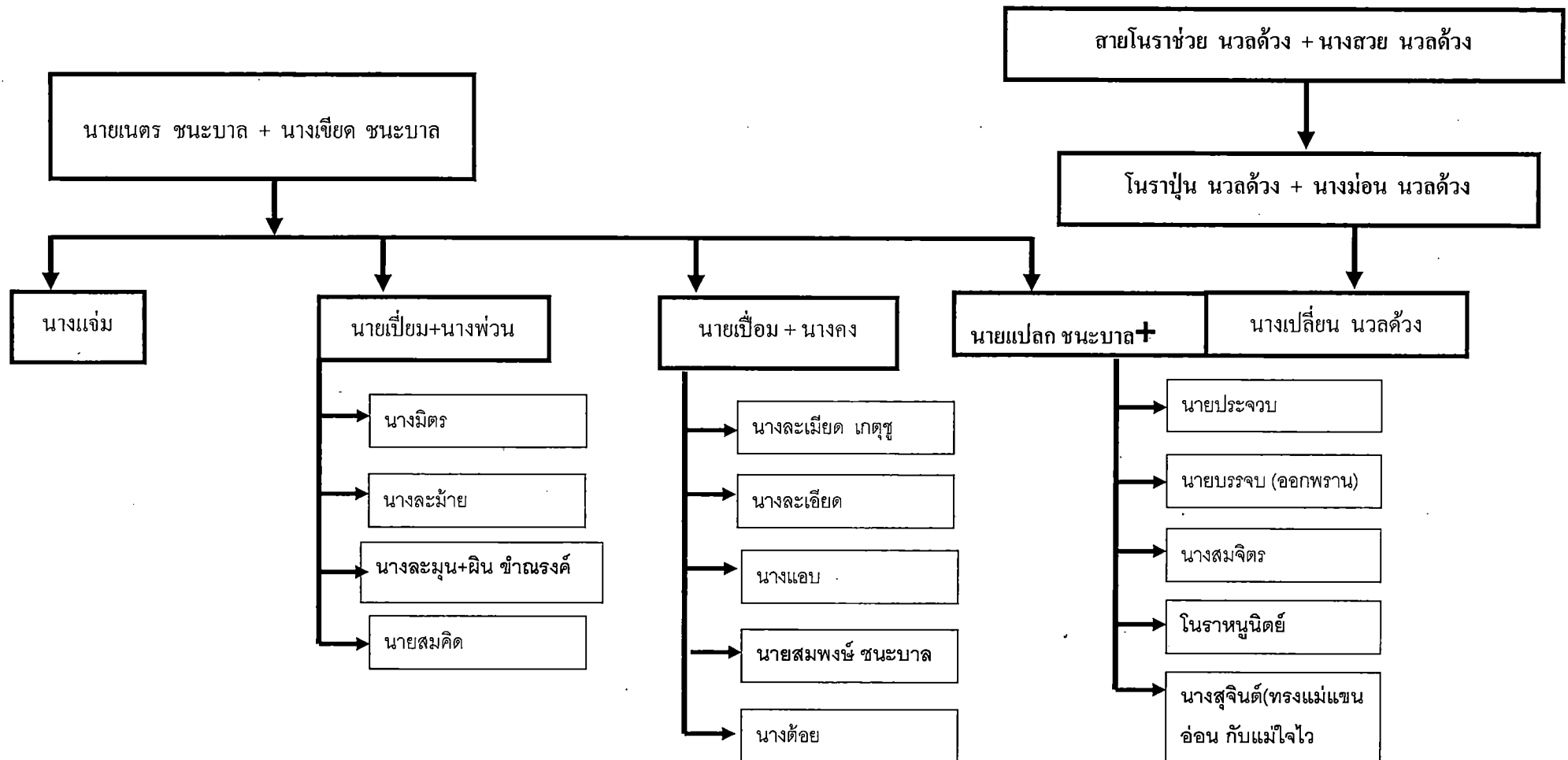
ชุมชนท่าแค เป็นชุมชนที่มีความผูกพันกับโนรา มาเป็นเวลายาวนาน ชาวบ้านทั่วไปนิยมชมชอบการรำและการแสดงของคณะโนราห์ ถ้ามีการรำโนราที่บ้านของใคร ชาวบ้านท่าแคจะไปชมกันเป็นจำนวนมาก นอกจากการรำโนราโรงครูที่บ้านแล้ว ชาวบ้านท่าแคยังรับ(ว่าจ้าง)โนราไปรำแก่นบน หรือรับไปแสดงเมื่อมีงานบวช งานรีนเริง งานศพ ก็จะรับโนราไปรำ ในส่วนการมี

กิจกรรมส่วนรวม เช่นงานประจำปีที่จัดในวัดก็จะรับคณะมโนราห์ไปประชันกัน(โนราแข่ง) ตั้งแต่ 2 คณะขึ้นไป จะมีการจัดเป็นประจำทุกปี เช่น การแข่งโนราที่วัดอภัยาราม การแข่งโนราที่วัดท่าแค จากการที่คณะมโนราห์มีการแสดงอยู่บ่อยครั้งทำให้มีการฝึกหัดรำโนรามากขึ้นจนสามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ทำให้ความสัมพันธ์วิถีชีวิตของโนรากับชุมชนท่าแคสืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน มีโนราที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของท้องถิ่น คือ โнораช่วย นวลด้วง และโนราปูน นวลด้วง บุตร โнораช่วย) ก่อน พ.ศ. 2470 มีโนราท่าแค ชื่อ นายช่วย นวลด้วง ตั้งบ้านเรือน อยู่ที่บ้านปากยาง ตำบลปริง หมู่ที่ 7 ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง รำโนราตั้งแต่เยาว์วัยจนแต่งงานกับนางสวยหรือนางเอียด จนมีลูกชายชื่อนายปูน นวลด้วง ได้รำโนราสืบทอดจากพ่อ คือ โнораช่วย มีคณะโนราชื่อ โнораปูนเจริญศิลป์ แต่งงานกับนางม่อน มีลูกสาวชื่อ นางเปียน นวลด้วง ภายหลังได้แต่งงานกับนายแปลก ชนะบาล หรือโนราแปลก โнораปูนเป็นพ่อตาและอาจารย์ของโนราแปลก ภายหลังโนราปูนไปมีภรรยาใหม่ที่จังหวัดตรัง และรำโนราอยู่ในจังหวัดตรัง และจังหวัดใกล้เคียง

การรำโนรา นอกจากที่ตำบลท่าแคแล้วยังกระจายไปถึงต่างจังหวัดใกล้เคียงเพราะโนราใหญ่ แต่ละคนมีลูกศิษย์มาฝึกรำโนรามากมาย เช่นโนราแปลก มีลูกศิษย์มี มากกว่า 300 คน มาฝึกที่บ้านโนราแปลก ภรรยาของโนราแปลกต้องหุงข้าวกะทะใบบัวเลี้ยงลูกศิษย์ แต่มีคณะโนราที่ตั้งได้ไปอยู่ในหลายจังหวัด เช่น 1)โนรากลิ้น พัทลุง 2)โนราเสน่ห์ ชะวอด 3)โนราครั้นน้อย ตรัง 4)โนราเพ็ญศรียอดกระบี่ นครศรีธรรมราช 5)โนราอำนวย นครศรีธรรมราช 6)โนราช่อทิพย์ หัวไทร นครศรีธรรมราช 7)โนรานกน้อย สงขลา 8)โนราสำเนาเสน่ห์ศิลป์ ปากพะยูน พัทลุง 9)โนราละไมศิลป์ สงขลา 10)โนราหนูอาบ เจริญศิลป์ พัทลุง 11)โนราอ้อมจิต กงหรา พัทลุง 12)โนราสมจิต สัมตริศ พัทลุง 13)โนราพินัน เขาเจ็ยก พัทลุง 14)โนราฮับ จิรพรรณจันทร์ ดันโคน พัทลุง 15)โนราสมพงศ์ ส.สมบูรณ์ศิลป์ หาดใหญ่ พัทลุง 16)โนราประเสริฐ โสภณศิลป์ 17) โнораแซม เสียงทอง นาปรือพัทลุง 18) สมพงษ์น้อยดาวรุ่ง ท่าแคพัทลุง โнораเกรียงเดชน้อย นวลระหงส์ เป็นต้น

การรำโนราส่วนหนึ่งเป็นการสืบทอดโดยสายเลือดที่บุตรหลานในเครือญาติไม่คนใดก็คนหนึ่งหรือหลายคนจะต้องรำโนรา ดังปรากฏตามผังเครือญาติ สายโนราช่วย นวลด้วง จนถึงโนราเกรียงเดชน้อย นวลระหงส์

ฝั่งตายายโนรา สายโนราแปลกขนะบาล และสายโนราช่วย โнораปูน

จากผังเครือญาติจะเห็นได้ว่าสายตระกูลโนราจะมีการรำโนรา หลายคนและแยกออกไปเป็น 2 – 3 คณะ มีลูกศิษย์ที่เข้ามาฝึกรำโนรามากมายทั้งที่มีเชื้อสายโนราและไม่มีเชื้อสายโนรา ในตำบลท่าแค เมื่อมีงานเทศกาลต่าง ๆ เจ้าภาพจะติดต่อคณะโนราให้ไปแสดง เช่น งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานเทศกาลต่าง ๆ ประการสำคัญคือ กลุ่มบุคคลที่มีเชื้อสายโนราและนับถือครูหมอดायโนราจะจัดรำโนราโรงครูที่บ้านจากการสำรวจของทีมวิจัยพบว่าการรำโนราโรงครูที่บ้านในตำบลท่าแคมีมาก ถึง 30 กว่าครัวเรือน ส่งผลให้มีคณะโนราในตำบลท่าแค หลายคนและมีการฝึกรำโนราในกลุ่มเยาวชน เชื่อว่าโนราจะคงอยู่คู่ตำบลท่าแคสืบไป

โนราโรงครูบ้านท่าแค

การจัดรำโนราโรงครูตามบ้านในตำบลท่าแค นั้นมีกระจายตามกลุ่มสายเครือญาติโนราหรือที่นับถือครูหมอโนราในพื้นที่ตำบลท่าแค โดยเฉพาะการรำโรงครูจะจัดที่บ้านที่นับถือตายายโนรา ไม่ได้จัดในวัดท่าแค แต่เดิมจัดอยู่ไม่กี่แห่ง เท่าที่พอมิข้อมูลจัดที่บ้าน ดังนี้ 1) บ้าน นายหมุน ไข่แก้ว เรียกว่าบ้านยาง 2) บ้านนางกลิน เมืองหนู เรียกว่าบ้านสวนออก 3) บ้านนางม่อน คงอ้ว เรียกว่าบ้านห้วยอนวัด 4) บ้านนายแผ้ว ขำรงค์ เรียกว่าบ้านสวนศพ 5) บ้านนายช่วย นวลด้วง เรียกว่าบ้านปากยาง(ต้นปริง) 6) บ้านนายหิ้น เพชรศรี เรียกว่าบ้านไฟ 7) บ้านนางเพียร เพชรย้อย เรียกว่าบ้านป่าไม้ไผ่ 8) บ้านนางอ้อย จันทรเลื่อน ห้วยอนวัดท่าแค 9) นายพัน เพ็งมี 10) นางจู้ ชุมทอง 11) นางซัง กิมแก้ว 12) นายเอื้อนเกลี้ยงประไพ

ต่อมาการจัดโนราโรงครูตามบ้านได้แพร่กระจายออกไปอีกหลายครัวเรือนเนื่องจากลูกหลานตายายโนราหรือครูหมอโนรา ได้แต่งงานแยกไปตั้งบ้านเรือนและรับเอาความเชื่อความศรัทธาตายายโนรา(หิ้งตายาย)ไปไว้ที่บ้านก็ต้องจัดโนราโรงครูตามกำหนดเวลาที่บรรพบุรุษ(สัญญา)ไว้กับตายาย ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้การจัดโนราโรงครูตามบ้านแพร่กระจายไปทั่วตำบลท่าแคและที่อื่น ๆ สำหรับในตำบลท่าแคการรำโนราโรงครูที่ร่ำมาก่อนแล้วก็ยังคงอยู่ ที่เพิ่มจากเดิม เช่น บ้านนายเสน จันทรเลื่อน บ้านควนคง บ้านนายบุญวัน เกลี้ยงเกื้อ บ้านหนองบ่อ นางตาดำ ยั้งยืน นางล่อง แทนมาก นายพิน คงอ้ว นางผัน หลิบแก้ว นายเปื่อง แสงเขียว นายนัด พุ่มพูล นางพา บุญมาก หมู่ที่ 3 นางสุวรรณดี มากมณี หมู่ที่ 2 นางดับ หลิบแก้ว หมู่ 4 นางชื่น ขวัญรอด หมู่ 4 นายหิด หนูรอด หมู่ที่ 6 บ้านคลองดิน นางพิน อินหล้า หมู่ 7 นางชี ขุนจันทร์ บ้านสวนศพ หมู่ที่ 6 ท่ามิหรำ นางขำ ช่วยเกื้อ หมู่ 5 นางมลวิทย์ นางพา บุญมาก หมู่ 7 นายพิณ รัตนานุกูล หมู่ 4

การแพร่กระจายของโนราโรงครูชุมชนท่าแคการรำโนราโรงครูนอกจากที่ตำบลท่าแคแล้วยังกระจายไปถึงต่างจังหวัดใกล้เคียงเพราะโนราใหญ่แต่ละคนมีลูกศิษย์มาฝึกรำโนรามากมาย เช่นโนรา

แปลก มีลูกศิษย์มีลูกศิษย์มากกว่า 300 คน มาฝึกที่บ้านโนราแปลก ภรรยาของโนราแปลกต้องหุงข้าว กะทะใบบัวเลี้ยงลูกศิษย์ แต่มีคณะโนราที่ตั้งได้ไปอยู่ในหลายจังหวัด เช่น 1)โนรากลิ้น พัทลุง 2)โนราเสน่ห์ ชะอวด 3)โนราครั้นน้อย ตรัง 4)โนราเพ็ญศรียอกระบำ นครศรีธรรมราช 5)โนรา อำนวย นครศรีธรรมราช 6)โนราซอทิพย์ หัวไทรนครศรีธรรมราช 7)โนรานกน้อย สงขลา 8)โนราตำนานเสน่ห์ศิลป์ ปากพะยูน พัทลุง 9)โนราละไมศิลป์ สงขลา 10)โนราหนูอาบ เจริญศิลป์ พัทลุง 11)โนราอ้อมจิต กงหรา พัทลุง 12)โนราสมจิต สัมตริต พัทลุง 13)โนราพินัน เขาเจ็ยก พัทลุง 14)โนราฮับ จิรพรรณจันทรา ตันโดน พัทลุง 15)โนรา สมพงศ์ ส.สมบุญศิลป์ หาญโพธิ์ ตันโดน พัทลุง 16)โนราประเสริฐ โสภณศิลป์ 17) โนราแซม เสี่ยงทอง นาปรือ พัทลุง 18) สมพงษ์ น้อยดาวรุ่ง ท่าแค พัทลุง

เครือข่ายโนราโรงครูที่จัดตามบ้าน

ดังได้กล่าวแล้วว่าโนราโรงครูที่เกิดขึ้นในชุมชนท่าแคมีเกือบ 20 โรง โดยโรงครูค่อยๆเพิ่มขึ้น จากยุคแรกที่มีเพียงไม่กี่โรง ก่อนปี 2500 มีโรงครูของโนราแปลก ชะบาล โรงครูบ้านนายวัน(ตายาย จอมเผ่าหน้าทอง) บ้านโนราเชียร ต่อมาค่อยๆมีเพิ่มขึ้น เช่น ปี 2502 เกิดโรงครูครั้งแรกที่บ้านโนรา ผล ขำณรงค์ ปี 2504 เกิดโนราโรงครูครั้งแรกที่บ้านนางเพียร หรือปี 2517 เกิดโนราโรงครูที่บ้านนาง สุวรรณดี มากมณี เป็นต้น

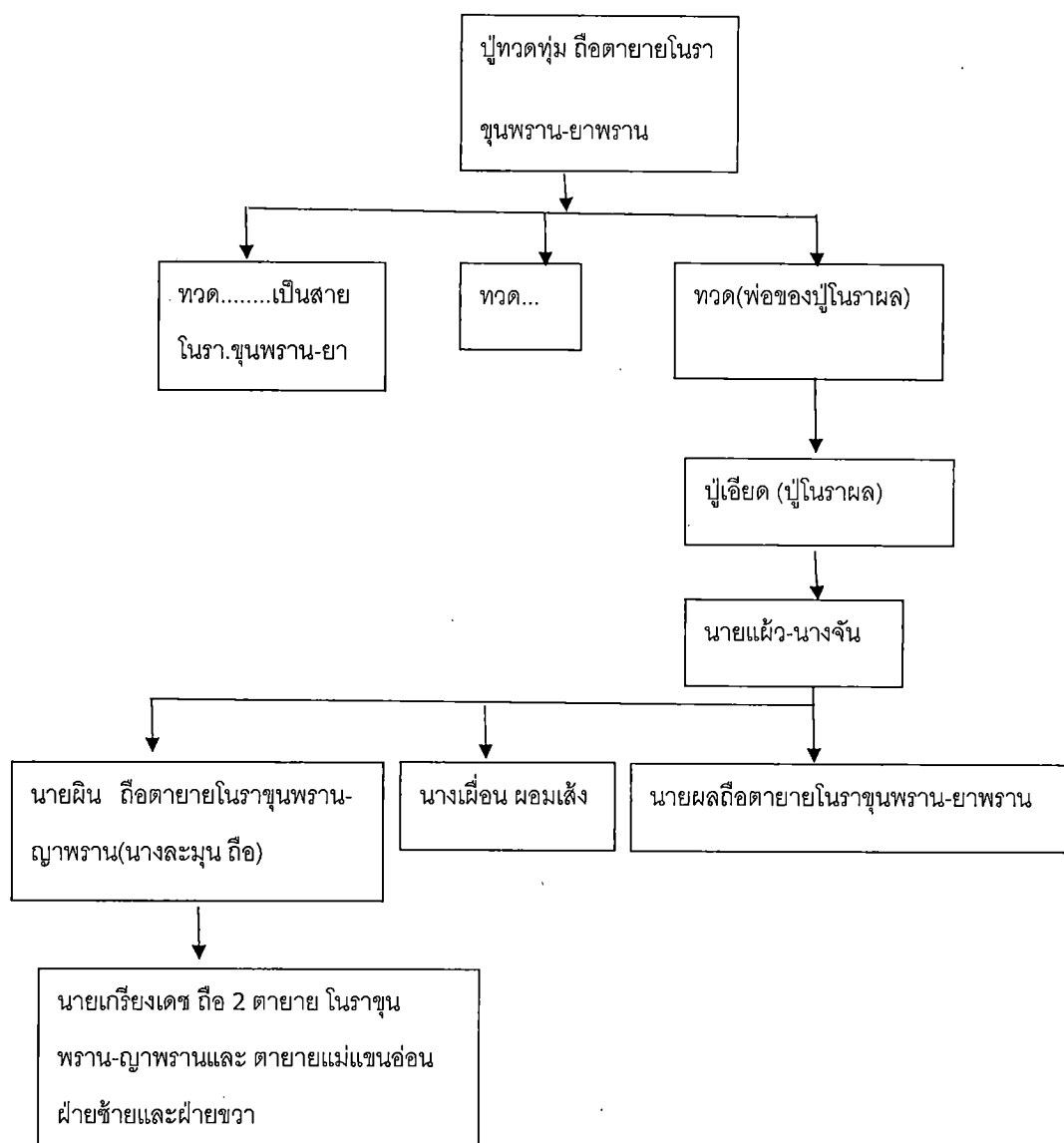
ที่มาและสายสัมพันธ์ของโนราโรงครูที่บ้าน

ตัวอย่างโรงครูที่มีการจัดตามบ้านที่นับถือตายายโนราที่ทีมวิจัยได้สอบถามมี 1) บ้านนายผล ขำ ณรงค์ 2) บ้านนายพิน ขำณรงค์ 3) บ้านนายวัน เกลี้ยงเกื้อ 4) บ้านนางเพียร เพชรย้อย 5) บ้านนายเดช คำเกลี้ยง 6) บ้านนางสุวรรณดี มากมณี 7) บ้านนายไพโรจน์ พรหมนวล ทั้ง 7 โรงครูนี้นับถือครู หมอตายายโนราต่างกัน และมีที่มาของการตั้งโรงครูต่างกัน ดังนี้

บ้านนายผล ขำณรงค์อายุ 78 ปี บ้านเลขที่ 122 ม.6 ต.ท่ามิหรำ อ.เมือง จ.พัทลุง มีครูหมอที่ชื่อว่า “ขุนพราน-ญาพราน” บ้านนายผลจัดโนราโรงครูใหญ่ที่มาจาก การสัญญาไว้กับครูหมอ มาทั้งหมด 2 ครั้ง ทำโรงครูครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ.2502 ทำพิธีครั้งที่ 2 อีก 32 ปีต่อมา คือ ปี 2534 และจะจัดโนราโรงครูใหญ่อีกครั้ง ในปี 2566 ตามที่สัญญาและต่อรองไว้กับครูหมอโนรา และได้จัดโรงครูเพื่อการแก้บนที่บ้านทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 10 ครั้งตั้งแต่ตั้งโรงครูครั้งแรกจนถึงปัจจุบันการเกิดขึ้นของโรงครูบ้านโนราผลในครั้งแรกนั้นเมื่อนายผลอายุ 16 ปี ท่านเล่าให้ฟังว่า ในตอนนั้นอายุ 15 ปี กลับมาจากเลี้ยงวัวกลางทุ่งนาก็เข้าไปในครัวเพื่อที่จะดักน้ำในตุ่มที่ในครัวต้ม แต่พอเปิดฝาทุ่มน้ำก็เห็นหน้าพรานลอยอยู่บนน้ำ สีเขียวคล้ำ ตนเองตกใจมากวิ่งหนีเพราะความกลัว หลังจากนั้นก็ป่วยหนักกินอะไร

ไม่ได้ รักษาไม่หาย ไม่ว่าที่โรงพยาบาลไหน หมอบ้านก็คนก็รักษาไม่หาย ป่วยประมาณ 5 เดือน ร่างกายซูบผอม จนพ่อแม่ก็นิมิตพระมาสดบงสุกุล(สาวคนเป็น) และคิดว่าจะไม่รอดแล้ว แต่พ่อแม่ก็ไม่สนใจไปปรึกษาคนทรงที่ชื่อว่า “คงคอ” ก็บอกว่า “ถูกครุหมอโนรา” ให้พ่อบนบานกับครุหมอโนราว่า ถ้าอยากรักษาให้หายให้ลูกคนนี้อะไรก็ต้องให้ทั้งรำทั้งออกพราน พอหายก็ให้ตั้งโรงครุ ต้องตั้งหิ้งโนรา ครั้นเมื่อบนบานแล้ว นายผลในขณะนั้นก็เริ่มกินน้ำมะพร้าวได้ เริ่มกินอาหารและก็หายเป็นปกติ เมื่อปรึกษากันหลายๆ ฝ่ายก็ทำพิธีตั้งโนราโรงครุที่บ้าน นิมิตพระที่เป็นเจ้าอาวาสมาทั้งหมด 9 รูป (9 หัววัด) และเชิญโนราใหญ่มาทำพิธีแก้บน หลายคณะ คือ โнораแปลก ชะบาล โнораพร้อมบ้านตำนาน โนรารุ่ง หวัง โнораปูน ตรง ได้ร่วมกันทำพิธีตั้งโนราโรงครุใหญ่ที่บ้าน เมื่อจบพิธีตั้งโนราโรงครุก็มีพิธีตั้งหิ้งครุหมอไว้ในบ้านไว้ให้ลูกหลานได้ไหว้ตายายโนรา ซึ่งบนหิ้งต้องประกอบด้วย หัวพราน และเทริด 1 ยอด ในครั้งนั้น โнораแปลก ชะบาลได้ผูกข้อมือรับเอานายผลเป็นบุตรบุญธรรม และหลังจากพิธีตั้งโรงครุวันนั้นนายผลก็เริ่มหัดรำโนรากับ โнораแปลก ชะบาล จนได้ทำพิธีครอบเทริดเมื่ออายุประมาณ 21 ปี และมีการตั้งโนราโรงครุที่บ้านนายผล ตั้งเมื่อปี 2502 เป็นการตั้งครั้งแรกในสายตระกูลนี้

ขุนพราน-ญาพราน เป็นทหารของนางนวลทองสำลี ที่รู้กันเนื่องจากครั้งหนึ่งขุนพราน ญาพรานได้มาเข้าทรงบอกลูกหลานในงานโนราโรงครุใหญ่ครั้งหนึ่ง ในขณะที่มีการรำโนราทำ “พันหัวควาย” (โนราตั้งท่ารำ คล้ายกับควาย 2 ประสานเอาเขามาแทงกัน) นั้น ก็เกิดอภินิหารหน้าพรานบินขึ้นไปเกาะบนยอดหมาก แล้วเข้าทรง บอกว่าโนราโรงครุนี้ถูกตายายขุนพราน ญาพราน ก็เลยนับถือ ตาตายายขุนพราน ญาพราน มาตั้งแต่นั้น เมื่อสืบประวัติโรงครุ โнораขุนพราน ญาพรานก็ปรากฏว่ามีมานานตั้งแต่สมัยปู่ทวด ที่ชื่อทวดทุ่ม และมีลูกหลานสืบทอดต่อมาในสายน้ำบ่าว(น้ำผู้ชาย) ของปู่เอียด แต่ก็ไม่ได้ตกทอดมาโดยตรงกับปู่ของโนราผล มาปรากฏอีกครั้ง ในสมัยของโนราผล ซึ่งเป็นหลานของปู่ทวดทุ่ม และปัจจุบันมีโนราเกรียงเดช เป็นผู้สืบทอด

โรงครูบ้านนายผิน ขำณรงค์น้องชาย นายผล ขำณรงค์ มีเชื้อสายโนราสายตรงคือขุนพราน-ยาพราน(โดยทั้งนายผลและนายผินถูกยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของโนราแปลก ชนะบาล) นายแปลก ชนะบาลสายต่อมาจากโนรารุ่ง หวัง บ้านท่าแค นายผินมีภรรยาชื่อนางละมุน ซึ่งสืบเชื้อสายโนรา “แม่แขนอ่อนฝ้ายซ้ายและฝ้ายขวา” ดังนั้น โรงครูใหญ่ที่บ้านนายผลจึงเป็น โรงครูของทั้ง ขุนพราน-ยาพราน และ แม่แขนอ่อนฝ้ายซ้ายและฝ้ายขวา นายผินมีบุตรหลายคนแต่คนหนึ่งชื่อว่า นายเกรียงเดช ขำณรงค์ ผู้ที่มีเชื้อสายโนรามาจากแม่โดยตรง แต่อีกสถานะหนึ่งคือเกรียงเดชรับการเป็นโนราใหญ่มาจากนายผล ขำณรงค์ ผู้เป็นลุงที่ทำพิธีกรรมโนราใหญ่คู่กับโนราสมพงษ์ ชนะบาล มาหลายปี โнораโรงครูที่บ้านนายผินจึงถือว่าเป็นโนราโรงครูใหญ่สายหลักที่คนในชุมชนท่าแครอคอย หลังจากจัดล่าสุดเมื่อ ปี 2554 ในปี 2561 จัดเป็นโนราโรงครูใหญ่ในระหว่างวันที่ 5-8 กันยายน 2661 นายเกรียง

เดช ขำณรงค์ ผู้ซึ่งชอบและหัดรำโนรามาตั้งแต่ 5 ขวบ และมักจะติดตามโนราสมพงษ์น้อย คาวรุ่งไปจัดโรงครู และแสดงตามที่ต่างๆ เรียกว่าหาเงินเลี้ยงตัวเองได้ตั้งแต่อายุน้อย บุตรของนายผิน ขำณรงค์และนางละมุล ขำณรงค์(ชนะบาล) มีคุณตาชื่อ เปี่ยม ชนะบาล ซึ่งเป็นพี่ชายของโนราแปลก เชื่อกันว่า เกรียงเดช ถูกครูหมอโนราจองตัวมาตั้งแต่เกิด เพราะชอบทำท่ารำโนราตั้งแต่พอหัดเดิน ทั้งในบ้าน ในครัว ถ้าถือมีดก็ตั้งท่ารำพร้อมกับพูดว่า ลูกจะรำหอกให้พ่อดู (หอกเป็นอาวุธที่ใช้ในพิธีโนราโรงครูใช้แทงกระเช้) ชอบดูโนราแปลก และโนราสมพงษ์รำ แล้วจดจำมาหัดรำโดยตนเองที่บ้านจนอายุได้ ๑ ปี ก็ได้ทรงเครื่องโนรา รำร่วมกับโนราสมพงษ์ น้อยคาวรุ่ง จนเป็นขวัญใจของประชาชนที่ชื่นชอบโนรา ในนามโนราเปิ้ล (ชื่อเล่นของโนราเกรียงเดช) พออายุประมาณ 13-15 ปี ตอนเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้เบิกโรงโนราเป็นของตนเอง จนเรียนสำเร็จระดับปริญญาตรีอาชีวศึกษาระบบทวิภาคและกำลังทำงานที่จังหวัดเพชรบุรีก็ป่วยหนัก ไปหาหมอที่โรงพยาบาลก็พบว่าเป็นก้อนเนื้อที่กระดูกเชิงกราน หมอวินิจฉัยว่ายากที่จะรักษาหาย แต่พอเกรียงเดชมารำโนราอย่างจริงจัง มาร่วมโรงครูตาชาย แล้วไปหาหมออีก 2 ครั้ง ก็หายเป็นปกติและไม่เคยเจ็บปวดอีกเลย เกรียงเดชจึงหันมาเอาจริงเอาจังกับโนรา ทั้งในการถ่ายทอดศิลปะไปสู่คนรุ่นใหม่ การตั้งปณิธานจะเป็นโนราใหญ่ที่ช่วยผู้คนต่างๆ ตั้งชื่อคณะโนราว่า “เกรียงเดชน้อย นวลระหงส์” ได้พัฒนาการรำโนราเป็นแบบสมัยใหม่ แต่ยังคงท่ารำแบบฉบับเดิม 12 ท่าไว้ รำทั่วไปตามคำเชิญและประชันโรง รำพิธีโรงครู แก่บน แก่หมุ่ย และเข้าร่วมแข่งขันชิงถ้วยพระราชทานของพระเทพรัตนราชสุดา ได้รับรางวัลชนะเลิศในขณะนั้นก็เข้าร่วมรำโนราโรงครูกับมโนราห์สมพงษ์น้อยคาวรุ่งมาตลอด ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2558 สมัยเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขัน รายการคนไทยขึ้นเทพ โนราเกรียงเดชได้เชิญหัวหน้าคณะโนราห์ที่มีชื่อเสียงมีลีลาการรำโนราที่สวยงามหลายคนมาฝึกซ้อม จนเข้าแข่งขันชนะรางวัลที่ 3 ของระดับประเทศ ชื่อเสียงโนราดังไปทั่วประเทศ และได้ไปรำเผยแพร่ในต่างประเทศ คือ ประเทศบรูไน จนถึง พ.ศ. 2558 มโนราห์สมพงษ์น้อยคาวรุ่งมาเสียชีวิตลง มโนราห์เกรียงเดชน้อยนวลระหงส์ก็ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะโนราในการรำโนราโรงครูแทนโนราสมพงษ์มาทุกปี จนถึงปัจจุบันนี้ (พ.ศ.2561)

โนราเกรียงเดช ได้ทำพิธีโรงครูใหญ่เมื่อปี 2558 - ปัจจุบัน เนื่องจากมโนราห์สมพงษ์น้อยคาวรุ่ง เสียชีวิต และได้มีความคิดที่จะทำโนราโรงครู โดยยึดแบบโนราโบราณ จึงได้สร้างโรงโนราแบบโบราณขึ้นใหม่เหมือนในยุคของโนราแปลกชนะบาล

ในปัจจุบันเป็นผู้ทำพิธีโนราโรงครูทั้งในพื้นที่และต่างจังหวัดทั่วภาคใต้ ทั้งพ่อผล และลูกผล มักจะต้องไปช่วยดูแลลูก-หลาน คอยเป็นที่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด ทั้งด้วยความเป็นห่วงและช่วยสั่งสอน

โนราเกรียงเดชไปแต่ละครั้งนั้น ก็ต้องอยู่ตั้งแต่เริ่มพิธีกรรมจนส่งตายายเสร็จ ไปกันเป็นทีมงาน ให้คำปรึกษาการตั้งโรง ของเช่นไห้ว ขึ้นตอนพิธีกรรม และทำพิธีกรรม โดยคิดค่าราคาครั้งละประมาณ 80,000-100,000 บาท

นายผิน ขำณรงค์กล่าวว่าสายสัมพันธ์ของโนราโรงครุนั้นยากจะอธิบาย ส่วนหนึ่งมาจากคนที่ มีสายสัมพันธ์โนรามาดั้งแต่ปู่ย่าตายาย แต่ในรุ่นหลานเมื่อความสัมพันธ์ลดลง ลูกหลานที่ไม่รู้ไม่มี ใครเป็นธุระบอกเล่าให้ฟังก็ไม่ได้มาเข้าร่วม เว้นแต่บางคนเกิดมีอะไรคลอใจหรือผิดปกติขึ้นมา(เช่น ป่วยกะทันหัน) จึงมาไหว้ขุนศรีศรทธา ลูกหลานตายายโนราในสมัยนี้จึงลดลงไปมาก (คนแก่ ผู้เฒ่า เสียชีวิตไปมาก) แต่ในชั้นลูก(โนราเกรียงเดช) จะมีเพื่อนมาก งานโนราที่จัดที่บ้านจึงมีพรรคพวก เพื่อนฝูงมากกว่าญาติพี่น้อง และส่วนหนึ่งของคนที่มาร่วมงานโนราโรงครูก็คิดว่าไม่มาครั้งนี้แต่ยังมา ได้ครั้งหน้าก็ขอผัดไปก่อนได้เพราะจัดกันบ่อยครั้ง ต่างจากงานศพที่เป็นการจากลาครั้งสุดท้าย หลายฝ่ายจึงมาร่วมกันมาก แต่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในงานโรงครุจะมามีมาก

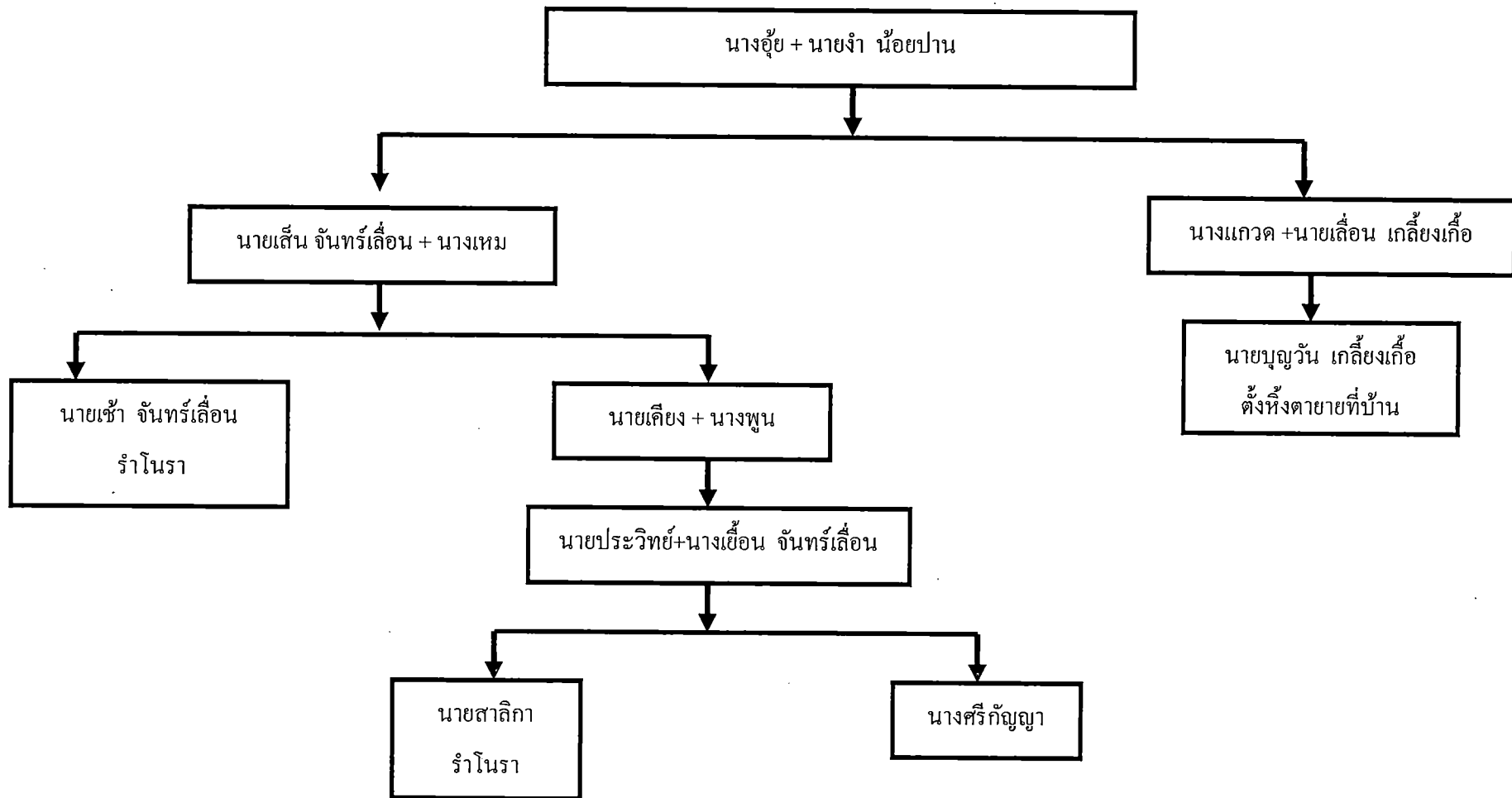
โรงครุบ้านโนราเกรียงเดช หรือบ้านนายผิน ขำณรงค์ นี้ จัดเว้นช่วงไม่เกิน 7 ปี (แต่ต้องมา ไหว้หน้าหิ้งทุกปี) ปีนี้จัดในวันที่ 5-8 กันยายน 2561 ได้เตรียมเงินไว้ประมาณ 100,000 บาท เป็นของ เช่นไห้วและเน้นให้เห็นว่าของเช่นไห้วจะลดไม่ได้ ถ้าไม่เพิ่มขึ้นก็ต้องเท่าเดิมที่จัดมา โดยโรงครุที่ บ้านนั้นจัดมายาวนานตั้งแต่สมัยโนราแปลก หนะบาล ที่จัดครั้งนี้เพราะ “รู้สึกเป็นห่วงและข้องใจตายาย” จัดมานานแล้ว ครั้งหลังสุดที่ปี '56

โรงครุบ้านนายเดชา คำเกลี้ยงหรือ โнора เดชา วาทิลปี เลขที่ 145 ม.5 ต.ควนขนุน อ.เขาชัย สน จ.พัทลุง โнораเดชา เริ่มหัดรำโนราตั้งแต่อายุ 5 ขวบ ปัจจุบันอายุ 32 ปี บอกว่าตนเองมีเชื้อสาย โнораทั้งฝ่ายพ่อที่สืบเชื้อสายมาจากครุหมอโนรา “สายแขก” โต๊ะครู โต๊ะแดง โต๊ะดำ ส่วนแม่เป็นคน ทะเลน้อย สืบเชื้อสายโนรามากจากท่าแค นับถือครุหมอคง ทั้งฝ่ายบ้านพ่อที่เขาชัยสนจะมีโนราโรง ครุใหญ่ 2 ปี ต่อครั้งจัดเดือน 4 ส่วนที่บ้านแม่ที่ทะเลน้อย จัดโนราโรงครุใหญ่ทุกปีในเดือน 9 แต่ทั้ง สองที่มีความต่างคือ โรงครุใหญ่ที่ทะเลน้อยจะไม่มีพิธีแทงเซ้ เนื่องจากบรรพบุรุษเชื่อว่าจะทำให้ จระเข้ที่ทะเลน้อยตายในวันทำพิธี “แทงเซ้”

โรงครุบ้านนายบุญวัน เกลี้ยงเกื้อเลขที่ 8 หมู่ 5 ต.ท่าแค อ.เมือง จ.พัทลุง อายุ 62 ปี อาชีพ หลักคือ งานไม้โรงกลึง เครื่อง โнораประเภททับ กลอง เทร็ด โหม่ง แตรระ นายบุญวันได้เล่าว่า “งาน โнораโรงครุที่บ้านใหญ่กว่างานศพ เพราะญาติพี่น้องมามาก มาหลายสาย ครอบครัวนายวันรับเชื้อสาย โนรามามาก “ทวดอู๋” ที่นับถือและเป็นคนทรงตายายโนราที่ชื่อว่า “จอมเฒ่าหน้าทอง” แต่ดั้งเดิมนั้น ทวดอู๋จัดโนราโรงครุใหญ่ที่ “โคกขุนทา” ครั้นเมื่อโนราแปลกทำพิธีตั้งโรงครุที่วัดท่าแคจึงได้บอก

เลิกฟ้า เลิกดิน นำดินที่โคกขุนทามาตั้งโรงและตั้งหิ้ง 4 แห่ง คือ 1) บ้านยายสาวดาดำ ท่าแค (ลูกสาว ทวดอู่ยคนสุดท้อง) ต่อมาก็มาตั้งโรงในวัดท่าแคเพราะไม่มีใครรับต่อพิธีกรรม 2) ตั้งที่บ้านนายวัน 3) ตั้งที่บ้านลำป่า (บ้านยายเปี่ยม ป้าดี ลูกสาวทวดอู่ย) ที่ลำป่าเป็นหิ้งใหญ่ที่ตั้งดาจอมเผ่าหน้าพราน 4) บ้านนายเส้น ควนกง ม. 1 ท่าแค ทั้ง 4 แห่งที่แตกมาจากทวดอู่ยนั้นมีการจัดโนราโรงครูใหญ่ หมุนเวียนกันไป ไม่ได้กำหนดว่ากี่ปีจัดครั้ง แต่ประมาณ 7-10 ปี ครั้ง สายตาขายโรงครูบ้านนายวัน เกลี้ยงเกือ ดังนี้

ผังเครือญาติโนรา (สายนางอุ้ย จันทรเลื่อน รำทรงจอมเต่า หน้าทอง)

โรงครูโนราบ้านนายไพรวัลย์ พรหมนวล อายุ 50 ปี พ่อเป็นโนราโรงครูสายครุหมอ “ตาขุนไทร” ส่วนน้องชายที่ชื่อ ภาณุวัฒน์เป็นคนทรง “พระม่วงทอง” จัดที่บ้านนาโหนด เป็นโนราโรงครูใหญ่ จัดเกือบทุกปี ส่วนของโนราโรงครูนั้น 2-3 ปี จัดครั้ง แต่มีการจัดโรงครูใหญ่เกือบทุกปี ฉะนั้นที่บ้านจึงเว้นช่วงไม่เกิน 2 ปี แต่ปีไหนที่ได้จัดที่บ้าน ญาติพี่น้อง พ่อ แม่ จะต้องมาที่โรงครูทำแค มานอนข้ามคืน เรียกว่าต้องมาเผ้าตายายกันทำเช่นนี้มาตลอด ถ้าไม่เผ้ากลัวจะพลาดการเข้าทรงครู ดังนั้นพระม่วงทองและ ตาขุนไทร ก็ต้องมาเผ้ากัน

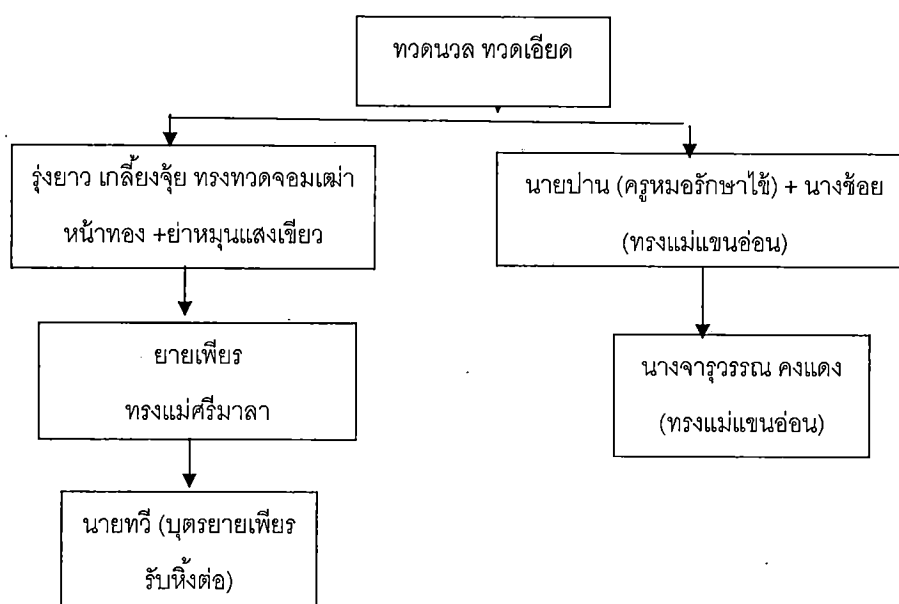
โรงครู บ้านนางสุวรรณดี มากมณี อายุ 59 ปี บ้านเลขที่ 41 หมู่ 2 ต.ท่าแค นางสุวรรณดีเป็นร่างทรงของแม่แขนอ่อนฝ่ายขวา เป็นสายเดียวกับโนราเกรียงเดช(บ้านโนราผิน) เริ่มจัดที่บ้านเมื่อปี 2517 หลังจากที่นางสุวรรณดีถูกเข้าทรงครั้งแรก โนราแปลก ชนะบาลจึงให้ตั้งหิ้งบูชาครุหมอโนรา และให้จัดโนราโรงครูขึ้น หลังจากนั้นก็จัดต่อเนื่องไม่แน่นอน บางที 3 ปี บางที 5 ปี เป็นโนราโรงครูใหญ่

โรงครูบ้านนางเพียร เพชรฮ้อยอายุ 89 ปี บ้านเลขที่ 204 หมู่ 7 ต.ท่าแคยายเพียรเป็นคนทรง “แม่ศรีมาลา” เข้าทรงครั้งแรกเมื่ออายุ 32 ปี ก่อนหน้านั้นยายเพียรเป็นแม่ค้าขายของที่ตลาดนัด เลี้ยงลูก 6 คน ฐานะที่บ้านลำบาก สามีเสียชีวิตไปแล้ว แต่เมื่อเป็นคนทรง นางศรีมาลา ก็รำโนรา “เป็น” คือรำสวย ท่วงท่าสง่างาม ตอนหลังจึงตั้งวงขึ้นมาและเลิกอาชีพแม่ค้า หาเงินส่งลูกเรียนหนังสือ และสามารถสร้างบ้านเป็นห้องแถว 3 ห้อง เป็นความภูมิใจของยายเพียรที่บอกว่าได้ขึ้นเพราะ นางศรีมาลา

ความผูกพันที่ยายเพียรมีต่อนางศรีมาลานั้นยากที่จะอธิบาย เมื่อทีมวิจัยได้ไปสอบถามยายเพียรนั้นท่านพูดไม่ค่อยชัด แต่เมื่อถามถึงหิ้งบูชานางศรีมาลากลับอธิบายได้ชัดเจน มีเชือกที่พันมาจากย่านาง(พืชชนิดหนึ่ง) หนึ่งขด ยายเพียรเอามาแนบอกแล้วร้องไห้บอกคิดถึงขุนศรีศรัทธา เชือกขดนี้แทนสายเปลที่ทำให้ขุนศรีศรัทธาในตอนที่เด็ก แล้วบอกว่าตนเองเป็นนางศรีมาลาเป็นแม่ของขุนศรีศรัทธาที่ถูกลอยแพมาจากท่าฝ่งเลออก มากันหลายคน พระม่วงทองทหารเอกนั้นเป็นแฟนนางศรีมาลา ตอนนี้อยู่เป็นตายายอยู่ที่ตรง ส่วนจอมเต่าหน้าพรานไปอยู่ที่ลำป่า แม่นางจามจุรี ศรีจุฬา อยู่ที่เขาย้ายสน ขุนพราน-ยาพรานไปอยู่ที่บ้านสวนศพ แม่คิ้วเหิร อยู่ที่บ้านณรงค์ แม่นางนวลทองสำลี หรือที่บ้านนางฝ้าย

ก่อนที่ยายเพียรจะเจ็บไข้นอนอยู่กับที่นั้น ที่บ้านจะจัดโนราโรงครูเล็กที่บ้านประมาณ 2-3 ปี /ครั้ง มีคนมาช่วยมาก เพื่อนที่เป็นโนรามาจากหลายที่มาช่วยของบ้าง ช่วยรำบ้าง แต่ปีจึงออกเงินไม่มาก ลูกหลานมาช่วยซื้อของตั้งหิ้ง และตั้งหน้าโรง

ตายายที่นับถือนางนวลทองคำลีของสายยายเพียร เพชรชัยเป็นดังนี้

รูปแบบขนบนิยมและขั้นตอนในการรำโนราโรงครู

ลักษณะของโรงครู มี 2 โรงที่สังเกตเห็นคือ โรงของโนราผล ตั้งในทิศตะวันออกเฉียงใต้ของตัวเจ้าของบ้าน(ออกบ้านเชิงหัวนอน) ตั้งเป็นเสา 4 เสา ขนาด 4 x4 เมตร (ในส่วนหน้า และต่อไปส่วนข้างหลัง อีก 2.5 เมตร กันเป็นที่แต่งตัวโนรา บนลานดินโล่งไม่มีต้นไม้ใหญ่และสิ่งก่อสร้าง ใ้หม้ที่ตั้งศาลหรือ “พาไล” เพื่อตั้งของบูชา(ไก่ เป็ด หัวหมู ที่ 9 ที่ 12 พอง ลา บายศรี) ให้ตายายมารับของเสวย ใ้หม้พนักนั่งเป็นที่ประทับทรง ให้เสาเป็นเสาไม้ที่ทำจากไม้หมากหรือไม้ไผ่ ไม่ก่ออิฐก่อปูน ใ้มีสาดที่ทำจากต้นคล้า 1 ผืนเพื่อปรับพ้อขุนศรีทรา หรือปรับครุหมอ ให้หลังคาตรงตำแหน่งที่วางสาดคล้า สานด้วยเตยหนาม(ที่เรียกว่า แขง)

ที่สำคัญแผ่นดินในส่วนที่ตั้งโรงครูนั้นจะไม่ปลูกต้นไม้ใหญ่ หรือไปสร้างสิ่งถาวรไม่ได้ ต้องปล่อยให้เป็นที่ตั้งโรงครูตลอดไป ถ้าถูกหลานล่าบากจริงๆ เช่นไม่มีที่อยู่อาศัยก็ต้องทำพิธีขอยกเลิกโรง โดยการใ้โนราใหญ่มาทำพิธีใ้ แล้วกล่าวถึงการต้องขอขมาต่อฟ้า ต่อดิน ต่อเทวดา ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ต่อตายายโนรา ต่อผีเรือน ซึ่งเป็นสัญญาที่เคยใ้ไว้ตอนตั้งโรง คนทั่วไปจะทำไม่ได้ ใ้ตาม กรณีนายผล และคนทั่วไปนั้นไม่คิดจะยกเลิกโรงเนื่องจากกลัวจะมีอันเป็นไป

เจ็บไข้ หรืออื่นๆ โรงที่บ้านโนราผิน ขำณรงค์มีการจัดตั้งโรงครูทางตะวันตกเฉียงเหนือของบ้าน เป็นที่ว่างระหว่างบ้าน 2 หลังที่เจ้าของตั้งใจเว้นไว้ตามคำสั่งครูหมอโนราหรือตายายโนรา เป็นที่ตั้ง โรงที่มีมาตั้งแต่อดีต ขนาดโรงประมาณ 10x 10 เมตร ทางด้านทิศเหนือของโรงเป็นที่ตั้งเต็นท์ไว้ให้ คนที่เข้าร่วมได้นั่ง มีเสาโรงทั้งหมด 12 เสา เป็นเสาไม้หมาก และไม้ไผ่ตง ที่ประกอบขึ้นอย่าง แข็งแรง ที่เสาโรงครูทุกเสาผูกด้วยอ้อยทั้งต้น หลังคามุงจาก

การตั้งของเช่นไห่วางถวายในแต่ครั้งจะต้องมี หัวหมู 3-4 หัว บางทีก็มี คนมาช่วยตั้งก็หลายหัว เปิดไข่ 2 ตัว ไก่ 2 ตัว ผ้าหึง(วางด้านซ้าย) ผ้าชาย(วางด้านขวา) แยกของบูชา เป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งตั้งที่โรงโนรา อีกส่วนตั้งที่หน้าหิ้งตายาย

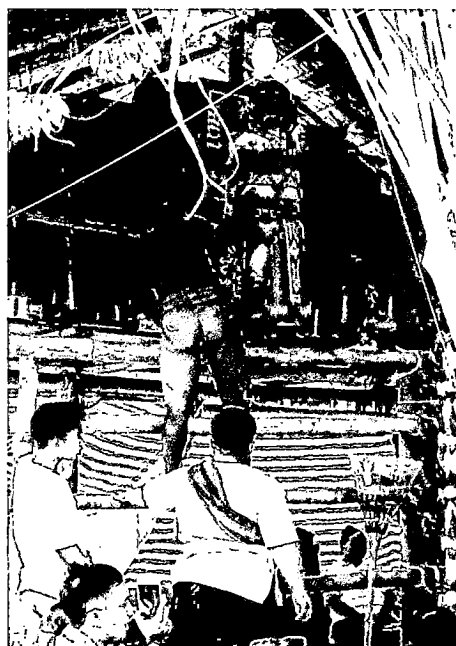
ลักษณะ/รูปแบบพิธีกรรม

เครื่องเซ่นไหว้ ครูหมอ ตายายโนรา

ร่างทรงพระม่วางทองที่บ้านนายผิน จำรงค์

เมื่อเสร็จจากการเซ่นไหว้แล้วก็ในช่วงของการทำพิธี “สวดเครื่องครู” หรือ “ครอบมือ” พิธีกรรมนี้ทำได้เมื่อนักเรียนที่ไปเรียนรำโนราเรียนจบ การไปทำพิธีที่โรงครูนั้นเป็นการยืนยันให้กับสังคมเห็นว่าการเป็นโนราของหลายๆคนนั้นถูกรับรองโดยโนราใหญ่และคนที่เข้าร่วมได้เป็นสักขีพยาน ญาติพี่น้องได้มาแสดงตัวกับคนในชุมชนว่าให้การยอมรับให้เด็กคนนี้ไ้รำโนราต่อไป และตัวเด็กได้บอกสังคมว่า “ได้เรียนโนรา”แล้ว พิธีกรรมเริ่มตั้งแต่การมอบขันใหม่ใส่เงิน 9 บาท พานใหม่ใส่เงิน 12 บาท ใส่ดอกไม้รูปเทียน ให้ครู เมื่อครูรับมาก็จะสวมกำไลให้ศิษย์

ครูหมอ/โนราใหญ่ ถามเด็กว่า “หนูจบแล้วหนูจะตั้งใจรำโนรามั้ย”

เด็ก “จะตั้งใจรำโนรา”

ครูหมอ/โนราใหญ่ ถามผู้ปกครองว่า “ผู้ปกครองยินยอมให้ลูก-หลานคนนี้รำโนรามั้ย”

ผู้ปกครอง “ยินยอม”

จากนั้นครูหมอโนราจะใส่เครื่องทรงโนราให้(ยังไม่ครอบเทริด) เริ่มตั้งแต่ สอดเครื่องด้วยกำไล 9 วง สอดรวบ 3 อัน ใส่ทับทรวงขึ้นแรก ใส่ปีก 2 ปีก หน้าอก และหลังจากนั้นให้ไปแต่งตัวโนราเพื่อรำถวายครู ครึ่งนี้โนราเกรียงเดชได้ทำพิธีให้เด็กทั้งหมด 5 คนที่เคยสอนกันมาซึ่งถือว่าเป็นการรับศิษย์และเป็นการผูกความสัมพันธ์อันครูโนราให้กับเด็กแล้ว แม้ว่าเด็กไปเรียนหนังสือที่ใดก็จะนึกถึงครูคนนี้ รวมทั้งสังคมก็ได้รับรู้ว่าเด็กคนนี้ไ้เป็นโนราแล้ว

ส่วนการตั้งราดนั้น มีความแตกต่างกันระหว่างการจัดโนราโรงครูที่บ้านกับที่วัด ที่บ้านค่าราด 499 บาท ที่วัด 132 บาท

เครื่องเซ่นไหว้และเครื่องแต่งกาย(ครอบมือ)

พิธีสวดเครื่องครู (ครอบมือ)

พิธีกรรมต่อมาคือการรำแก้บน วันนี้รำทั้งหมด 3 คนรวมทั้งมีการเหยียบเสน

เตรียมวัสดุอุปกรณ์เหยียบเสน

ส่วนของที่ประกอบพิธี “คล่องหงส์” เป็นลานดินที่ปักต้นไม้ กิ่งไม้ไว้ 4 มุม ขนาด 4 x 4 เมตร
จำลองเป็นป่าหิมพานต์ มีพรานมากล่องนางโนรา ดังภาพ

สถานที่สำหรับพิธีคล่องหงส์บ้านนายผิน ขำณรงค์

หลังจากพิธีคล่องหงส์แล้วจะมีการ “แทงเซ้” ทางคณะโรงครูเกรียงเดชได้ทำหุ่นจระเข้ด้วยยาวกว่า 3 เมตร มีรูปร่างอ้วนท้วมสมบูรณ์ แข็งแรง พันคมกริบ ดูจากระยะไกลเหมือนกับจระเข้จริงนอนอ้าปาก ที่ในปากนั้นใส่เนื้อดิบ ไข่ดิบ ปลาดิบไว้ และมีของบูชาตั้งหน้าจระเข้ กำลังตั้งท่านอนอ้าปากอยู่บนผ้าขาวที่รองด้วยเสื่ออีกที มีเสาไม้ไผ่ 4 เสาที่สูงไว้ด้วยผ้าขาวผืนใหญ่เป็นหลังคา คนที่มาร่วมงานหลายคนเข้าไปยกมือไหว้จระเข้ อธิฐานแล้วจึงนำเงินทั้งเงินเหรียญ ธนบัตรใส่ปากจระเข้ บางคนก็ใส่พานที่ตั้งไว้ข้างหน้าบางคนใส่แหวนทองคำ เพราะเชื่อว่าเป็นการสเดาะเคราะห์

จระเข้จำลองตัวนี้ทำให้ “ฟรี” โดยเพื่อนสนิทของคณะเจ้าภาพจากจังหวัดตรัง

พิธี “แหงแซ่” นั้นชาวบ้านเข้าร่วมดูมาก เพราะชื่นชอบท่วงท่าการรำรำของโนราใหญ่ เกรียงเดช ทำทางทะมัดทะแมง ดู ดัน จิ้งขัง บวกกับลีลาท่ารำโนราที่อ่อนช้อยกับการประยุกต์ท่ารำสมัยใหม่เข้าด้วยกัน พร้อมกับเสียงเครื่องดนตรีสดเร้าใจ เครื่องเสียงคุณภาพสูง ทำให้ผู้เข้าร่วมมีอารมณ์และความรู้สึกร่วมว่าตอนนี้กำลังดู “การแหงแซ่” จริงๆ

การรำโนราในวันแหงแซ่นั้นเริ่มตั้งแต่การว่าบทโนราภาสดถึงครูหมอโนรา ตั้งแต่ขุนศรีศรัทธา นางนวลทองคำดี แม่ศรีมาลา ครูตัน และคนอื่นๆ จนหมด เชิญตายายโนรามารับของเช่น ไหว้ เชิญมา กิน ของลูกหลานได้ตั้งไว้มากมาย กินแล้วจะได้มีเรี่ยวมีแรงปกป้องลูกหลาน เมื่อเชิญเสร็จก็ขอพรจากตายายโนรา “ขอให้ลูกหลานเจริญรุ่งเรือง แคล้วคลาดจากภัยอันตราย เดินทางปลอดภัย ทำมาหากินรุ่งเรือง” ในช่วงที่ทำพิธีนี้ลูกหลานสายตรงจะเข้าไปนั่งในโรงโนราที่ล้อมด้วยสายลัญจณ์ ยกมือไหว้ “กาต” ครูไปพร้อมกับโนราใหญ่ ในขณะที่โนราใหญ่(เกรียงเดช)ทำพิธีอยู่นั้นก็มีหลายคนที่ถูกเข้าทรง บางคนนั่งสั่นงันงกน้ำตาไหล บางคนทำท่าเกรี้ยวกราดป็นขึ้นเสาโรงโนรา บางคนถึงกับป็นขึ้นบน “ศาล” ที่ตั้งของเช่น ไหว้ขึ้นไปกราบขุนศรีศรัทธาที่ตั้งไว้บูชา บางคนเดินเข้าโรงตั้งท่ารำโนราอย่างอ่อนช้อยทั้งที่เมื่อยามปกติไม่เคยรำโนราเลย ชาวบ้านบอกว่า “มือแข็ง” ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่สร้างต้นตาให้กับผู้เข้าร่วมพิธีเป็นอย่างมาก

ผู้เข้าร่วมพิธีโนราโรงครู มีทั้งที่มาเป็นคณะครอบครัวที่นับถือขุนศรีศรัทธาและบอกว่าตนเองเป็นลูกหลานตายายโนรา โนราเกรียงเดชเป็นโนราใหญ่จึงอยากมาร่วมมาก ได้ร่วมบุญกับโนรา ถือว่าเป็นสิริมงคล บางคนเป็นกลุ่มวัยรุ่นไล่เลื้อยที่ท่าสกρινว่า “ลูกหลานขุนศรีศรัทธา” มีกลุ่มคนหลายวัยตั้งแต่วัยเด็กเล็ก(มากับผู้ปกครอง) วัยนักเรียน นักศึกษา วัยผู้ใหญ่ (บางคนถูกเป็นศิษย์ของโนราเกรียงเดชก็มา) และที่มากที่สุดเป็นกลุ่มวัยชราที่มาจากชุมชนมีบ้านเรือนอยู่ใกล้ๆ โรงโนรา

ความเชื่อการทำพิธีโนราโรงครูและการไหว้หิ้ง

ลูกหลานตายายโนราเชื่อกันว่าการจัดโนราโรงครูนั้นจัดแล้วต้องส่งตายาย(ทำบุญอุทิศส่วนกุศล)ให้เสร็จทุกขั้นตอน เมื่อทำดีแล้วเชื่อว่าลูกหลานจะทำมาหากินสะดวก มีครบครัน ครบเครื่องทุกอย่างก้าวหน้า แต่ก็ต้องทำงานสุจริต และตั้งใจมุ่งมั่นชีวิตจึงจะเจริญ รวมทั้งเชื่อว่าตายายส่งเอาไว้เป็นรุ่นๆ ว่า “ถ้าสู้ไม่ไหว สู้ก็จะขาดกัน” หมายถึงไม่มาไหว้ตายายพี่น้องก็จะไม่มีโอกาสไปมาหาสู่ ฉะนั้นในวันจัดโนราโรงครูใหญ่ในแต่ละที่ลูกหลานสายทวดอยู่ก็จะมาร่วมกันมาก ญาติมาเต็มบ้านคนที่ได้บนบานสิ่งใดไว้ก็จะถือโอกาสมาแก้บนในวันนั้น และทุกครั้งที่จัดโนราโรงครู ตาจอมเต่าหน้าพรานก็จะมาเข้าทรง มีลักษณะ ดู ดัน ว่ากล่าวตักเตือนลูกหลาน เช่นเมื่อเดือน 4 ปี 2560 ท่านเข้าทรงแล้วก็พูดกับลูกหลานเสียงดังว่า “ถ้าหัดบนก็ต้องหัดแก้” ซึ่งลูกหลานก็เชื่อมากเพราะมี

ตัวอย่างญาติพี่น้อง 2-3 คนที่ได้เคยบนบานไว้ แต่เมื่อถึงเวลาไม่แก่นก็มีลักษณะไข้ รักษาไม่หาย กินไม่ได้ จนร่างกายผอมซูบซีดและเสียชีวิตในที่สุด ชาวบ้านเรียกว่า “ถูกตายอย่าง”

อย่างไรก็ตามในปีที่ไม่ได้ตั้งโรงครูก็มีกิจกรรมการเช่นไหว้ตายายที่ “หิ้ง” ทุกปี เมื่อถึงเดือน 6 ลูกหลานก็จะช่วยกันทำพิธีหน้าหิ้งบูชา ตั้งของเช่น ไหว้ หัว หมู ไข่ รูป เทียน ไครบนบนบานอะไรไว้ก็มาตั้งเอาของมาบูชา แต่จะไม่มีการรำโนราถวาย การบูชาสิ่งของนั้นแต่ปีจะไม่เท่ากัน แล้วแต่ว่ามีไหนมีเงิน หรือลูกหลานมาช่วยมากก็ตั้งมากและยังต้องไปร่วมโนราโรงครูใหญ่ที่วัดท่าแคทุกปีเช่นกัน

เงินที่มาจากการทำงานบุญจึงถือว่าส่วนหนึ่งต้องส่งไปให้ตายาย ไม่ทวันเงินนั้นก็จะเข้ามาใหม่ ที่ได้เงินมาใช้จ่ายก็มาจากตายายให้กำลังใจ ก็ต้องตอบแทนบุญคุณ แต่การจัดงานก็ต้องจัดเวลาที่มีเงินเวลาพร้อม การต่อรองกับตายายของแต่ละสายจึงมาจากความพร้อมส่วนเงินบูชาหน้าหิ้งที่คนมาบนบานก็จะเอาไปทำบุญต่อไป เช่น บ้านนายวันจะนำไปซื้อผ้าห่มพระธาตุเมืองนคร รวมทั้งทำบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า

การดำเนินการและงบประมาณในการจัดโนราโรงครูที่บ้าน

ค่าใช้จ่ายในส่วนของการทำโรงครูแต่ละครั้งใช้งบประมาณมากพอสมควร ส่วนใหญ่ต้องเตรียมไว้เป็นเงินประมาณ 70,000- 100,000 บาท เป็นค่าอาหาร ปลุกโรง เครื่องเสียง ค่าเช่าเต็นท์ โต๊ะเก้าอี้ ยังไม่รวมถึงค่ารถ เพราะบางบ้านเจ้าของบ้านทำเอง เช่นบ้านนายผล นายผิน บางบ้านช่วยทำให้เปล่า เช่นบ้านนางสุวรรณดินั้น ตั้งแต่มีการจัดตั้งแต่ครั้งแรกถึงปัจจุบันนั้นจะมีโนราใหญ่ในท่าแคมาช่วยงานตั้งแต่โนราแปลก ชนะบาล โนราสมพงษ์น้อย ดาวรุ่ง โนราผล(สายศิลป์ 2) คิดค่ารถไม่ถึงครึ่งของที่คิดกับคนอื่น ๆ จนปัจจุบันโนราเกรียงเดชได้จัดให้ โดยไม่คิดค่ารถ ค่าเครื่องดนตรี ค่าลูกคู่ แม้กระทั่งค่าโรง ด้วยเพราะนางสุวรรณดีเป็นคนที่ช่วยเหลือคณะโนราใหญ่ทุกคณะด้วยดีมาตลอดตั้งแต่อายุ 15 ปี ช่วยทั้งหุงข้าว เลี้ยงอาหาร อำนวยความสะดวกให้พรรคพวกโนราใหญ่ทุกคณะ จนได้ชื่อว่าโนราทุกคณะที่มาท่าแคต้องมาได้กินข้าวบ้านนางสุวรรณดี บางคนเรียกว่า “แม่ยก” แต่นางสุวรรณดีเล่าว่าสถานะของตนเองไม่สามารถจะเป็นแม่ยกใครได้ฐานะอาชีพก็ลำบาก แต่การทุ่มเทกายและใจทำให้ทุกคนให้ความช่วยเหลือหรือบางบ้านคิดค่ารถเพียงครั้งเดียว เช่น โรงครูโนราบ้านนายไพรวัลย์ พรหมนวล

โดยส่วนใหญ่การคิด “ค่ารถ” ในการทำพิธีโนราโรงครูในพื้นที่ท่าแคนั้นจะคิดเพียงบางส่วน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกัน เป็นสายตายายเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีกันมานาน

เมื่อเสร็จพิธีโรงครูแล้วก็ต้องลาย(เรือโรง) สิ่งที่ใช้มากตลอดงานคือเทียน รูป ผ้าขาว ผ้าเหลือง ผ้าชาย ค่านราดโนราที่ทำพิธี รูป เทียน เครื่องไหว้ รวมทั้งอาหารการกินรับรองผู้เข้าร่วม ส่วนหนึ่งญาติได้ช่วยกัน คนที่มานั้นเอามาทั้งมะพร้าว เอาข้าวสาร ข้าวเหนียว หมูเป็นตัว ปลาเป็นปลิง ข้าวสารเป็นกระสอบ ไก่ทีละหลายตัว เรียกว่าส่วนใหญ่ช่วยเหลือกัน

อย่างไรก็ตาม นายผลบอกว่าแม้ว่าเขาตั้งใจจะช่วยฟรี แต่เจ้าภาพก็ต้องแสดงถึงความมีน้ำใจจะได้คบกันนาน จำเป็นต้องเตรียมค่าสินน้ำใจให้โนราคณะต่างๆ ที่มาช่วยรำ เช่น ในปี 2558 ที่โรงครูบ้านนายผลซึ่งเป็นการจัดโรงครูใหญ่เพื่อแก้บน ได้จ่ายไป 78,000 บาท (ไม่รวมกับที่ถูกหลาน ญาติพี่น้อง ช่วยหมูเป็นตัว ค่าโนราแล้วคนที่มาในงานก็ช่วยงานเรียกว่าร่วมทำบุญคุณละร้อยสองร้อย) ถือว่าการจัดโนราโรงครูแต่ละครั้งต้องใช้งบประมาณที่สูงพอสมควร หรือที่บ้านนายบุญวัน ค่าใช้จ่ายที่โนราเดชาเล่าให้ฟังว่าการทำโนราโรงครูแต่ละครั้งนั้นต้องเตรียมเงินไว้ไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท ทั้งในส่วนของเต็นท์ สิ่งของบูชา ค่าหมอนโนราทำพิธี อาหารกับข้าวรับรองผู้มาร่วมงานบางส่วน ที่ตนเองรับผิดชอบที่บ้านเขาชัยสนนั้นที่ผ่านมา ญาติจะช่วยหมู ไก่ เป็นตัว รวมทั้งมาช่วยทำบายศรี ตั้งเครื่องบูชา ข้าวสารรวมเครื่องครัว ส่วนเพื่อนฝูงจะช่วยค่า เครื่องดื่ม

การเลี้ยงต้อนรับในวันแรกที่โนราเข้าโรงทางเจ้าภาพได้จัดเตรียมอาหารไว้จำนวนมาก แกงน้ำเค็ม(แกงไตปลา) แกงส้มหมู แกงเผ็ดหมู แกงหยวกหมู ผัดเครื่องในหมู ผักเหนาะ ขนมน้ำ ป้าคนหนึ่งเล่าว่าเจ้าภาพเตรียมเชือดหมู 3 ตัว รับรองแขก มีคนใกล้เคียงบ้านมาช่วยทำกับข้าว เรียกว่ารับแขกตั้งแต่วันแรกจนวันสุดท้าย

การมีส่วนร่วมใน การสำนึกร่วมของชุมชน

ด้านสำนึกร่วมในการมาร่วมงาน เป็นสำนึกในการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าภาพ เป็นเครือญาติกับโนราหรือผู้สืบทอดดั้งตัวอย่างของ ณเรนทร ขำณรงค์ อายุ 45 ปี เจ้าของธุรกิจทัวร์จังหวัดภูเก็ต พร้อมครอบครัวเดินทางมาร่วมงานโนราโรงครูในครั้งนี้ บอกว่าตนเองเป็นบุตรชายคนที่ 3 ของครอบครัวนี้ การทำโนราโรงครู “สมควรต้องมา” เพราะเป็นการมาร่วมรำลึกบุญคุณและทำบุญให้กับตายายที่เป็นต้นตระกูลโนรา ที่สายตระกูลฝ่ายแม่ซึ่งเป็นลูกของโนราแปลก ชนะบาล นับถือกันมาหลายชั่วอายุคน ทำเพราะเชื่อกันมาว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ทั้งการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ การเดินทาง การทำงาน ฯลฯ เพราะมีตายายโนราคุ้มครอง ความเชื่อนี้เป็นเรื่องที่ค่อยๆ ซึมซับทีละน้อย เริ่มจากตอนเด็กๆ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายเล่าให้ฟัง ในตอนนั้นไม่ได้ลึกซึ้งเพียงแต่รับรู้ว่ามีเรื่องเล่า แต่เมื่อเติบโตขึ้นความเชื่อค่อยฝังลึกจากปรากฏการณ์หลายประการ “พิสูจน์ไม่ได้แต่มีความมั่นใจเมื่อคิดถึง

ตายายโนรา” บางคนประสบด้วยตนเอง กำลังนอนหลับในบ้าน มีคนถือปืนจะเข้ามาทำร้าย แต่ตายายก็ปลุกให้ตื่นทำให้เอาตัวรอดได้

ต้องมีการเตรียมงานจัดงานใหญ่ต้อนรับคนที่มาร่วมเหมือนกับ “จัดให้คนตาย 1 คน” เพราะตั้งแต่เริ่มจัดงานจะจัดโนราโรงครู ลูกหลานพี่น้องก็มาช่วยกันปรึกษาหารือเพื่อเตรียมงานในด้านต่างๆ คนในพื้นที่ก็จะส่งข่าวต่อๆ กันไปว่างานวันไหน ลูกหลานที่อยู่ไกลๆ ก็วางแผนล่วงหน้า การจัด 2 ครั้งที่บ้านนายพลนั้น ลูกหลานมาครบหมด ทั้งที่ไปทำงานอยู่ที่ชลบุรี พังงา ภูเก็ต กรุงเทพฯ และในพื้นที่ใกล้เคียง นอกจากญาติพี่น้องแล้วยังมีมิตรสหายที่ดีต่อกัน เพื่อนบ้าน คนที่มีฐานะบางคนก็ช่วยงานหมูเป็นตัว ไก่ เป็ด หมาเครื่องมาทำเครื่องแกงช่วยหุงหาอาหาร แม้ในขณะที่จัดงานก็มาพักบ้านญาติบ้าง คนอยู่ไกลก็จะไม่ทำงานไปไหนเรียกว่า “มาวังกันจนจบงาน” เจ้าของบ้านก็ช่วยกันเตรียมข้าวปลาอาหาร แกงหมู หุงข้าวกระทะใบบัว อาหารขนม ผลไม้ ทำเป็นข้าวหม้อใหญ่ แกงหม้อใหญ่ คนที่มากัดักกินเอง เจ้าภาพไม่ต้องเสิร์ฟอาหาร แต่ต้องมีคนทำหน้าที่ชวนคนรับประทานอาหาร “ทำให้เป็นกันเอง” ในตอนกลางคืนแต่ละคืนก็จะมีโนราคณะต่างๆ มาช่วยรำให้คนดูงานจะได้คลีกคลักตลอดคืน เจ้าภาพที่ใหญ่โตมักจะรับโนราคณะต่างๆ มาให้คนได้ชมกัน โนราผลแล้วว่าที่จัดโนราโรงครูที่บ้านตั้งแต่ปี 2502 เป็นต้นมา จัดมากกว่า 10 ครั้ง แต่ละครั้งจัดใหญ่ทุกที ต้องทำให้ดีทุกครั้ง เพราะถือว่าตนเองเป็นโนราใหญ่ และญาติพี่น้องก็ให้ความช่วยเหลือจึงทำได้

นอกจากสำนึกร่วมเพราะเป็นเจ้าภาพหรือเครือญาติของผู้สืบทอดแล้ว ยังมีสำนึกร่วมของความเป็นคนในชุมชนที่ต้องมาช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้เพื่อนบ้าน เช่นยายหลับ อายุ 88 ปี บ้านอยู่ท่าฝั่งออกของบ้านโนรากรียงเดช ไกลไปประมาณ 2-3 กิโลเมตร เดินไม่ได้แล้วเพราะเจ็บหัวเข่า ลูกหลานมาส่งตั้งแต่วันแรกที่โนราเข้าโรงจนถึงวันสุดท้าย ยายเล่าว่ามาทุกทีที่มีโนราโรงครู ไม่ได้เป็นญาติสายใดกับโนรากรียงเดชและโนราผิน ที่มาเพราะเป็นคนบ้านใกล้เคียง เป็นคนในชุมชนเดียวกัน เมื่อมาดูแล้วก็สนุกและจะได้ “ประนํามนต์” จากพิธี วันนี้พาเหลนอายุไม่ถึงปีมาด้วยให้โนรา “ประนํามนต์” ให้ เด็กจะได้แข็งแรงไม่เจ็บไม่ไข้ และได้มาร่วมทำบุญเล็กๆ น้อยๆ ด้วย

โนราเดโช หรือ เดชวาทศิลป์ เล่าว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะเกิดกับกลุ่มเครือญาติมาก เพราะญาติจะมาช่วยงานทุกปี ส่วนกลุ่มเพื่อนนั้นส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเพื่อนที่รำโนราด้วยกัน มาช่วยรำช่วยแสดงไม่คิดค่าตอบแทน นอกจากจะเกี่ยวกับโรงครูแล้ว ความสัมพันธ์ยังอยู่ในส่วนของการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ปัจจุบันโนราเดชา วาทศิลป์ มีอาชีพหลักเป็นช่างตีเหล็ก โดยเน้นเหล็กประเภทที่เกี่ยวกับการทำพิธีกรรม เช่น กริช มีดทำพิธี พร้าโบราณ หอก อาชีพที่ทำดำรงอยู่ได้

เพราะตนเองมีเครือข่ายโนรา รวมทั้งเวลาส่วนใหญ่จะรับงานรำโนราในเชิงพิธีกรรมเช่น พิธี
บวงสรวงเทพของชาวภาคเหนือ ภาคกลาง ไม่เน้นรำโนราเพื่อความบันเทิง

รวมทั้งสำนักบุญคุณของตายายโนราที่ช่วยส่งเสริมในด้านต่างๆ ให้ได้ดิบได้ดี มีฐานะการ
งานมั่นคง เป็นที่นับถือของคนในชุมชนและคนทั่วไป เช่น นางสาวรรณดีมีลูกสาว 1 คน ชื่อว่า
นันทวรรณ แก้วสุข อายุ 27 ปี เคยชนะเลิศการประกวดโนราจังหวัดพัทลุงเมื่อปี 2554 หลังจากนั้น
นันทวรรณก็มีเป็นโนราอาชีพภายใต้การเกื้อหนุนของพรรคพวกที่เป็นคณะโนราหลายคณะ เช่น คณะ
เกรียงเดชน้อย นวระหงส์ คณะโนราใจักจังหวัดสงขลา คณะโนราเจมส์จังหวัดตรัง คณะโนรา
ภูมินทร์จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งอาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง อาจารย์ทรงพล แก้วสุข
สนับสนุนและติดต่อให้ไปรำเผยแพร่ศิลปะด้านโนราที่ต่างประเทศ ทั้งสิงคโปร์ อินโดนีเซีย จีน
เกาหลี ยองกง นันทวรรณมีงานทำไม่ขาดมือสามารถส่งเงินมาให้แม่เดือนละหลายหมื่นบาท การที่ลูก
สาวได้ดียังทำให้นางสาวรรณดีสำนักถึงบุญคุณของพรรคพวกโนรา ญาติพี่น้อง จึงช่วยเหลือเอื้อเพื่อ
คณะโนราต่างๆ เท่าที่ทำได้อย่างเต็มที่ นางสาวรรณดีทำนาได้ข้าวปีละประมาณ 3 เกวียนจึงไม่เคยได้
ขายแต่นำมาหุงเลี้ยงคณะโนราหมด ด้วยสำนึกว่าโนราทำให้ตนเองและลูกได้ดิบได้ดีเช่นนี้

ในวันที่โนราเข้าโรงใครที่มีลูกหลาน “พอรู้สา” หมายถึงอายุประมาณ 6-8 ปี ก็จะพามาที่โรง
โนรา มาแสดงตนว่าเขาเป็นลูกหลานตายายท่าน ขออย่าได้เจ็บได้ไข้ อยู่ให้เป็นสุข

สำนักที่ลูกหลานได้ทำโรงครูให้ตายายก็เนื่องจากทุกคนมีความรู้สึกที่ว่า ตายายโนราเป็น
มรดกของสายตระกูลที่สืบทอดกันมาที่ต้องร่วมกันดูแลและต้องช่วยกันสืบทอดต่อไป

สรุป การเกิดขึ้นของโรงครูโนราที่มีมาจากการสืบเชื้อสายโนราของครูหมอต่างๆ ที่สาย
ตระกูลแต่ละสายนับถือและปฏิบัติบูชามา โดยคนที่สืบทอดนั้นมักจะมีอาการที่แสดงถึง “การถูก
เลือก” โดยสิ่งที่ไม่มีความผิดปกติแต่มีอาการแสดงออกว่าเขาคนนั้นถูกเลือกแล้ว ที่พบคล้ายๆ กันคือ การเจ็บ
ไข้ ไม่สบายโดยไม่มีสาเหตุ เป็นระยะเวลายาวนานไม่มีหมอที่ไหนรักษาได้ จนอาการเจียนตาย แต่
เมื่อได้มีการบนบานต่อตายายโนราที่สืบเชื้อสายมาก็จะหายจากการป่วยไข้เป็นปกติทั้ง การสืบทอด
นั้นไม่ได้เลือกหญิง ชาย แต่ถูกเลือกจากที่มาของครูหมอ

ด้านความสัมพันธ์ของโรงครูที่มีต่อชุมชนมีหลายระดับ ในระดับเครือญาตินั้นถือเป็นระดับ
ของความสัมพันธ์ในวงเครือญาติที่ได้ช่วยเหลือพึ่งพากันอย่างต่อเนื่อง เพราะมาจากวิถีคิดของการ
แสดงถึงความเคารพที่ลูกหลานมีต่อบรรพบุรุษ โดยผ่านตัวแทนผู้ทรงหรือผู้สืบเชื้อสายโนรา ผู้ที่รับ
หน้าที่สืบทอดมาเท่ากับเป็นตัวแทนของสายตระกูล เท่าที่พบจากข้อมูลในพื้นที่พบว่าผู้สืบเชื้อสาย
โนรามักจะเป็นผู้นำของเครือญาติ เป็นผู้ที่เป็นศูนย์รวมการให้ความช่วยเหลือและพึ่งพาได้ของเครือ

ญาติ รวมไปถึงพรรคพวกเพื่อนฝูง หรือเป็นผู้นำที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ ญาติพี่น้องก็คอย
 เกื้อหนุนประคับประคองให้เป็นเสาหลักของหมู่เครือญาติ การแสดงออกที่ยิ่งใหญ่ในการจัดโรงครู
 ตามบ้านในแต่ละครั้งจึงไม่เพียงการแสดงความเคารพที่มีต่อครูหมอดायยาโนรา แต่ยังแสดงถึงพลัง
 ความสัมพันธ์ของหมู่เครือญาติที่มีระหว่างกันด้วย และผลของความร่วมมือของเครือญาติยังเอื้อไปถึง
 การช่วยเหลือชุมชน เช่นกรณีเงินทำบุญของโรงครูส่วนหนึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แม้แต่ทุก
 ปีที่ไม่มีโรงครูญาติพี่น้องใกล้ชิดก็ได้มาร่วมกันตั้งของไหว้หิ้งพระ ธรรมเนียมปฏิบัติเดียวกับหลัก
 ศาสนาพุทธในพิธีกรรมเดือนสิบ หรือพิธีทำบุญญาติผู้ล่วงลับของคนจีนหรือ “เซ่งเม้ง” เป็นโนราโรง
 ครูตามบ้าน จึงเป็นวิธีหนึ่งของวัฒนธรรมการผูกเครือญาติ เป็น“พื้นที่” ของกลุ่มเครือญาติ และกลุ่ม
 คนบ้านใกล้เคียงเป็นการผูกความแน่นแฟ้นในหมู่เครือญาติ พรรคพวก เพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน
 ทั้งยังเป็นการแสดงถึง “ตัวตน” ของผู้สืบทอดแต่ละสายครูหมอ ดायยาโนรา

โนราโรงครู วัดท่าแค

เป็นช่วงของการเปลี่ยนจากโนราโรงครูที่บ้านเฉพาะสายโนราของโนราแปลก ชนะบาล เป็นโนราโรงครูวัดท่าแค เปลี่ยนจากการจัดการส่วนตัว(และศิษย์)มาเป็นโนราโรงครูของชุมชนท่าแค ดังคำบอกเล่าจากนายเฉวียง เมืองหนู อายุ 79 ปี อดีตประธานจัดโนราโรงครูในวัดท่าแค นายเฉวียง เมืองหนู เล่าว่า ตั้งแต่ตนเองเรียนประถมอยู่ในวัดท่าแค เมื่อใกล้ช่วง พุทธ 1 (ช่วงของการจัดโรงครู) ของเดือน 6 นายแปลก ชนะบาล จะเตรียมตัวตัดไม้ไผ่ หาจาก หาเครื่องในการทำโรงครู เมื่อถึงวันพุธที่ 1 เดือน 6 โนราแปลก ชนะบาล จึงจัดโรงครูในวัด มีครูญาติและคนบ้านใกล้เคียงเข้าไปร่วม มีคณะลูกศิษย์จำนวนมากมาร่วมรำถวายให้ “ท่านขุนศรีศรัทธา” เด็กในโรงเรียนก็จะออกมาดูกันจำนวนมาก คนที่เป็นศิษย์โนราแปลกมากหน้าหลายตาจะเข้าร่วม แต่รายได้จากการทำบุญจากผู้ที่มาร่วมจะเป็นของโนราแปลก ชนะบาล ทำเช่นนี้ทุกปี จนประมาณปี 2507-2508 กรมศิลปากรได้เชิญโนราหลายคณะเข้ากรุงเทพฯ เพื่อที่จะมาร่วมหาข้อตกลงว่า “ท่ารำโนรา” ทำใดถูกต้อง ครั้งนั้น โนราแปลก ชนะบาล เข้าไปร่วมด้วย และมี มจ.เฉลิมพล ทิฆัมพร เข้าเป็นกรรมการ ครั้งนั้น มจ.เฉลิมพล ทิฆัมพร เห็นโนราแปลกก็ชื่นชอบท่ารำ จึงเชิญโนราแปลกเข้าวังและขอเป็นศิษย์โนราแปลกฝึกท่ารำโนราจนชำนาญและสวยงาม เมื่อรำเป็นจึงขอทำพิธี “ครอบเทริด” ที่วัดท่าแคต่อหน้า “ขุนศรีศรัทธา” ในปี 2508 หลังจากนั้น มจ.เฉลิมพล ก็เสด็จมาที่วัดท่าแคทุกปีที่มีการจัดโรงครู “เมื่อคนใหญ่คนโตมาที่วัดท่าแค บ้านเมืองข้าราชการในพื้ตลึงก็มีความกระตือรือร้นมาที่วัดท่าแคด้วย” ถือเป็นครั้งแรกที่ชุมชนท่าแคได้มีโอกาสร่วมงานกับข้าราชการในท้องถิ่น ครั้นปี 2514 มจ.เฉลิมพล ได้ประทานงบประมาณเพื่อสร้าง “เขื่อนขุนศรีศรัทธา” และท่านก็เสด็จมาร่วมโรงครูกับโนราแปลกอีก 4-5 ปี หลังจากนั้นสุขภาพท่านไม่แข็งแรงจึงมาร่วมไม่ได้ แต่โนราแปลก ชนะบาลก็ทำโรงครูทุกปี โดยมี นายสมพงษ์ ชนะบาล และ นายผล ขำณรงค์มาร่วมด้วยช่วยกัน(โรงครูส่วนตัว)

เมื่อปี 2543 ซึ่งเป็นช่วงที่ โนราสมพงษ์น้อย คาวรุ่ง และโนราผล ขำณรงค์เป็นผู้ทำโรงครู และเป็นช่วงที่ นายเฉวียง เมืองหนู เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) ท่านได้ศึกษาจากระเบียบของ อบต. พบว่ามีหน้าที่ข้อหนึ่งของ อบต. จะต้องส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ก็เลยปรึกษากับสมาชิก อบต. ว่าควรส่งเสริมสิ่งใดที่จะเป็นประโยชน์กับคนในชุมชนท่าแค ผลสรุปของการหารือก็พบว่าเป็นเรื่องโนราโรงครู แต่ปัญหาจะเจรจากับโนราแปลก ชนะบาลอย่างไรให้มาร่วมและไม่ให้เสียผลประโยชน์ที่เคยได้จึงลองปรึกษาโนราสมพงษ์ ชนะบาล ท่านก็เห็นด้วยอย่างมากว่าควรจะเป็นโรงครูของชุมชน แต่เมื่อลองปรึกษากับโนราแปลก ท่านก็ไม่เห็นด้วย ยืนยันว่าจะจัดในวัดเป็นการส่วนตัว

เมื่อถึงพุท 1 ของเดือน 6 โนราแปลก ชะบาล ก็จัดโรงครูของตนเองตามปกติ เริ่มจัดวันพุท พิธีกรรมทางเข้บวันเสาร์ พุทธัดไปเป็นพุท 2 เดือน 6 จึงมีโรงครูใหญ่วัดท่าแคที่เป็นส่วนรวม เกิดขึ้น ครั้งแรกโดยความร่วมมือของหลายๆ ฝ่าย มีทั้งอบต. ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำในชุมชนมาร่วม ชาวบ้านเข้ามาร่วมงานจำนวนมาก การแบ่งงานทำเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายจัดการงานนำโดยนายเลียง เมืองหนู ฝ่าย พิธีกรรมนำโดยโนราสมพงษ์ เป็นผู้ทำพิธี อบต.สนับสนุนงบประมาณครั้งแรกจำนวน 20000 บาท เป็นค่าใช้จ่ายในงาน กลุ่มเด็กชวนาท่าแคหมู่ 1(นายเลียง เมืองหนู เป็นประธานกลุ่ม)ให้เงิน กองกลาง จำนวน 5000 บาท นอกจากนี้ได้เงินจากการทำบุญของคนที่มาทำบุญ มาเก็บน มาเหยียบ เสนซึ่งตั้งค่าราคาไว้คนละ 32 บาท ในครั้งแรกนั้นถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ทั้งฝ่าย จัดการงานและฝ่ายพิธีกรรมร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่น ได้นำเงินกองกลางมาเลี้ยงคณะแม่ยก คณะ ลูกเรือ คณะโนราที่มาจากที่ไกล ชาวบ้านในท่าแคก็ช่วยทำอาหาร ให้สิ่งของจำนวนมาก เมื่อเสร็จ สิ่งงานก็มีเงินเหลือเกือบ 10000 บาท คณะกรรมการจัดงานก็เปิดบัญชีธนาคารฝากเงินไว้

ในปีถัดมาเมื่อถึงพุท 1 เดือน 6 โนราแปลก ชะบาลจึงได้กลับไปจัดโรงครูที่บ้าน ส่วนที่วัด ท่าแคก็จัดพุท 2 เดือน 6 และทำเช่นนี้จนถึงทุกวันนี้ แต่งบประมาณที่ได้รับจาก อบต. ลดลงเหลือเพียง 5000 บาท แต่ชุมชนก็เริ่มเห็นมิตินการช่วยเหลือของคนในพื้นที่มากขึ้น ข้าราชการที่เป็นคนในพื้นที่ ได้มาช่วยด้านการจัดการงานอย่างไม่เห็นเคเหนื่อย โดยเฉพาะการจัดการงบประมาณให้เพียงพอใน การจัดงาน การรับแขก และถือว่าเป็นการเริ่มต้นของข้าราชการในพื้นที่ได้มาช่วยงานสังคมของ ชุมชนส่วนรวม ชาวบ้านทั่วไปมาช่วยทำอาหาร ล้างจาน รับแขก ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย มี การประชุมวางแผนการตั้งแผงขายของ การเก็บเงินจากพ่อค้าแม่ขายอย่างเป็นระบบ มีการทำบัญชี รายได้ รายจ่าย หักค่าใช้จ่ายฝากเข้าบัญชี ส่วนหนึ่งเงินที่ได้มาพัฒนาอาคาร บริเวณวัด คนศรัทธาท่าน ขุนศรีศรัทธาได้มาจากที่ไกลใกล้ จนราวปี 2545 อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง นายสงวน จันทร อักษร ได้นำไม้แก่นเป็นไม้รักเขาจากเขาบรทัดมาจะสร้าง “หลักท่านขุน” โดยให้นายวิก จ่านงค์ เป็นผู้แกะสลักทำราโนรา 12 ท่า ด้วยความศรัทธาว่า “โนราเกิดขึ้นที่ท่าแค” เมื่อแกะสลักเสร็จแล้วจึง ทำพิธีปลุกเสก 1 คืน คือจากเย็นถึงรุ่งเช้าอีกวัน โดยเกจิสายเขาอ้อ จำนวน 9 รูป ปลุกเสกแล้วจึง นำไปไว้ในเขื่อน แต่ความสูงของหลักขุนศรีศรัทธาสูงกว่าเขื่อนจึงรื้อเพดานออก แต่ก็ดูแล้วไม่ เหมาะสม ทางชุมชนจึงหารือกันว่าให้ยกมาไว้ด้านนอกใต้ไว้ใน “ลูกท้อซีเมนต์” จนเวลาผ่านไป ผู้ว่า ราชการจังหวัดพัทลุงท่านหนึ่งมาเห็นและได้พูดกับกรรมการจัดงานว่า “ท่านศักดิ์สิทธิ์ม้าย ไตรเอามา ใต้ลูกท้อ” จึงได้ประชุมกรรมการและได้สร้างที่ตั้ง “หลักขุนทา” ที่เห็นในปัจจุบัน

จำแนกผู้ที่เข้าร่วมงานผู้เข้าร่วมงานมีความแตกต่างกันในทุกปี เริ่มตั้งแต่คนในชุมชนซึ่งถือเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดงาน ซึ่งถือว่าเป็นงานไหว้ครูที่เป็น “ส่วนกลาง” ของชุมชน หลายฝ่ายจึงมีการหารือ ประชุมร่วมกัน ช่วยกันเตรียมงาน ทั้งเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ โรงโนรา บริเวณรับแขก แยกส่วนแบ่งพื้นที่ให้มีการขายของ การจัดกิจกรรมโนราโรงครูท่าแคมีนายเลวียง เมืองหนู น้องกำนันตำบลท่าแค เป็นข้าราชการบำนาญที่คนในพื้นที่ให้ความเคารพนับถือเป็น “พ่อ งาน” ทำมานานตั้งแต่สมัยโนราแปลก หนะบาล โนราสมพงษ์ โดยมีเงินกองทุนที่เก็บไว้มาบริหาร รวมกับค่าบริจาคของผู้มาร่วมงาน เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ตั้งโรง เต็นท์ โต๊ะ เก้าอี้ จากนั้นจึงเป็นการ ประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุท้องถิ่น หอกระจายข่าว มีเงินเหลือจนสามารถปรับปรุงที่บริเวณเขื่อนพ่อขุน ศรัทธา สร้างห้องน้ำ และทำโรงโนรา แต่เมื่อประมาณปี 2554 ในช่วง นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ได้ให้งบประมาณส่งเสริมพิธีกรรมโนราโรงครูจำนวน 4 ล้าน บาท แต่เงินจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นการนำมาเพื่อใช้จัดการแข่งขันประกวดโนรา ได้มีการแถลงข่าว มี ประชานกล่าวเปิดพิธี ตั้งแต่นั้นมาโรงครูท่าแคจึงได้มีประชานกล่าวเปิดงานและมีหน่วยงานต่างๆ เข้า มาเกี่ยวข้องจนถึงปัจจุบันและปัจจุบันเทศบาลท่าแคสนับสนุนงบประมาณ 100,000 บาท เพื่อใช้จ่าย ในงาน

โนราโรงครู วัดท่าแค ได้จัดขึ้นในพุธ 2 ของเดือน 6 รายละเอียดพิธีกรรมจะกล่าวในบท ถัดไป โนราโรงครูในวัดท่าแคเริ่มจัดมากกว่า 80 ปี แล้ว แต่เป็นการจัดส่วนตัวของโนราแปลก หนะบาล แต่ในปี 2543 เริ่มมีการจัดโนราโรงครูใหญ่โดยคณะกรรมการตำบลท่าแคเป็นครั้งแรก บรรยายากในช่วงก่อนวันเริ่มงานคือวันพุธนั้น สถานที่ในวัดท่าแคจะสะอาดเรียบร้อย เนื่องจาก คณะกรรมการวัดได้มาร่วมกันเตรียมงาน ทำความสะอาด ตั้งเต็นท์ มีเต็นท์ที่เป็นส่วนของกอง อำนวยการให้ความสะดวกกับผู้ที่มาติดต่อเข้าบนบาน – แก่บน ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเขื่อน พูนทาจะมีการปลูกโรงโนรา ทางทิศใต้ของโรงโนราจะเป็นส่วนที่จัดไว้เพื่อประกอบพิธีกรรม “แหง เข้” บริเวณรอบนอกศูนย์กลางงานจะมีกลุ่มพ่อค้าแม่ค้ามาตั้งของขายจำนวนมาก เมื่อถึงวันพุธราว เทียงๆ จะมีผู้คนเริ่มทยอยเข้ามาในวัด คนกลุ่มแรกคือกลุ่มที่จะช่วยกันทำอาหารในโรงทาน เป็นกลุ่ม ชาวบ้านในพื้นที่ จากนั้นจะมีคนทั้งในและนอกพื้นที่จำนวนมากนำข้าวสาร อาหารแห้ง ผักแกง ผลไม้ หนุ ปลาเข้าร่วมงานในโรงทาน และบางส่วนจะนำมาเพื่อแก่บน (ก็ต้องไปบอกโนราใหญ่ว่าจะตั้ง อย่างไร) เจ้าหน้าที่ราชการบางหน่วยงาน เช่น วัฒนธรรมจะเข้ามาจัดการเรื่องสถานที่รองรับผู้ว่าฯ จัดเตรียมดอกไม้ รูปเทียนไว้ เมื่อถึงเวลาประมาณ 17.00 น. ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงมาเป็นประธาน

พิธีในการเปิดงาน ในช่วงเวลานี้จะมีข้าราชการจากหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมหลายองค์กร เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด สส. สว. พัฒนาลังคม วัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอ

ในวันพฤหัสบดี เป็นวันที่ผู้คนจากที่ต่างๆ เข้ามาร่วมจำนวนมาก จากต่างอำเภอ ต่างจังหวัด ไกลถึงกรุงเทพฯ ชลบุรี ส่วนใหญ่มาเป็นครอบครัว ผู้คนที่เข้ามาร่วมนั้นมีทั้งมาเพราะศรัทธาและมาต่อเนื่องทุกปีคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะนำปลาเป็นลัง หมูเป็นตัว ขนมหันเป็นหม้อ ฯลฯ มาร่วมงาน แต่ก็มี การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น คือ หลายกลุ่มหลายคณะได้เปลี่ยนจากสิ่งของที่เอามาช่วยงานเป็นช่วยเงิน แทน ผู้คนที่มาเพื่อบนบาน-แก้บน คนกลุ่มนี้จะเตรียมสิ่งของแก้บนมาจากบ้าน เช่นบางคนบนบานหัว หมู บางคนรำแก้บนถวาย บางคนรับคณะโนรามาถวาย บางคนจะมาออกพรานถวาย

อย่างไรก็ตามเท่าที่ทีมวิจัยได้ศึกษามาในรอบ 2 ปี จะเห็นว่าผู้ที่มาร่วมงานโนราโรงครูใหญ่ ในวัดท่าแคจะมาเป็นคณะ มาเป็นครอบครัว มาแล้วก็ช่วยกันแก้บน มีน้อยมากที่จะมาเป็นส่วนตัว ที่พบจากการสัมภาษณ์นั้นพบว่าคนที่มาส่วนตัวนั้นมีทั้งลักษณะการแะเทียว และคนที่มีความเชื่อ ความศรัทธาหรือมีเชื้อสายโนรา เมื่อมีโอกาสก็แะไหว้ ดังกรณีของหญิงสาวคนหนึ่งอายุประมาณ 40 ปี ขับรถเก่งจากจังหวัดนครศรีธรรมราชบ้านเกิดเพื่อไปทำงานที่จังหวัดสงขลา เมื่อผ่านหน้าวัดท่าแค ไปประมาณ 50 เมตร ก็เห็นคนตัวดำตัวใหญ่ แต่งชุดโนรายกมือทำท่ารำโนราและยื่นขวารถ หญิงผู้นี้ สะบัดหน้าคิดว่าฝันไปเมื่อหันกลับมาก็ไม่มีแล้ว จึงนึกขึ้นได้ว่าเคยบนบานกับพ่อขุนศรัทธาไว้ว่าจะ เข้าไปไหว้บูชาสักครั้ง คิดได้จึงกลับรถและเลี้ยวเข้าวัด เมื่อไปถึงพบว่าเป็นวันไหว้ครูโนราพอดี จึง เข้าไปคุยกับคณะกรรมการที่กองอำนวยการซึ่งบังเอิญเป็นทีมวิจัย ก็ได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ฟัง และได้เช่าดอกไม้รูปเทียนไปบูชาพร้อมกับออกชื่อว่า “อย่าได้หักอย่าได้ทอวันนี้ลูกได้มาราบไหว้ แล้ว” เพื่อให้เกิดความสบายใจ

กลุ่มผู้ที่ต้องการแสดงความจำนงในการเข้าทำบุญในงานโนราโรงครูใหญ่ก็มีมากเช่นกัน เช่น พระเจ้าอาวาสวัดนางหลง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ได้สนับสนุนน้ำดื่มให้กับผู้เข้าร่วมงาน ตลอดจนโดยให้มี 3-4 ปี ต่อเนื่อง เนื่องจากเชื่อว่าตนเองเป็นลูกหลานตายายโนรา เมื่อมีโอกาส ช่วยเหลือในด้านใดก็ถือเป็นโอกาสการทำบุญให้กับตายายโนรา

มีผู้เข้าร่วมช่วยงานในลักษณะของการเป็น “แม่ยกโนราใหญ่” (ผู้สนับสนุน) ที่เห็นชัดเจนคือ ช่วงโนราเกรียงเดช ชำรงรงค์ ขึ้นมาทำพิธีโนราใหญ่นั้นมี “แม่ยก” จำนวนมากมาร่วมงาน มาจาก หลายจังหวัด หลายคนจะให้เงินร่วมทำบุญ แต่บางคนจะนำอาหารมาร่วมงาน เช่น เมื่อเดือน 6 ปี 2561 นี้มีแม่ยกจากทะเลน้อยได้ทำขนมจีน แกงและผักมาร่วมงาน 100 กิโลกรัม แม่ยกอีกคณะแกงไต่ปลา

ยอดห่วยมาให้หม้อใหญ่ และอีกคนทำน้ำแกงเขียวหวานมาช่วยเลี้ยงแขก เรียกว่ามาร่วมกันจนกินไม่หมด และได้แจกจ่ายให้คนในชุมชนใส่ถุงกลับบ้าน

กลุ่มของเชื้อสายโนราสายตรงในชุมชนท่าแค ชุมชนอื่นๆ ต่างอำเภอ ต่างจังหวัด คนกลุ่มนี้ แม้ว่าจะมีการจัดโนราโรงครูที่บ้านแล้วก็ต้องมาร่วมโนราโรงครูใหญ่ที่วัดท่าแค เพราะถือว่าเป็นที่อยู่ของบรมครูโนรา(ที่เรียกว่าครูดั้น) คือขุนศรีศรียานันเอง นายไพรวัลย์ เล่าว่าที่บ้านเป็นโรงครูใหญ่ แต่ที่วัดท่าแคนี้เป็น “โรงครูใหญ่ของที่บ้าน” การเฝ้าที่โรงครูใหญ่ท่าแคทำให้สายโนราทุกสายได้รู้จักกัน ได้รู้ว่าใครเป็นใครมาจากไหนเมื่อพบกันครั้งต่อไปก็ถือเป็นลูกหลานสายโนราด้วยกันมีอะไรจึงได้ช่วยเหลือพึ่งพากัน แต่ที่น่าสนใจคือคนที่มิใช่เชื้อสายโนรานั้นมักจะสอบถามกันว่า “เป็นโนราสายครูหมอใด” ทำให้เห็นร่วมกันว่าใครจะไปอยู่จังหวัดใดก็ต้องกลับมาโรงครูที่วัดท่าแค ไม่ได้มาปีต่อปีก็ไม่ควรเกิน 3 ปี

นอกจากนี้ยังมีส่วนของนักท่องเที่ยว นักวิชาการ คนทำวิจัยได้เข้ามาร่วมงานทุกปี จากบันทึกของทีมวิจัยที่ได้รวบรวมจากการบันทึกจำนวนผู้เข้าร่วมโนราโรงครูท่าแคที่มาลงทะเบียนที่กองอำนวยการตั้งแต่ปี 2559 -2561 จะเห็นว่ามีจำนวนคนมาแค้นมากขึ้นทุกปี รายละเอียดดังนี้

ปี 2559 ผู้มาแค้น ออกพราน และเหยียบแสน จำนวน 301 ราย

ปี 2560 ผู้มาแค้น ออกพราน และเหยียบแสน จำนวน 416 ราย

ปี 2561(ไม่นับรวมผู้ที่ไม่ลงทะเบียน) ระหว่างวันที่ 25-28 เมษายน พบว่ามีคนมาจากทุกจังหวัดในภาคใต้ ทั้งไทยพุทธ และมุสลิม นอกจากนี้มีมาจากกรุงเทพ และจันทบุรี โดยส่วนใหญ่ผู้ที่มาแค้นจะมาเป็นครอบครัว มาหาญาติพี่น้องบ้างแต่ส่วนใหญ่จะมาเช่าโรงแรมอยู่ครบทั้ง 3 วัน โดยแยกการแค้นเป็น 3 ประเภทคือ 1) ออกพราน มีจำนวน 177 ราย 2) รำแค้น โดยต้องแต่งชุดโนรา จำนวน 301 คน และแค้นทั่วไป 7 คนและเหยียบแสนจำนวน 42 รายรวมผู้มาแค้นและเหยียบแสนในปี 2561 จำนวน 527 ราย

ในระหว่างวันงานนั้นนอกจากจะมีพ่อค้าแม่ค้าทั่วไปแล้ว ยังมีกลุ่มค้าขายบางกลุ่มที่ใช้งานโนราโรงครูท่าแคเป็นโอกาสในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของตนเอง หรือของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโนราให้กับผู้ร่วมงาน เช่น กลุ่มที่ให้เช่า/ขายชุดโนรา เทร็ด ของชำร่วยที่ทำมาจากการร้อยลูกปัด บางคนมานั่งร้อยลูกปัดแสดงในงาน มีหลายคนเช่นกันที่เป็นคนทรง มาเข้าทรงแล้วทำนายดวงชะตา หรือทำผ้ายันต์ขาย เป็นต้น

นอกจากในวันที่มีโนราโรงครูแล้วยังมีผู้คนจำนวนมากได้แวะเข้ามาที่วัดท่าแคเพื่อบูชา/บนบาน/แค้น ต่อขุนศรีศรียา จำนวนมาก ดังบันทึกในสมุดเยี่ยมผู้ที่ได้ลงบันทึกในสมุดเยี่ยมที่มา

สักการบูชาพ่อบุญสรีรธา ตั้งแต่ 1 มีนาคม 2560 จนถึง ธันวาคม 2560 มีจำนวน 357 คน นอกจากนี้ยังมีอีกจำนวนมากที่ไม่ได้ลงชื่อไว้ โดยส่วนใหญ่เป็นคนจังหวัดในภาคใต้ และมีบ้างที่มาจากต่างภาค ผู้คนที่มาในวัด คนที่เข้าไปในวัดนั้นได้ทำบุญไว้ในหีบ จำนวนเงินสะสม ก่อนปี 2554 มียอดเงิน 37,000 บาท เมื่อคณะกรรมการโนราโรงครูท่าแคได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ ในปี 2554 มีรายรับ 140,000 บาท รายรับเพิ่มขึ้นเรื่อยๆทุกปี ปี 2561 มีรายได้ 428,985 บาท(ยังไม่หักรายจ่าย) ปัจจุบันมีเงินในบัญชีกองทุนพ่อบุญสรีรธาจำนวน 2,095,091 บาท

ในส่วนของการจัดการโนราโรงครุนั้น ชุมชนมีมุมมองในกระบวนการจัดการที่ช่วยกันนำผลประโยชน์เข้าสู่ชุมชนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จากสถานการณ์โรงครูส่วนตัว มาเป็นโรงครูของชุมชนทุกฝ่ายได้เข้ามาช่วยเหลือกัน แต่เมื่อมีเงื่อนไขจากภายนอกเข้ามามากขึ้น เช่น กระแสภาพยนตร์ตั้งแต่เรื่องเทริดเมื่อปี 2557 กระแสเรื่องโนราในปี 2561 กระแสการทำบุญ กระแสวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คนทั่วไปหลงใหลเข้ามาที่วัดท่าแค มีเงินบริจาคมากขึ้น ผู้ที่เข้ามามีความประสงค์จะช่วยเหลือพัฒนาในหลายมิติ ตั้งแต่ทำบุญบั้ง ปลุกเสกวัตถุมงคลบ้าง แต่พื้นที่มีการจัดการที่แบ่งเป็นส่วนๆ หรือแยกส่วน ขาดเจ้าภาพในการจัดการที่แท้จริง ทั้งสถานที่ในวัดท่าแคและการจัดการดูเหมือนจะไม่พร้อมในการต้อนรับผู้เข้ามาเยือน เมื่อหน่วยงาน องค์กร หรือภาคนักธุรกิจ เข้ามาก็ประสานมากับคนคุ้นเคย หรือประสานมาทางใดทางหนึ่งและไม่ได้ประสานกับอีกหลายฝ่ายที่มีส่วนในการรับผิดชอบ ทำให้ภาระการตัดสินใจในหลายส่วนไปตกอยู่กับคนๆเดียว และคนอื่นๆดูเหมือนจะไร้ความหมาย ความสำคัญไป ในขณะที่คนในชุมชนก็อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการดูแลที่ดี อยากร่วมเป็นเจ้าของบ้านที่ดีเช่นกัน เกิดความคลุมเครือในการจัดการในหลายด้าน ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์และความรู้สึกขัดแย้งยาวนานไม่ต่ำกว่า 3 ปี งานวิจัยชิ้นนี้ได้นำเอาปัญหาที่เกิดขึ้นมาตั้งวงคุยในวงเล็ก วงใหญ่ที่หลายฝ่ายได้เข้ามาแสดงความคิดเห็น ชวนผู้นำฝ่ายชุมชน ผู้นำฝ่ายโนรา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาร่วมแสดงความคิดเห็นหาทางออกในรูปแบบเวทีหารือ 3 ครั้ง จนได้มีการจัดคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งที่มีตัวแทนจากฝ่ายโนรา ฝ่ายวัฒนธรรมท้องถิ่น ฝ่ายภูมิปัญญา ฝ่ายผู้นำชุมชน ตัวแทนทีมวิจัย และตั้งที่ปรึกษาที่มีศักยภาพในการพัฒนาโนราโรงครูให้มีการสืบสาน สืบทอดต่อไป เพื่อคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้น ถือว่าวิธีการดังกล่าวเป็นทางออกที่ดีของชุมชนที่มาร่วมกันปรับความสัมพันธ์ให้ดีขึ้น โดยเอาระบบการจัดการที่หลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม

ความแตกต่างระหว่างโนราโรงครูที่บ้านกับโนราโรงครูวัดท่าแคพอที่จะสรุปได้ดังตารางต่อไป

ประเด็น	โนราโรงครูที่บ้าน	โนราโรงครูวัดท่าแค
เป้าหมาย /วัตถุประสงค์	เป็นพิธีกรรมที่แสดงถึงความเคารพและบูชาที่มีต่อครูหมอโนราของเชื้อสายของในตระกูล	เป็นพิธีกรรมที่แสดงถึงความเคารพและบูชาที่มีต่อ “ขุนศรีศรืธา” ซึ่งเป็น “ครูต้นโนรา” ของครูหมอโนราทั้งหมด
เจ้าภาพ/เจ้าของ	คนที่สืบเชื้อสายโนรามมาจากตระกูลใดตระกูลหนึ่ง และญาติพี่น้องที่เกี่ยวข้อง	ทุกเครือญาติที่มีครูหมอโนราของสายตระกูล ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง ชาวบ้านทั่วไป
สถานที่	จัดที่บ้านของผู้ที่สืบเชื้อสายตายายโนรา	วัดท่าแค
ช่วงเวลาความถี่	แล้วแต่คำสัญญาที่ให้ไว้กับครูหมอบวกรวมกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและศักยภาพของเครือญาติพี่น้องในการจัดงาน ส่วนใหญ่เว้นจังหวะห่าง 2 ปี บ้าง 5 ปีบ้าง รายที่นานที่สุดคือ 32 ปี	ทุกปี
ระดับของพิธีกรรม	บางรายเป็นโรงครูเล็ก เวลาไม่เกิน 2 วัน บางรายเป็นโรงครูใหญ่ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและศักยภาพของเครือญาติพี่น้องในการจัดงาน	เป็นโรงครูใหญ่ 4-5 วัน และมีแนวโน้มจะยาวนานขึ้น
กลุ่มเป้าหมาย	ญาติพี่น้อง พรหมพวกเพื่อนฝูง รวมทั้งชาวบ้านทั่วไป	ทุกเครือญาติที่มีครูหมอโนราของสายตระกูล ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง ชาวบ้านทั่วไปทั้งในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดใกล้เคียง

		นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว
ลักษณะการจัดการ	จัดการภายในหมู่เครือญาติ มีการช่วยกันเตรียมงาน ส่วนของพิธีกรรมส่วนของการต้อนรับ	เปิดกว้างให้ทุกกลุ่มเป้าหมายเข้ามาร่วม ในส่วนของการเตรียมงานมี 2 ฝ่ายที่มีหน้าที่หลัก คือ ส่วนของการจัดงานจะเป็นในรูปแบบคณะกรรมการจัดงานเข้ามาดูแล และส่วนของพิธีกรรมจะเป็นหน้าที่ของผู้ที่เป็นเจ้าพิธีกรรม หรือผู้ที่ทำพิธีโรงครูใหญ่(โนรา) ที่ต้องประสานงานร่วมกัน มีงบประมาณจากการบริจาค การสมทบด้วยความศรัทธา การร่วมกันทำบุญ งบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ
ผู้ที่มีส่วนร่วม	ญาติพี่น้อง พรรคพวกเพื่อนฝูง รวมทั้งชาวบ้านทั่วไป	ทุกเครือญาติที่มีครุหมอโนราของสายตระกูล คณะกรรมการจัดงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง ชาวบ้านทั่วไป ทั้งในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดใกล้เคียงนักท่องเที่ยว

สรุป การเกิดขึ้นของโรงครูโนรามิที่มาจาก การสืบเชื้อสายโนราของครุหมอต่างๆ ที่สายตระกูลแต่ละสายนับถือและปฏิบัติบูชา โดยคนที่สืบทอดนั้นมักจะมีอาการที่แสดงถึง “การถูกเลือก” โดยสิ่งที่ไม่มีความคิดแต่มีอาการแสดงออกว่าเขาคนนั้นถูกเลือกแล้ว ที่พบคล้ายๆ กันคือ การเจ็บไข้ ไม่สบายโดยไม่มีสาเหตุ เป็นระยะเวลายาวนานไม่มีหมอที่ไหนรักษาได้ จนอาการเจียนตาย แต่เมื่อได้มีการบนบานต่อตายายโนราที่สืบเชื้อสายมาก็จะหายจากการป่วยไข้เป็นปลิดทิ้ง การสืบทอดนั้นไม่ได้เลือกหญิง ชาย แต่ถูกเลือกจากที่มาของครุหมอ

ด้านความสัมพันธ์ของโรงครูที่มีต่อชุมชนมีหลายระดับ ในระดับเครือญาตินั้นถือเป็นระดับของความสัมพันธ์ในวงเครือญาติที่ได้ช่วยเหลือพึ่งพากันอย่างต่อเนื่อง เพราะมาจากวิถีคิดของการแสดงถึงความเคารพที่ถูกหลานมีต่อบรรพบุรุษโดยผ่านตัวแทนผู้ทรงหรือผู้สืบเชื้อสายโนรา ผู้ที่รับ

หน้าที่สืบทอดมาเท่ากับเป็นตัวแทนของสายตระกูล เท่าที่พบจากข้อมูลในพื้นที่พบว่าผู้สืบเชื้อสายโนรามักจะเป็นผู้นำของเครือญาติ เป็นผู้ที่เป็นศูนย์รวมการให้ความช่วยเหลือและพึ่งพาได้ของเครือญาติ รวมไปถึงพรรคพวกเพื่อนฝูง หรือเป็นผู้นำที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ ญาติพี่น้องก็คอยเกื้อหนุนประคับประคองให้เป็นเสาหลักของหมู่เครือญาติ การแสดงออกที่ยิ่งใหญ่ในการจัดโรงครูตามบ้านในแต่ละครั้งจึงไม่เพียงการแสดงความรักที่มีต่อครูหมอดายโนรา แต่ยังแสดงถึงพลังความสัมพันธ์ของหมู่เครือญาติที่มีระหว่างกันด้วย และผลของความร่วมมือของเครือญาติยังเอื้อไปถึงการช่วยเหลือชุมชน เช่นกรณีเงินทำบุญของโรงครูส่วนหนึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แม้แต่ทุกปีที่ไม่มีโรงครูญาติพี่น้องใกล้ชิดก็ได้มาร่วมกันตั้งของไหว้หิ้งพระ ธรรมเนียมปฏิบัติเดียวกับหลักศาสนาพุทธในพิธีกรรมเดือนสิบ หรือพิธีทำบุญญาติผู้ล่วงลับของคนจีนหรือ “เซงเม้ง” เป็นโนราโรงครูตามบ้าน จึงเป็นวิธีหนึ่งของวัฒนธรรมการผูกเครือญาติ เป็น“พื้นที่” ของกลุ่มเครือญาติ และกลุ่มคนบ้านใกล้เคียงเป็นการผูกความแน่นแฟ้นในหมู่เครือญาติ พรรคพวก เพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน ทั้งยังเป็นการแสดงถึง “ตัวตน” ของผู้สืบทอดแต่ละสายครูหมอดายโนรา

แต่เมื่อพิจารณาจากโนราโรงครูใหญ่วัดท่าแคแล้วพบว่าเป็นมิติของความสัมพันธ์ชั้นที่แสดงถึงความเหนียวแน่นที่เพิ่มมากขึ้น จากพลังย่อยในพื้นที่ครูหมอดายโนราเป็นการร่วมมือของพลังย่อยไปสู่พลังใหญ่คือ “พลังของครูดั้น” ที่มีหลายสายครูหมอดายมารวมกันยังรวมถึงพลังความร่วมมือของคนในพื้นที่ที่รู้สึกสัมพันธ์และสำนึกรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน โнораโรงครูใหญ่ในวัดท่าแค จึงเป็น “พื้นที่ชุมชน” เป็นการแสดงถึงพลังของชุมชนมากกว่าพลังของหมู่เครือญาติ เป็นการเปิดพื้นที่ชุมชนอีกลักษณะหนึ่งต่อบุคคลภายนอกหน่วยงานท้องถิ่น/ท้องถิ่น คนต่างถิ่น โнораโรงครูวัดท่าแคจึงมีลักษณะเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ที่ให้โอกาสกลุ่มคนในหลายภาคส่วนได้มีโอกาสมาร่วมปะทะ/พบปะ/สังสรรค์ ทั้งดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมิตร / เพื่อนบ้าน เป็นพื้นที่ “ต่อ-เติม” ความสัมพันธ์กับกลุ่มคนภายนอก หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งเป็นวิธีการที่อนุรักษ์ ส่งเสริมและสืบทอดความเป็นโนราของจังหวัดพัทลุงและภาคใต้ให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

บทที่ 4

ความเชื่อและพิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแค

ความเป็นมาของโนราโรงครูวัดท่าแค

ชุมชนท่าแคมีความเกี่ยวข้องกับโนราทั้งด้านความเชื่อ และด้านพิธีกรรม โดยชาวบ้านท่าแค เชื่อว่า คนท่าแคเป็นผู้มีเชื้อสายโนราเป็นลูกหลานตายายโนรา ซึ่งมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโนรา โดยเฉพาะการรำโนราโรงครู ทั้งโรงครูใหญ่และโรงครูเล็ก กระจายทั่วไปในชุมชน ตามสายครุหมอโนราที่นับถือ โดยเฉพาะครุหมอโนราที่เป็นครูดั้งของโนรา เชื่อกันว่า มี 12 องค์ ชาย 6 หญิง 6 ฝ่ายชาย ได้แก่ พระเทพสิงห พุนศรีทศา หรือขุนศรีศรีทศา พระม่วงทอง หรือตาม่วงทอง หม่อมรอง พระยาสายฟ้าฟาดพรานบุญ ฝ่ายหญิง ได้แก่ แม่ศรีมาลา แม่นวลทองสำลี แม่แขนอ่อนฝ่ายขวา แม่แขนอ่อนฝ่ายซ้าย แม่ศรีดอกไม้ แม่กิ้วเหิน และเชื่อว่าครูดั้งคนสำคัญ คือ ขุนศรีศรีทศา หรือขุนศรีทศา ได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งหรือบ้านเมือง อยู่ในชุมชนท่าแค เพื่อฝึกรำโนรา และเผยแพร่การรำโนรา ปราบกฎหลักฐานดังที่เป็นตำนานประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ในชุมชนท่าแค จนกลายเป็นความเชื่อ คือความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ต่างๆ ความเชื่อเกี่ยวกับโนราโรงครู ความเชื่อเรื่องครุหมอ ตายายโนรา ความเชื่อเรื่องการจัดตั้งความเชื่อเรื่องการบนและการแก้บน ความเชื่อที่มีทั้งหมดนี้ทำให้เกิดพิธีกรรมโนราโรงครูขึ้น ซึ่งในตำบลท่าแคจะมีโนราโรงครูใหญ่ที่จัดในวัดท่าแค และโนราโรงครูตามบ้านที่มีทั้งตายาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ มีดังนี้

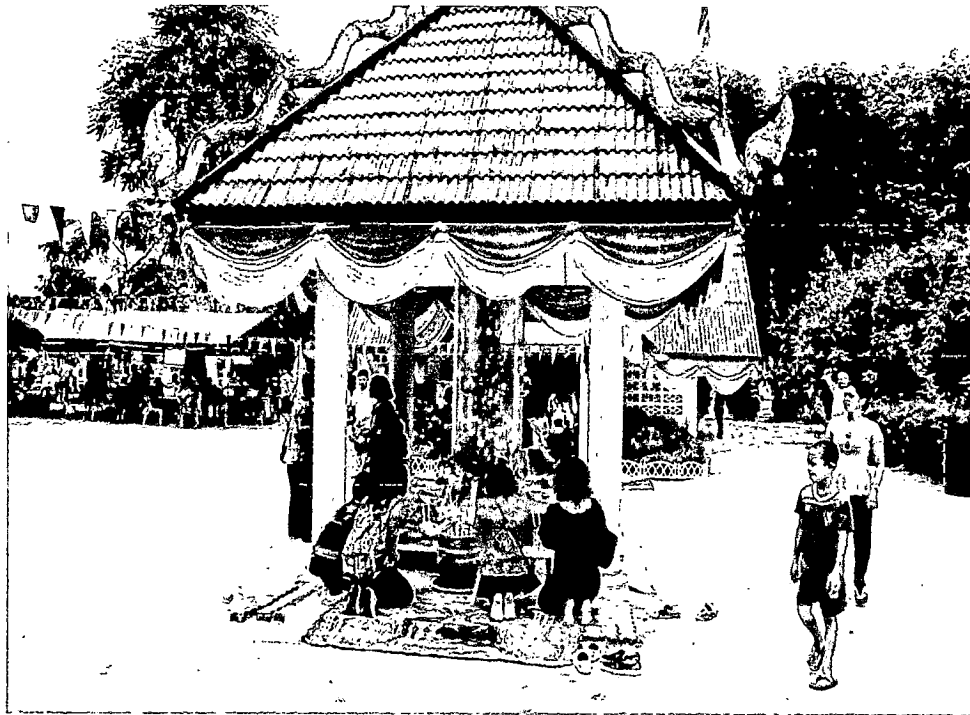
1.1 โลกขุนทา มีลักษณะเป็นเนินดินหรือโคกสูง กว้างประมาณ 3.5 - 4 เมตร ตั้งอยู่บนพื้นที่ว่างประมาณ 1 ไร่เศษ อยู่ทางด้านทิศใต้ของวัดท่าแค ประมาณ 1 กิโลเมตร ในหมู่ที่ 5 ตำบลท่าแค ในอดีตด้านตะวันออกเป็นที่นาและเหมืองน้ำ ด้านตะวันตกเป็นหนองน้ำ มีต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นหว้า เป็นป่ารก คนกลัว มักจะไม่มีใครเข้าไป ชาวบ้านตำบลท่าแค เชื่อกันว่าบริเวณที่ดินที่เป็นเนิน(โคก)แห่งนี้เป็นสถานที่ที่ขุนศรีศรีทศาครูดั้งของโนรา ใช้เป็นที่ฝึกหัดศิษย์ให้รำโนราหรือเป็นโรงรำโนราของขุนศรีศรีทศา ชาวบ้านบางคนเล่าว่าประมาณปี พ.ศ. 2500 ในช่วงที่ตัวเองยังเป็นเด็กเคยได้เห็นเสาไม้และคิดเสมอว่าเป็นเสาของโรงโนรา ตำนานโลกขุนทานั้นมีการเล่าสืบต่อกันมาว่า เจ้าชายอู่หรือทองโอซึ่งเป็นบุตรของเจ้านครชั้นผู้น้อยที่เป็นเชื้อสายมาจากขรรค์และตั้งบ้านเมืองอยู่บริเวณบ้านท่าแค เกิดได้เสียดกับเจ้าหญิงศรีคงคาหรือศรีคงคาแห่งเมืองพัทลุง (บางแก้ว) โดยมีได้ทูลขอให้ถูกต้องตามประเพณีจนในที่สุดนางศรีคงคาก็ตั้งครรภ์ขึ้นมา เจ้าทองอู่ก็ไม่กล้าที่จะทูลขออย่างเป็นทางการส่วนเจ้าหญิงศรีคงคาก็ไม่กล้าทูลพระบิดา เช่นเดียวกัน เมื่อความทราบถึงเจ้าเมืองพัทลุงจึงลงโทษด้วยการเนรเทศลอยแพทั้งสององค์พร้อมกับ

เจ้าพี่คือพระเทพสิงห เพราะมิได้ทรงไฟพระทัยในการปกครองมัวแต่หลงศิลปะการฟ้อนรำ แพของนางศรีคงคาเลยไปติดที่เกาะสี่สังข์ในทะเลสาบสงขลา ณ ที่นั้นนางศรีคงคาได้ประสูติโอรสชื่อ เจ้าชายราม นางได้ฝึกให้เจ้าชายรามรำโนราจนชำนาญและต่อมานางได้รับนิรโทษกรรมจากพระบิดา เจ้าชายรามก็ได้รับตำแหน่งเป็นขุนศรีศรัทธา พระอัยกา โปรดให้ไปตั้งเมืองอยู่ที่ท่าแควพร้อมกับเจ้าทองอยู่ ที่บ้านท่าแค นั้นเอง ขุนศรีศรัทธาได้ตั้งโรงโนราฝึกหัดศิษย์ตรงบริเวณที่เรียกว่า “โคกขุนทา” ในปัจจุบัน จึงทำให้โนราในตำบลท่าแคได้สืบทอดกันมาจนทุกวันนี้ (เทวสาร, 2508:7-31)

1.2 ที่ขุนทาหรือหลักขุนทา ตั้งอยู่ในบริเวณวัดท่าแคด้านทิศใต้ ชาวบ้านตำบลท่าแคเชื่อว่าเป็นที่ฝังกระดูกของขุนศรีศรัทธา เมื่อฝังกระดูกแล้วได้ปลูกต้นโพธิ์ไว้ใกล้หลุมที่ฝังนั้น ปัจจุบันเป็นต้นโพธิ์คู่กับต้นยอป่า ในทุกๆปีของวันที่ 2 ของการรำโนราโรงครูใหญ่วัดท่าแค จะมีการทำพิธีเอาผ้าห่มโพธิ์โดยคณะโนราและคนทรงครูหมอบโนราจะแห่ผ้าไปห่มต้นโพธิ์ สถานที่ดังกล่าวเป็นที่เคารพนับถือของคณะโนราและชาวบ้านโดยทั่วไป และมีเรื่องเล่ากันต่อๆว่า “ในอดีตประมาณ 50 ปี มาแล้วคณะโนราที่เดินทางผ่านวัดท่าแค หรือที่ขุนทาจะต้องหยุดร่ำถวายหรือประโคมเครื่องดนตรีสักการบูชา ก่อนจะเดินทางไปรำในที่อื่นต่อไป มิฉะนั้นแล้วจะเกิดเหตุร้ายแก่โนรานั้น เช่น ล้มเจ็บป่วย แขนขาชา รำไม่ได้ เป็นต้น” (นางพิน เมืองหนู, สัมภาษณ์) ในปีพ.ศ.2545 ได้สร้างหลักขุนทาขึ้นใหม่ ใช้ไม้รักเขาแกะสลักเป็นรูปท่ารำโนรา 12 ท่าไว้รอบๆด้านบนแกะสลักเป็นรูปหน้าพรานและได้สร้างศาลาครอบไว้ซึ่งตั้งอยู่หน้าเขื่อนขุนทา

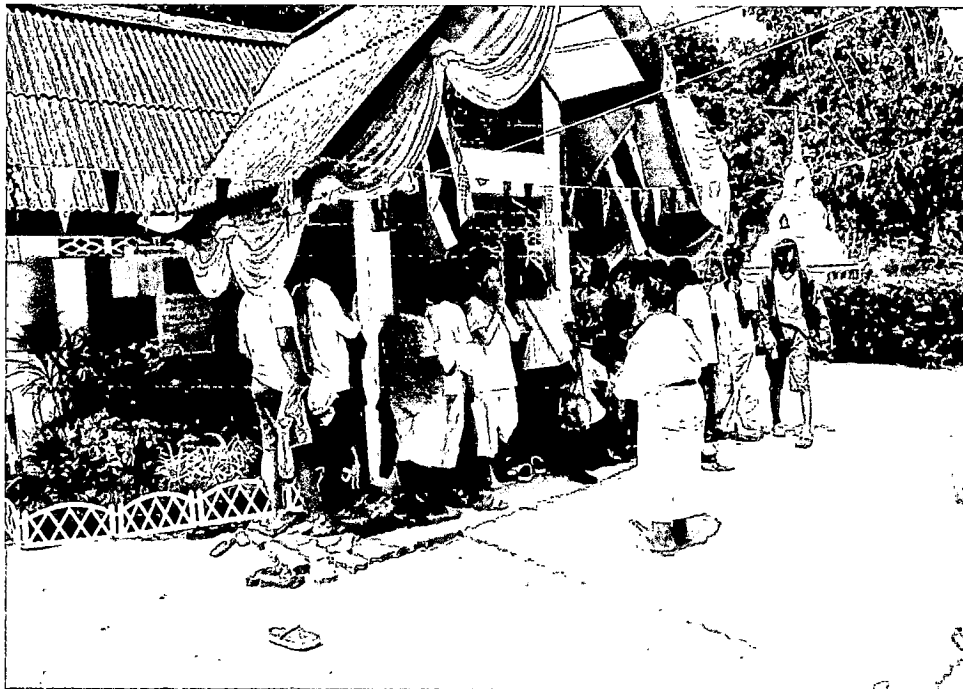

ต้นโพธิ์ในวัดท่าแค

หลักขุนทา

1.3 เชื้อนขุนทา ตั้งอยู่ในบริเวณวัดท่าแค ทางด้านทิศใต้ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนชั้นเดียวกว้าง 6 เมตร ยาว 8 เมตร สร้างในปี พ.ศ. 2514 โดยพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร เป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นของพ่อขุนศรีศรทรา ภายในมีที่สำหรับสักการบูชา

เชื้อนขุนทา

1.4 อ่างขุนทา หมายถึงที่อาบน้ำของขุนศรีศรัทธาและบรรดาลูกศิษย์ที่มาฝึกหัดรำ ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะอ่าง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง สถานที่ที่ชาวบ้านตำบลท่าแคและคณะโนราให้ความเคารพนับถืออีกแห่งหนึ่ง เพราะมีความเกี่ยวข้องกับขุนศรีศรัทธา และเชื่อว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ด้วย นอกจากตำนานสถานที่ในเขตตำบลท่าแคที่เกี่ยวข้องกับโนราที่กล่าว ยังพบว่าในเขตรอยต่อระหว่างตำบลท่าแค ตำบลร่มเมือง ตำบลท่ามิหรำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ซึ่งจัดว่าเป็นเขตวัฒนธรรมเดียวกันหรือกลุ่มวัฒนธรรมเดียวกันยังมีชื่อสถานที่ ตำนานสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับโนราเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอยู่ เช่น บ้านโหละพันหงส์ บ้านชัยสุริยวงส์ หรือเกาะชัยสุริยวงส์ บ้านทัพเชิงช้าง วัดนาโ้ว ดังปรากฏในบทภาศครูของคณะโนราในเขตตำบลท่าแค ตอนหนึ่งว่า

พมขาวและขาวหมด	รักษาอยู่ที่คดไม้ม่วงขวาง
ขามเต่าทวดดาวาง	ถัดมาทวดชัยสุริยวงส์
ถิ่นฐานบ้านไม้แค	เหนือโพท่าแคเรียกโหละพันหงส์
ทวดชัยสุริยวงส์	แบ่งองค์ส่งญาณให้ทานแลมา

ยังมีข้อที่น่าสังเกตต่อไปว่าในพื้นที่เขตรอยต่อหมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 10 ตำบลท่าแคกับตำบลท่ามิหรำ ตำบลร่มเมืองที่กล่าวแล้ว เช่น บ้านน้ำเลือด บ้านสวนศพ บ้านนาโ้ว ชาวบ้านมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับโนรา มีการรำโนราโรงครูอย่างหนาแน่นในช่วงเดือนหกถึงเดือนเก้า เช่นเดียวกับตำบลท่าแค ผู้ประกอบพิธีกรรมก็มักจะเป็นกลุ่มบุคคลเดียวกันหรือต่างไปร่วมในการรำโนราโรงครูของกันและกัน โดยเฉพาะการรำโนราโรงครูใหญ่วัดท่าแค ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของสถานที่ดังกล่าวกับเรื่องโนราหรือตำนานโนรานั้น เทวสาร (2508:12-13) ได้กล่าวไว้ในตำนานโนราตอนหนึ่งว่า

ขุนศรีศรัทธาคนต่อมามีชื่อ “เี่ยม” นั้นจะเป็นลูกของศรัทธารามหรือเป็นน้องของศรัทธารามอย่างไรอย่างหนึ่งก็หาหลักฐานไม่ได้ แต่ต้องยังใกล้ชิดกันอยู่ เพราะได้สร้างวัดไว้วัดหนึ่งเรียกว่า “วัดโคกเี่ยม” ตามลัทธินิยมในสมัยที่ถือว่าผู้ยิ่งใหญ่จะต้องสร้างวัดไว้ประดับเกียรติยศ วัดโคกเี่ยมนี้อยู่ในระดับเดียวกับวัด “โ้ว” หรือ “อู่” อันเป็นวัดที่เจ้าชาย “ทองโ้ว” หรือ “ทองอู่” พระบิดาหรือพระเจ้าปู่สร้างไว้จริง อยู่วัด “โคกเี่ยม” นั้นเพิ่งมาเติมตัว “ม” สะกดให้ครบตามรูปเดิมเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ประมาณปี 2477 โดยผู้เปลี่ยนเข้าใจเอาว่าชื่อเดิมต้องชื่อ “เี่ยม” วัดนี้ได้สร้างมาเสียนมนาน เห็นที่ตัวเี่ยมจะเข้ายึดครองหรืออย่างไร จึงเรียกกันว่า “วัดโคกเี่ยม” เสียชั่วระยะหนึ่ง เดิมทีจะเป็น “วัดโคกเี่ยม” ตามหลักฐานที่อ้างมา เพราะอยู่แนวเดียวกับวัดโ้ว และปรากฏว่า “วัดโคกเี่ยม” ก็เป็นวัดเก่าแก่มาแต่โบราณ อาณาบริเวณในเขตตำบลท่าแค มีชื่อเป็นภาษาบาลีเหลืออยู่หลายคำ เช่น “วัดอภยาราม” “บ้านชัยสุริยวงส์” คำไทยก็มีว่า “บ้านทัพเชิงช้าง”

เหล่านี้เป็นต้น แสดงว่าที่นี่เคยเป็นสถานที่สำคัญมาแต่โบราณ มีพระญาติพระวงศ์เจ้านายราชวงศ์ “ปทุมวงศ์” เคยมาประทับอยู่แน่ ๆ

ดังได้กล่าวแล้วว่าตำนานท้องถิ่นในเขตตำบลท่าแคที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโนรานั้น ปรากฏทั้งที่เป็นคำบอกเล่า หลักฐานเอกสาร บทกาศครู และบทร้อยกลอนบางตอนของโนราในเขตตำบลท่าแค ไม่ว่าจะเป็นตำนานโนราจากคำบอกเล่าของชาวบ้านหรือจากประเด็นอื่น ๆ ตำนานขุนศรีทศาท่าแค ตำนานนางเลือดขาว ตำนานสิทธิเรีอริ ตำนานสถานที่ในตำบลท่าแค ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโนราล้วนเป็นข้อสนับสนุนการละเล่นชนิดนี้ว่ามีมาแต่โบราณ และอาจจะพัฒนามาจากการแสดงในพิธีกรรมสำคัญหรือพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์มาก่อน โดยได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของอินเดียแล้วค่อยพัฒนาการเจริญรุ่งเรืองขึ้นในดินแดนแถบนี้ กล่าวคือดินแดนอันเป็นพื้นที่ในบริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลาทั้งด้านฝั่งตะวันออกและตะวันตก โดยเฉพาะตัวเมืองพัทลุงเมื่อครั้งตั้งเมืองอยู่ที่บางแก้ว บริเวณที่เรียกว่า “โคกเมือง” และวัดเขียนบางแก้วอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุงในปัจจุบัน เรื่องราวในตำนานที่กล่าวถึงบรรพบุรุษหรือครูดั้งเดิมของโนราก็เชื่อกันว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่เคยเป็นเจ้าเมืองพัทลุงและเกี่ยวข้องกับเจ้าเมืองพัทลุง ดังข้อความในตำนานโนราตอนหนึ่งว่า

ก่อเกือกำเนิด	คราเกิดชาติรี
ปางหลังยังมี	เมื่อครั้งดั้งเดิม
บิดาของเจ้า	ชื่อท้าวโกสินทร์
มารดาอุพิน	ชื่อนางอินทรภรณ์
ครองเมืองพัทลุง	เป็นกรุงธานี
บุตรช่วยทานมี	ชื่อศรีสิงห์

ความข้อนี้ สุทริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529:1804-1805) ก็กล่าวสอดคล้องกันว่า จุดที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเป็นศิลปะชั้นสูงอยู่ที่บริเวณเมืองพัทลุง โบราณได้แก่บริเวณกลุ่มทะเลสาบสงขลาทั้งฝั่งตะวันตก (อยู่ในเขตจังหวัดพัทลุงปัจจุบัน) และฝั่งตะวันออก นอกจากนี้ตำนานท้องถิ่นในเขตตำบลท่าแคที่เกี่ยวข้องกับโนราในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของแหล่งกำเนิดโนรา เรื่องราวในตำนาน จึงเป็นที่มาของความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด และความศรัทธาในเรื่องโนราซึ่งชาวบ้านตำบลท่าแคเชื่อว่าเป็นความจริงตามความที่ปรากฏในตำนานเหล่านั้นและได้รับการบอกเล่าสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน

2. ความเชื่อเกี่ยวกับโนราโรงครู ชุมชนท่าแคมีความเชื่อเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของขุนศรีทศา และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับขุนศรีทศา ปรากฏสถานที่ส่วนหนึ่งอยู่ในวัดท่าแค หมู่ที่ 1 ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เช่น เชื้อขุนทศา หลักขุนทศา จึงมีส่วนสำคัญให้เกิดการรำโนราโรงครูในวัดท่าแคโดย

การรวมกลุ่มของคณะโนราลูกหลานตายายโนรา ผู้มีเชื้อสายโนรา และชาวบ้านทั่วไปในชุมชนท่าแค ได้จัดเป็นโรงครูใหญ่ ตามเรื่องเล่าที่เล่าต่อกันมาว่า พ่อขุนศรีทราได้ไปเข้าฝันคนในบ้านท่าแค ใจความของความฝันนั้นบอกว่า พ่อขุนศรีทรามาสืบบุญที่บ้านท่าแคที่เป็นถิ่นป่า ให้คนช่วยไปหาให้ด้วย สัญลักษณ์ที่บอกไว้คือกลายธาตุเป็นต้นโพธิ์กับต้นข่อยอยู่ด้วยกัน คนท่าแคก็ได้เล่าความฝันให้กับคนทั่วไปและช่วยกันค้นหาต้นโพธิ์อยู่คู่ต้นข่อย และก็ได้มาเจอว่ามีจริง คนท่าแคก็ชวนกันอธิษฐานว่าถ้าเป็นเรื่องจริงให้พ่อขุนศรีทราเข้าทรงลูกหลานสักคน ใครก็ได้ หลังจากนั้นท่านประทับทรงนายช่วย จึงได้รู้ว่ามีจริง โดยในขณะที่เข้าทรงนั้นนายช่วยก็แสดงท่าร้ายรำโนราให้ชาวบ้านเห็น พ่อขุนศรีทราได้สั่งความในร่างทรงไว้ว่า อยากให้ลูกหลานที่ท่าแคได้สืบทอดท่ารำไว้ และท่านขุนศรีทราที่ไม่ได้มาสืบบุญที่นี้เพียงคนเดียว ลูกหลานที่มาจากวังก็ได้มาสืบบุญที่นี้ด้วย จากนั้นนายคิษฐ์ที่เป็นคนท่าแคก็ได้ชวนคนมาตั้งวัดท่าแคตรงนี้ และท่านก็ได้บวชเป็นเจ้าอาวาสคนแรกของวัดท่าแค ตั้งแต่นั้นมาก็มีการรำโนราและตั้งโรงไหว้พ่อขุนศรีทรามาจนถึงปัจจุบัน โดยก่อนปี 2508 การตั้งโรงรำโนราโรงครูที่มีตามบ้านที่มีหิ้งตายาย ซึ่งมีกระจายทั่วไปในตำบลท่าแค ดังที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 (ยุคที่ 1) แต่ในปีพ.ศ. 2508 มีการทำพิธีย้ายโนราโรงครูจากบ้านโนราแปลก ชะบาล และคณะมาตั้งที่วัดท่าแค เรียกว่า “โนราโรงครูใหญ่” และมีการจัดติดต่อกันทุกปี แต่โนราโรงครูตามบ้านตายายโรงครูก็ยังคงมีเช่นเดิม

3. ความเชื่อเรื่องครูหมอโนรา ครูหมอโนราคือบรรพบุรุษโนราหรือตายายโนราที่ล่วงลับไปแล้ว ครูหมอโนรามีหลายองค์แตกต่างกันไปตามที่บรรพบุรุษนับถือ เช่น แม่ศรีมาลา พระเทพสิงห ขุนศรีศรีทรา จอมเฒ่าหน้าทอง ตาหลวงคง แม่นวทองสำลี แม่แขนอ่อน แม่ศรีดอกไม้ เป็นต้น ลูกหลานตายายโนรา ชาวบ้านตำบลท่าแค และบุคคลทั่วไป ที่นับถือครูหมอโนรา ส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มสายการนับถือ เช่น สายพระม่วงทอง สายจอมเฒ่าหน้าทอง สายแม่ศรีมาลา สายตาหลวงคง เป็นต้น ในการนับถือครูหมอโนราแม้จะมีครูหมอโนราอยู่หลายองค์แต่คณะโนราและชาวบ้านตำบลท่าแคเชื่อว่าครูหมอโนราที่ปรากฏในตำนานที่สำคัญ มีดังนี้

3.1 พระเทพสิงหหรือพ่อเทพสิงห ตามตำนานท้องถิ่นบ้านท่าแคกล่าวถึงพระเทพสิงหว่าเป็นคนคนเดียวกับพ่อขุนศรีทราท่าแค แต่คนละภาค กล่าวคือพระเทพสิงหเป็นนามของเทพในการรำรำภาคสวรรค์และได้แบ่งภาคจุติลงมาเป็นมนุษย์ในนามของขุนศรีทราเพื่อรำให้ชาวโลกดู ในตำนานโนราของเทวสาโรกล่าวว่าพระเทพสิงหเป็นโอรสของท้าวโกสินทร์กับนางอินกรณีหรือนางอินทราณีและเป็นพี่ชายของนางศรีมาลาบางตำรากล่าวถึงพระเทพสิงหว่าเป็นบุตรของนางนวทองสำลีต่อมาได้เป็นขุนศรีศรีทราซึ่งเป็นครูต้นของโนรา

3.1 ขุนศรีศรัทธาหรือขุนศรีทรา ตามตำนานท้องถิ่นของตำบลท่าแค กล่าวถึงขุนศรีศรัทธาหรือขุนศรีทราว่าเป็นโอรสของนางศรีมาลาหรือนางนวลทองสำลีซึ่งถูกพระบิดาเนรเทศด้วยการลอบแพไปอาศัยอยู่ที่เกาะกะบังจนนางได้กำเนิดโอรสตั้งชื่อว่าเจ้าชายน้อย ต่อมาเจ้าชายน้อยได้ฝึกรำโนรากับพระมารดาจนมีความชำนาญต่อมาได้มีโอกาสรำโนรารถวายพระอัยกา พระอัยกาได้ประทานเครื่องทรงกษัตริย์ให้เป็นเครื่องแต่งตัวโนรา และทรงตั้งเจ้าชายน้อยเป็น”ขุนศรีศรัทธา” ขุนศรีศรัทธาได้มาครอบครองดินแดนที่เรียกว่า”ท่าแค”และได้ตั้งโรงฝึกรำโนราขึ้นที่ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ในปัจจุบัน เมื่อขุนศรีศรัทธาถึงแก่กรรมได้นำอัฐมาฝังไว้ที่วัดท่าแค โดยมีหลักไม้แก่นฝังไว้เป็นสัญลักษณ์ ชาวบ้านเรียกว่า”หลักขุนทา”ในปี พ.ศ. 2514 พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ได้สร้างรูปปั้นสัมฤทธิ์พ่ขุนศรีศรัทธาขนาดความสูง 1 ฟุต ประดิษฐานไว้ในเขื่อน ต่อมาได้มีคณะลูกหลานโนราได้ปั้นรูปพ่ขุนศรีศรัทธาด้วยปูนขนาดความสูง 1 เมตร ประดิษฐานไว้ในเขื่อน เป็นที่สักการบูชาของบุคคลทั่วไป และผู้มีเชื้อสายโนราจะมาสักการบูชาและบนบานขอความช่วยเหลือตามความประสงค์ในวันอังคาร พฤหัสบดีและวันเสาร์โดยเฉพาะในวันที่มีพิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแคจะมีผู้มาสักการบูชาเป็นจำนวนมาก

รูปหล่อสำริดพ่ขุนศรีศรัทธา

สร้างโดยพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ปี พ.ศ.2514

รูปปูนปั้นพญานาคหรือพญานาค

3.3 พระมวงทองหรือตามวงทองตำนานท้องถิ่นของตำบลท่าแคกล่าวถึงพระมวงทองว่าพระมวงทองเป็นมหาดเล็กในราชสำนักของพระยาสาขฟ้าฟาดผู้ครองเมืองพัทลุงที่อำเภอบางแก้วปัจจุบัน ต่อมาลอบได้เสียกับแม่ศรีมาลาหรือแม่นวลทองสำลีจนตั้งครรภ์ จึงถูกพระบิดาเนรเทศลอยแพไปอยู่เกาะกะชัง เชื่อกันว่าพระมวงทองคือเทพที่แบ่งภาคจุติลงมาเมืองมนุษย์ ต่อมาได้เป็นหัวหน้ามหาดเล็กหรือหัวหน้าคณะนายทหารองครักษ์ของพระเทพสิงหหรือขุนศรีศรัทธา ในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่วัดท่าแค เมื่อพระมวงทองเข้าประทับทรงคนทรงจะรับเทียบจำนวน 12 เล่มแล้วจุดไฟจ้อมเข้าปาก 3 ครั้ง สำหรับลูกหลานดาบยาโนราที่นับถือพระมวงทองจะจัดให้มีโนราโรงครูถวายที่บ้านหรือจัดเครื่องเซ่นไหว้ที่หิ้งดาบยาที่บ้าน

3.4 พระยาสาขฟ้าฟาด ตำนานท้องถิ่นในตำบลท่าแคกล่าวถึงพระยาสาขฟ้าฟาดไว้ว่าพระยาสาขฟ้าฟาดหรือท้าวโกสินทร์เป็นบิดาของแม่ศรีมาลาหรือนางนวลทองสำลีและเป็นเจ้าผู้ครองเมืองพัทลุงที่บางแก้ว(ปัจจุบันคืออำเภอบางแก้ว) ลูกหลานดาบยาโนราหรือชาวบ้านทั่วไปที่นับถือพระยาสาขฟ้าฟาดก็จะมี

หิ้งตายไขว้สักการบูชาเหมือนกับครุหมอโนราองค์อื่น ๆ โดยเฉพาะเครื่องสังเวจจะเป็นของหอม เช่น ดอกไม้ หรือสิ่งของอื่น ๆ ยกเว้นเหล้า

3.5 แม่ศรีมาลา ตามตำนานท้องถิ่นในเขตตำบลท่าแค มีความเชื่อกันว่า แม่ศรีมาลาเป็นพระมารดาของนางนวลทองสำลีและเชื่อว่าเป็นครุต้นของโนราซึ่งปรากฏในบทกาศครูตอนหนึ่งว่า

“แล้วป่านี้ได้ถูกขังเบ็ญโรง	จะบวงสรวงราชครูถ้วนหน้า
พระราชครูของข้า	แม่ศรีมาลาเป็นครุต้น
ถูกขังดินแม่เสียข้ามไม่รอด	จะก้มลงลอดก็ไม้พ้น
แม่ศรีมาลาเป็นครุต้น	มารดาศรัทธาอยู่ท่าแค
ได้เยี่ยมพระโอรมาโปรดเกล้า	มาเป็นคนเฝ้าคนแก่
พ่อขุนศรีศรัทธาอยู่ท่าแค	ถัดแต่พ่อเทพสิงห

ลูกหลานตายไขว้โนราหรือบุคคลที่มีเชื้อสายโนรา ที่เคารพนับถือแม่ศรีมาลาจะมีหิ้งตายที่บ้าน บางคนก็เป็นร่างทรงแม่ศรีมาลา ในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่วัดท่าแค ร่างทรงแม่ศรีมาลามีด้วยกันหลายคน เป็นคนในเขตพื้นที่ตำบลท่าแค และร่างทรงจากที่อื่น ๆ จากต่างจังหวัดก็มี

ลูกหลานตายไขว้โนราและชาวบ้านทั่วไปที่นับถือแม่ศรีมาลาจะบนบานขอความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับครุหมอโนราคนอื่น ๆ สำหรับการเครื่องเช่นไหว้บูชาประกอบด้วยของหอม ดอกไม้ อาหารคาวหวานและเครื่องแต่งตัวโนรา แล้วแต่การบนที่สัญญาไว้ในครั้งแรก

3.6 แม่นวลทองสำลี ตำนานท้องถิ่นในเขตตำบลท่าแค เชื่อว่าแม่นวลทองสำลีเป็นคนคนเดียวกับแม่ศรีมาลาแต่คนละภาคกัน ซึ่งเป็นมารดาของเจ้าชายน้อยหรือขุนศรีศรัทธา แม่นวลทองสำลีถูกพระบิดาลงโทษโดยการลอยแพไปอยู่ที่เกาะกะชังขณะที่นางตั้งครรภ์ อันเนื่องมาจากนางไปลักลอบได้เสียกับพระเทพสิงหบางตำนานเชื่อว่านางตั้งครรภ์เพราะไปเสวยเกสรดอกบัว ดังปรากฏเป็นบทกลอน โดยขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่มเทว) ดังนี้

“ นางนวลทองสำลี	เป็นบุตรีท้าวพระยา
นรลักษณ์งามหนักหนา	จะแจ่มดังอัปสร
เทวาเข้าไปคลจิต	ให้เนรมิตเทพสิงห
รูปร่างอย่างขี้นอน	ร้อนร่าทำต่างกัน
แม่ลายพันเพื่อน	กระหนกล้วนแต่เครือวัลย์
บทบาทกล่าวพาดพัน	ยอมจำแพ้เน้นหนักหนา
จำได้สิบสองบท	ตามกำหนดในวิญญา

เมื่อฟื้นตื่นขึ้นมา	แจ้งความเล่าเหล่ากำนัล
แจ้งตามเนื้อความฝัน	หน้าที่นั่งของเท้าไท
วันเมื่อจะเกิดเหตุ	ให้อาเพศกำมัจจโกล
ให้อายากคอกมาลัย	อุบลชาติผลพฤกษา
เทพบุตรจุติจากสวรรค์	เข้าทรงครรรค์นางฉายา
รู้ถึงพระบิดา	โกรธโกรธาเป็นพื้นไฟ
ลูกชั่วร้ายทำขายหน้า	ใส่แพมาแม่น้ำไหล
พร้อมสิ้นกำนัลใน	ลอยแพไปในธารรัต
พระพายก็พัดกล้า	เลิกบ้าพินกำลัง
พัดเข้าเกาะกะซัง	นั่งเงื่องงอยู่ในป่า”

ลูกหลานตายายโนราและบุคคลทั่วไปที่เคารพนับถือแม่นวลทองสำลี ก็จะมีการเซ่นไหว้ ด้วยเครื่องหอม ดอกไม้รูปเทียน (ยกเว้นดอกบัว)บนบานขอความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ตามความประสงค์

3.7 แม่แขนอ่อน ตามตำนานท้องถิ่นตำบลท่าแคและคณะโนรา เชื่อว่าแม่แขนอ่อนมี 2 คน คือแม่แขนอ่อนฝ่ายขวาและแม่แขนอ่อนฝ่ายซ้าย ทั้งสองคนเป็นภรรยาของพระมวงทอง มีฐานะเป็นนางสนมกำนัลเป็นพระพี่เลี้ยงของแม่ศรีมาลา เป็นผู้ให้การช่วยเหลือนางนวลทองสำลีเมื่อครั้งถูกเนรเทศลอยแพไปอยู่ยังเกาะกะซัง ลูกหลานตายายโนราและชาวบ้านทั่วไปที่นับถือแม่แขนอ่อน จะสักการบูชาด้วยเครื่องหอม เช่น น้ำหอม ดอกไม้หอม เป็นต้น

3.8 แม่ศรีดอกไม้ม ตามตำนานท้องถิ่นตำบลท่าแคและคณะโนรา เชื่อว่าแม่ศรีดอกไม้มเป็นน้องสาวของแม่นวลทองสำลี นางไม่มีสามี เชื่อว่านางถูกลอยแพพร้อมกับแม่นวลทองสำลี ลูกหลานตายายโนราหรือบุคคลทั่วไปที่นับถือแม่ศรีดอกไม้มก็สามารถบนขอความช่วยเหลือ ตามความประสงค์ สำหรับเครื่องเซ่นไหว้ก็ใช้แบบเดียวกับเครื่องเซ่นไหว้แม่นวลทองสำลี

3.9 แม่คิ้วเหิน ตามตำนานท้องถิ่นในเขตตำบลท่าแค และคณะโนรา กล่าวกันว่าแม่คิ้วเหินเป็นภรรยาของพระมวงทองและเป็นพระพี่เลี้ยงของแม่นวลทองสำลีและพระเทพสิงหิร ลูกหลานตายายโนราหรือบุคคลทั่วไปที่นับถือแม่คิ้วเหินสามารถบนขอความช่วยเหลือตามที่ปรารถนาเครื่องเซ่นไหว้ก็เป็นพวกของหอม เช่น น้ำหอม ดอกไม้และของอื่น ๆตามที่ผู้บนได้ภาวนาเอาไว้

3.10 จอมเต่าหน้าทอง ตามตำนานเล่าว่าเป็นทหารของแม่ศรีมาลา เมื่อเข้าทรงจะทรงเป็นพรานซึ่งสายโนราที่นับถือจอมเต่าหน้าทองนี้บนหิ้งมีรูปหน้าพรานที่แกะด้วยไม้ตะเคียนทาสีทอง สืบทอดกันมาในลูกหลานจนถึงปัจจุบัน

หน้าพรานจอมเด่นหน้าทอง

3.11 พรานบุญ ดำนานท้องถิ่นในเขตตำบลท่าแคที่เกี่ยวข้องกับโนรากล่าวกันว่า พรานบุญเป็นนายทหารมหาดเล็กในราชสำนักของพระยาสาयฟ้าฟาด เป็นพระพี่เลี้ยงคอยรับใช้ของพระเทพสิงหและนางนวลทองสำลี และเป็นคนที่มียบบาทสำคัญในการไปรับตัวนางนวลทองสำลีจากเกาะกะชังกลับเมืองพัทลุงเนื่องจากนางไม่ยอมกลับเพราะความน้อยใจในตัวพระบิดา จึงต้องมีการจับตัวมาโดยพรานบุญเป็นผู้ทำบ่วงคล้องนางนวลทองสำลีพาลงเรือกลับบ้านเมือง จึงเป็นธรรมเนียมในการรำโนราโรงครู โนราจะจับบาศคล้องตัวนางโนราที่เรียกว่า"คล้องหงส์" ลูกหลานดาวยโนราหรือชาวบ้านทั่วไปที่เคารพนับถือพรานบุญก็จะจัดเครื่องเช่น ไหว้มีทั้งของควา ของหวานที่ขาดไม่ได้คือเหล้า การบนขอความช่วยเหลือก็ทำได้ตามที่ต้องการ

ร่างทรงพรานบุญ ในพิธีคล้องหงส์

4. ความเชื่อเรื่องการตั้งหิ้ง การเลิกหิ้งตายาย

เป็นความเชื่อเพื่อให้ลูกหลานได้แสดงความเคารพบูชาต่อบรรพบุรุษ เช่นปู่ตายาย ไว้เป็นที่พึ่งในการช่วยดูแลลูกหลาน เป็นขวัญกำลังใจให้กับลูกหลาน เมื่อลูกหลานไม่สบายหรือมีความเดือดร้อนก็จะไปบนบานที่หิ้ง เชื่อว่าความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นปู่ตายายจะมาช่วยบิดเป่า และเชื่อว่าเมื่อพ่อแม่ตายไปก็ต้องมีคนสืบทอดในการดูแลหิ้งมิฉะนั้นตายายจะให้โทษในด้านใดด้านหนึ่ง

หิ้งตายายโนรา จะตั้งอยู่ที่บ้านผู้ที่มีเชื้อสายโนราหรือนับถือครูหมอดตายายโนราที่สืบทอดกันมา จะมีการตั้งหิ้งบูชาตายายที่บ้าน ลักษณะหิ้ง คล้ายกับหิ้งพระทั่วไป แต่ต้องเครื่องบูชาที่สำคัญ พานหมากพลู บายศรีพับแพว บายศรีทอโรง เครื่องเขียน เครื่องแต่งกายโนรา 1 ชุด ผ้าหึง ผ้าชาย สอบหมากลาด พานครุ หมาก 12 คำ พลู 12 ใบ เทียน 12 เล่ม รูป 12 ก้าน ดอกไม้ 12 ดอก (ยกเว้นดอกบัวกับดอกเข็ม) ผ้าขาวผูก 4 มุม ไว้เหนือหิ้ง (เรียกว่าเพดาน) เชื่อว่าไว้สำหรับเป็นที่พักผ่อนของพ่อแม่ตายายโนรา ที่มาของผ้าขาวนี้มาจากความเชื่อที่สืบทอดกันมาว่านางศรีมาลาได้นำผ้าขาวผูก 4 มุมให้ขุนศรีศรיתהาได้นอนแปล ดังคำกลอนบทไกวเปลของแม่นวลทองคำดี

พระมารดาเกิดลูกมารักษาชาก

ยามลูกตกฟากบนควายเขาเงินควายเขาทอง

ไม่ไรวันไหนตอใดโนรามารำแก้เหมรยน้อง บนควายเขาเงินเขาทองน้องนี้หารู้ม้าย

บทกลอนเป็นที่มาของการตั้งหิ้ง ตั้งหิ้งไว้บนบาน และเป็นที่พักที่หลับนอนของพ่อขุนศรีศรีทรา และตายายครุหมอโนรา

พิธีตั้งหิ้ง ตั้งโดยโนราใหญ่ เชิญครุหมอโนรามาทะขานทรงลูกหลาน โนราใหญ่จับบท 12 เชิญครุหมอตายายโนราขึ้นหิ้ง ใช้เวลาในการประกอบพิธีเชิญครุหมอตายายโนราประมาณ 3 ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่เวลา 09.30 น. เป็นต้น ไปเป็นการเสร็จพิธี

ฤกษ์วันตั้งหิ้ง วันอังคาร วันพฤหัสบดี วันเสาร์ ยกเว้นวันพระ การเลิกหิ้งตายายโนรามีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนที่อยู่ของลูกหลาน หรือการเปลี่ยนหิ้งใหม่

การเลิกหิ้งมี 2 แบบ คือ เคลื่อนย้ายไปอยู่ที่ใหม่และยกเลิกสิ้นสุดการนับถือ การกระทำทั้งสองอย่างนี้ ต้องให้โนราใหญ่กระทำเท่านั้น และถ้าสิ้นสุดการนับถือของลูกหลานโนราใหญ่จะเป็นผู้รับหิ้งนั้น มาไว้กับตนเอง เพื่อที่จะให้ลูกหลานคนอื่นสืบทอดต่อไป ในวันข้างหน้า ตามเหตุการณ์และความจำเป็น การเลิกหิ้งต้องใช้ ดับจาก (เฉพาะหางจาก) และใบเตยร้างมาใช้ในการทำพิธีเลิกหิ้ง การเลิกหิ้งโดยตนเอง จะกระทำไม่ได้ จะเกิดอาเพศในภายหลัง อาเพศจากการเลิกหิ้งที่พบบ่อย

1. เจ็บป่วย (ตายายบ้าง)
2. ไฟไหม้บ้าน
3. อุบัติเหตุต่างๆ

จากสำรวจและสอบถามพบว่า การตั้งหิ้งบนบ้านลูกหลานตายายโนราในชุมชนตำบลท่าแค มีเป็นจำนวนมาก ที่สำรวจได้มีดังนี้ นางสุจิน ชนะบาล นายวิเชียร บัวตูม นายวัน เกลี้ยงเกื้อ นายผิน จำณรงค์ นายผล จำณรงค์ นางเจิม ณ พัทลุง นายพิณ รัตนานุกุล นางชื่น ขวัญรอด นางกลิ่น เมืองหนู นางคลิ้ง จันทรคำ นางเปี่ยม กิมแก้ว นางมุ่ม คล้ายสมบัติ นางดัก หลิบแก้ว นางฝ้าย บุญรุ่ง นางเพียร เพชรน้อย นายถาวร แก้วหนู นางพา สุวรรณจำรูญ นางจำ ช่วยเกื้อ นางหิด แก้วทอง นางก้าน คำเรือง นางเหม จันทรคำ นางคล้อย ตกวัดไผ่ นางบุญล้อม ผอมนุ้ย นางยอน ผอมนุ้ย นางน่ม บ้านยาง นางพั้ว แก้วสุข นางพร้อย แก้วสุข นางล่อง แทนมาก นางแป้น คงพูล นางจวน สระโมฬี นายบุรณ หนูง นางสุน พุ่มคง นางคีน บุญส่ง นายเส้น พุ่มคง นายพัน- นางโย เสือคำ นางจันต์ ปลวกרון นางเอียด คงสุด นางพิน สุขมิ่ง นางสาว ไชยสุรินทร์นางซ้อย-นายปาน บ้านหน้าเกาะ บ้านนางเอี่ยม เกลี้ยงประไพ

หิ้งตายายโนรา

กรณีตัวอย่างที่ไม่นับถือไม่เชื่อไม่ตั้งหิ้ง

นายเส้น จันทรเลื่อน อาศัยอยู่บ้านควนคง สายตายายโนราจอมเผ่าหน้าทอง ผู้รับต่อนางอุ้ย พี่สาว นางอุ้ยให้นายเส้นผู้เป็นน้องชายเป็นผู้รับสืบทอดหิ้งตายไว้บูชา แต่นายเส้นไม่เชื่อและปฏิเสธจนอาเพศกับนายเส้น ทำให้มีอาการไข้หนัก ประมาณ 3 เดือน ตอนนั้นอายุ 75 ปี รักษาไม่หายไม่ว่าหมอไหน ไปหาหมอฮั่นซึ่งเป็นหมอมทางไสยศาสตร์ หมอบอกว่าถูกตายายโนราย่างเอา จนนายเส้น หมดลมหายใจ ในขณะที่นิมนต์พระมาสวดเพื่อไล่โลง แต่พอกล่าวถึงครุหมอนโนราสายจอมเผ่าหน้าทองขึ้น นายเส้นก็ฟื้นขึ้นนั่ง มีตาจอมเผ่าหน้าทองเข้าทรงนายเส้น จันทรเลื่อน ลูกชายนายเส้น ว่า “ไซ้ผู้ทำกูพันนี้อ้ายเส้นยังไม่ตาย แต่กูนิยามัน เพราะมันไม่เชื่อไม่นับถือกู” หลังจากนั้นนายเส้นพร้อมด้วยลูกหลานญาติพี่

น้องก็ได้มาหิงจากบ้านยายอ้อย ซึ่งเป็นพี่สาว ไปไว้บูชาที่บ้านนายเส้น และนายเส้นก็มีอาการดีขึ้นเรื่อย จนหายเป็นปกติมีอายุจนถึง 95 ปี จึงเสียชีวิต

5. ความเชื่อเรื่องการบนและการแก้บน

การบนและการแก้บนของชาวบ้านในท่าแคและผู้มีเชื้อสายโนราและบุคคลทั่วไป ต่อครุหมอโนราและตายายโนรา มี 2 ลักษณะคือ 1) การบนบานเพื่อขอความช่วยเหลือจากครุหมอหรือตายายโนรา 2) การบนและแก้บนจากการถูกครุหมอโนราหรือตายายโนราลงโทษ

5.1 การบนและการแก้บนที่ชาวบ้านหรือลูกหลานตายายโนราบนขอความช่วยเหลือจากครุหมอโนราหรือตายายโนราบนบานในเรื่องต่างๆ เช่น ให้หายจากอาการป่วยไข้ บนให้ของหายได้คืน บนให้สอบเข้าเรียนต่อได้ ให้ได้งานทำ ให้ได้เลื่อนขั้น ให้ได้ย้ายที่ทำงาน บนเมื่อมีคดีความขึ้นโรงขึ้นศาล บนให้ครอบครัวมีความสุข บนให้คนในครอบครัวเลิกจากอบายมุข ฯลฯ

แต่ตายายโนราจะไม่รับบนในเรื่องที่ผิดศีลธรรม จารีตประเพณี เช่น เรื่องชู้สาว ลักขโมย หรือเรื่องผิดประเพณี

การบนจะบนบานด้วยตนเอง ด้วยวาจา หรือให้ครุหมอโนราเป็นผู้บนให้ สำหรับผู้ที่มิหิงโนราจะบนบานที่บ้าน แต่บุคคลทั่วไปนิยมเข้าไปบนบานที่เจื่อนขุนศรีทธา วัดท่าแค สำหรับบุคคลที่มาบนในวัดท่าแคถ้าหากบนด้วยวาจา จะต้องเตรียมเครื่องบูชาในการบน มีหมาก พลู รูป เทียน ดอกไม้มาจัดใส่พานบูชา แล้วกล่าวออกชื่อตายายโนราหรือครุหมอโนราที่นับถือ ขอความช่วยเหลือในสิ่งที่ต้องการ และต้องกล่าวคำสัญญาด้วยว่าเมื่อได้รับสำเร็จตามที่ขอไว้จะมาแก้บนด้วยวิธีใด เช่น จัดที่ 12 เช่น ไหว้ ถวาย หัวหมู เป็ด ไก่ รำโนราแก้บน ออกพรวนแก้บน หรือมาแก้บนที่โนราโรงครูใหญ่วัดท่าแค หรือจัดโนราโรงครูรำถวายที่บ้าน หรือจัดโนรามารำที่บ้าน

สำหรับบุคคลที่มาบนที่เจื่อนพ่อขุนศรีทธาวัดท่าแควันนั้น จะต้องมาแก้บนที่เจื่อนพ่อขุนศรีทธาหรือถ้ำบนรำโนราถวาย รำออกพรวน และแก้บนทั่วไป จะมารำในพิธีโรงครูใหญ่วัดท่าแค

5.2 การบนและการแก้บนจากการถูกครุหมอโนราหรือตายายโนราลงโทษลูกหลานตายายหรือครุหมอตายายที่นับถือลงโทษ เช่น ลูกหลานเพิกเฉย ไม่เช่นไหว้ ไม่ตั้งหิ้งบูชาไว้ที่บ้าน ครุหมอโนราหรือตายายโนราจะลงโทษหรือสาแดงอาการต่างๆ ให้ปรากฏ เช่น เจ็บป่วย อาการผอมแห้งแรงน้อย อย่างเรื้อรัง ที่เรียก “ตายายย่าง” มีจิตใจไม่ปกติ สติพินเฟือน เป็นต้น ดังกรณีของนายเส้น จันทรเลื่อน ที่ได้ยกตัวอย่างไปแล้วข้างต้น

การบนและการแก้บนที่มีสาเหตุมาจากครุหมอโนราหรือตายายโนราลงโทษนั้นต้องแก้ด้วยให้โนราหรือคนทรงโนราเป็นผู้บนให้เท่านั้น ในบางครั้งจะต้องมีการตั้งหิ้งบูชาและรำถวายหน้าหิ้งด้วย

กรณีตัวอย่างการบนและแก้บน

ในทุกวันอังคาร พุทธศักราช และวันเสาร์ของทุกสัปดาห์ จะมีผู้คนจากที่ต่างๆ แวะเวียนเข้ามาในวัดท่าแค เพื่อบนบาน และแก้บนที่เชื่อบันาน ด้วยเหตุหลายอย่าง ซึ่งทีมวิจัยได้บันทึกข้อมูลคำสัมภาษณ์ไว้บางส่วน เช่น

กรณีที่ 1 มีหญิงสาวอายุประมาณ 40 ปี ขับรถเก๋งจากจังหวัดนครศรีธรรมราชบ้านเกิดเพื่อไปทำงานที่จังหวัดสงขลา เมื่อผ่านหน้าวัดท่าแคไปประมาณ 50 เมตร ก็เห็นคนตัวดำตัวใหญ่ แต่งชุดโนราช มือทำท่ารำโนราและยืนขวางรถ หญิงผู้นี้สับสนคิดว่าฝันไปเมื่อหันกลับมาก็ไม่มีแล้ว จึงนึกขึ้นได้ว่าเคยบนบานกับพ่อขุนศรีทธาไว้ว่าจะเข้าไปไหว้บูชาสักครั้ง คิดได้จึงกลับรถและเลี้ยวเข้าวัด เมื่อไปถึงพบว่าเป็นวันไหว้ครูโนราพอดี จึงเข้าไปคุยกับคณะกรรมการที่กองอำนวยการซึ่งบังเอิญเป็นทีม ก็ได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ฟังและได้เช่าดอกไม้รูปเทียนไปบูชาพร้อมกับออกชื่อว่า “อย่าได้ทักอย่าได้ท้วงวันนี้ลูกได้มากราบไหว้แล้ว”

กรณีที่ 2 สัมภาษณ์ นางอารี คงคำอายุ 56 ปีบ้านเลขที่ 621/7 หมู่ที่ 15 ตำบลนาสักดี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2560

เริ่มสัมผัสกับโนรา เมื่ออายุประมาณ 12 ปี เริ่มหัดรำกับโนราสมพงศ์ ชนะบาล ไว้เข้าโรงโนรา ฟิน-พัน ประมาณ 6 ปี มาเข้าโรงกับโนราแปลก ประมาณปีกว่า โดยได้เป็นนางรำในถิ่นท่าแค และใกล้เคียง ไปแต่งงาน และยังเข้าร่วมรำในพิธี ถวายเกะดาหมอ ตำบลสมหวัง อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง เป็นประจำ และมารำถวายพ่อขุนศรีทธาที่วัดท่าแคเป็นประจำ

ความเชื่อ/ศรัทธาลูกไปทำรถแมคโคไปจมนโคลนตมที่จังหวัดปทุมธานีอยู่เป็นเวลา 6 คืน ไม่มีความสามารถที่จะเอาขึ้นมาจึงจุดรูปที่บ้านอาศัยที่ชุมพร บนบานครุหมอโนราท่าแคให้รถขึ้นจากโคลนตมรูปเผาไหม้ไม่ทันได้ครึ่งก้านลูกชายก็โทรมาบอกว่ารถขึ้นจากโคลนตมแล้ว

ถูกเรื่องดำเนินคดี บนบานครุหมอโนราท่าแคจนมีทนายความเข้ารับอาสาเข้าช่วยเหลือโดยไม่ต้องไปหา เขามาช่วยเหลือถึงบ้าน

- เด็กประมาณ 4 ปี มีอาการชักกระตุกบนบานให้หลานคนนี้ ถ้าหายป่วย จะมารำถวายที่โนราโรงครูวัดท่าแค พาเด็กไปหาหมอหมอจะเจาะไขสันแต่เด็กมีการหยุดชักเสีย จึงนำมารำถวายแก้บน

- มีหลานประมาณ 9 ปี อาการป่วยไม่รับประทานอาหารประมาณครึ่งเดือน ญาติไปหาว่าทรงก็ทราบว่าคุณครุหมอโนราฝ่ายพ่อให้โทษ ให้บนบานครุหมอโนราท่าแค ปรากฏว่าไข้หาย จึงได้มารำโนราแก้บนที่วัดท่าแค

- ลูกชายอายุประมาณ 15 ปี เทียวกับเพื่อน นั่งรถยนต์ข้างคนขับ รถไปคว่ำ พังยับเยิน

คนในรถไม่มีอาการบาดเจ็บ จึงมาช่วยกันซ่อมคนละครึ่ง (คนละ 1 แส่น) ไม่มีเงินซ่อม จึงบนบานครุหมอย่าให้ฝ่ายตรงข้ามมาเรียกครอง ปรากฏว่า ได้ผล เมื่อ 3 ปีที่แล้ว แก้นโดยใช้หัวหมู 1 หัว

กรณีที่ 3 ผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวปารวดี อ่อนสนิทเดช บ้านเลขที่ 85 ถนนรักจันทร์ จังหวัดตรัง วันที่สัมภาษณ์ วันที่ 26 เมษายน 2561 ผู้สัมภาษณ์ นางการุณ เมืองสงข้อมูลว่านางสาวปารวดี อ่อนสนิทเดช ได้มารำโนราแค้นที่โนราโรงครู วัดท่าแค เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2561 ได้เล่าให้ฟังว่า รยนต์ได้หายไปเมื่อเดือนสิงหาคม 2560 ได้บนว่าขอให้ขุนศรัทธาท่าแคช่วยให้ได้รยนต์กลับคืนมาจะมารำโนราถวายในงานโนราโรงครูวัดท่าแค ปรากฏว่าในเดือนตุลาคม 2560 ก็ได้รยนต์ที่หายไปกลับมา จึงได้มารำโนราถวายที่วัดท่าแค

กรณีที่ 4 ผู้ให้สัมภาษณ์ นายกิตติ ฒ พัทลุง บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 1 ต.ท่าแค อ. เมือง จ. พัทลุงวันที่สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2561 ผู้สัมภาษณ์ นางเสงี่ยม ลอยจิวความว่า นายกิตติชัย ฒ พัทลุง ได้มารำโนราแค้นที่โนราโรงครูวัดท่าแค ได้เล่าให้ฟังว่า ได้บนบานให้พ่อขุนศรัทธาท่าแคช่วยให้ได้เลื่อนตำแหน่ง เป็นผู้อำนวยการศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดพัทลุง ปรากฏว่าได้รับความสำเร็จตามที่บนไว้ จึงได้มารำโนราถวายที่โรงครูวัดท่าแค

กรณีที่ 5 ผู้ให้สัมภาษณ์ นายวิเชียร อัญญา บ้านเลขที่ 145/1 หมู่ที่ 4 ต.นาโหนด อ. เมือง จ. พัทลุง เมื่อวันที่สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2561 ผู้สัมภาษณ์ นางเสงี่ยม ลอยจิว ความว่า นายวิเชียร อัญญา ได้มารำออกพรานแค้นที่โนราโรงครูวัดท่าแค ได้เล่าให้ฟังว่า ได้ป่วยไข้ไข้ยาแผนปัจจุบันไม่หาย ได้ไปหาพระวัดสะทังเหนือ พระบอกให้รำออกพรานถวายขุนศรัทธาท่าแคจึงได้บนให้หายจากการป่วย ปรากฏว่า อาการป่วยไข้ได้หาย จึงได้มารำออกพรานที่โรงราโรงครูวัดท่าแค

กรณีที่ 6 ผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวจุฬาลักษณ์ โชคไพศาล บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 2 ต.นาโหนด อ. เมือง จ. พัทลุงวันที่สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2561 ผู้สัมภาษณ์ นางเสงี่ยม ลอยจิว ความว่านางสาวจุฬาลักษณ์ โชคไพศาล กำลังทำปริญญาเอก ส่งผลงานวิชาการที่ต้องพิมพ์ในต่างประเทศ ส่งไปยังสหรัฐอเมริกา ตอรับพิมพ์ลงในวารสารสำเร็จ จึงได้มารำโนราแค้นที่โรงครูวัดท่าแค

กรณีที่ 7 ผู้ให้สัมภาษณ์ นางถวิล จำปาทอง บ้านเลขที่ 732/1 ถนนอภัยบริรักษ์ ตำบลรำป้า อ. เมือง จังหวัดพัทลุง วันที่สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2561 ผู้สัมภาษณ์ นางเสงี่ยม ลอยจิวความว่านางถวิล จำปาทอง ได้ฝึกรำโนรา ตั้งแต่ 7 ปี จนบัดนี้ก็ยังรำอยู่ มีความเชื่อศรัทธาในครุหมอยโนรา ได้บนบานให้หลานสาว ชื่อ นางสาวกานต์รวี คงช่วย อายุ 42 ปี ให้ได้ทำงาน ได้สะดวก คล่องตัว ไม่มีอุปสรรค ใด ๆ ถ้า

สำเร็จ จะมาร่ำถวายในโรงครูท่าแค ทำงานอยู่ใน กทม. เป็นไปตามที่บนบานไว้ จึงนำมารำแก้บน เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2561

กรณีที่ 8 ผู้ให้สัมภาษณ์ นางจินดา ชนะบาล ภรรยาโนราสมพงษ์น้อยดาวรุ่ง บ้านเลขที่ 125 หมู่ที่ 12 ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง วันที่สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2561 ผู้สัมภาษณ์ นางเสงี่ยม ลอยจี๊ความว่านางสุจินต์ ชนะบาล ถูกครุหมอโนรา ตั้งแต่อยู่ในผ้าอ้อม มีอาการเหมือนตายไปแล้วสามวัน แต่ร่างการยังอุ่นไม่เย็น ญาติห่อผ้าเป็นศพแล้ว แต่บังเอิญมีคนทรงมาเห็น บอกว่าถูกครุหมอโนราให้บนบานว่าให้รำโนรา จะหาย ปรากฏว่า พอบนเด็กหญิงจินดา ค่อย ๆ หายใจ พออายุได้ 15 ปี ก็ฝึกรำโนรา จนได้แต่งงานกับนายสมพงษ์ ชนะบาล เจ้าของคณะโนราสมพงษ์น้อยดาวรุ่ง จึงได้รำโนรามาตลอด บ้านเดิม นางจินดา อยู่บ้าน ปากอ ตำบลนาข้าวเสีย อ.นาโยง จังหวัดตรัง ครุหมอโนราทั้งฝ่ายพ่อ ฝ่ายแม่ มีหิ้งบูชาขนาดใหญ่

กรณีที่ 9 ผู้ให้สัมภาษณ์ นายสุรัช ตะลาสุข ที่อยู่ทันตสถานบำบัดพิเศษ จังหวัดปทุมธานี วันที่สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2561 ผู้สัมภาษณ์ นางเสงี่ยม ลอยจี๊ความว่านายสุรัช ได้บนขุนศรีทราให้สอบตำแหน่งทางวิชาการนักทันตวิทยาชำนาญการพิเศษ และตำแหน่งทางสายงาน ผู้อำนวยการส่วนพัฒนา ผู้ต้องขังทันตสถานบำบัดพิเศษ จังหวัดปทุมธานี ได้สมตามความปรารถนา และได้มาแก้บนที่โรงครูโนราวัดท่าแคแล้ว

ด้วยเหตุดังกล่าวแล้วนั้น ชาวบ้านตำบลท่าแคจึงได้เคารพนับถือครุโนรา ยึดมั่นและสืบทอดความเป็นเชื้อสายโนราและการรำรามาโดยตลอด ที่สำคัญคือการประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูเพื่อเซ่นไหว้ครุโนรา เพื่อการแก้บนและประกอบพิธีกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับโนรามาจนถึงทุกวันนี้

การบนที่หลักขุนทา

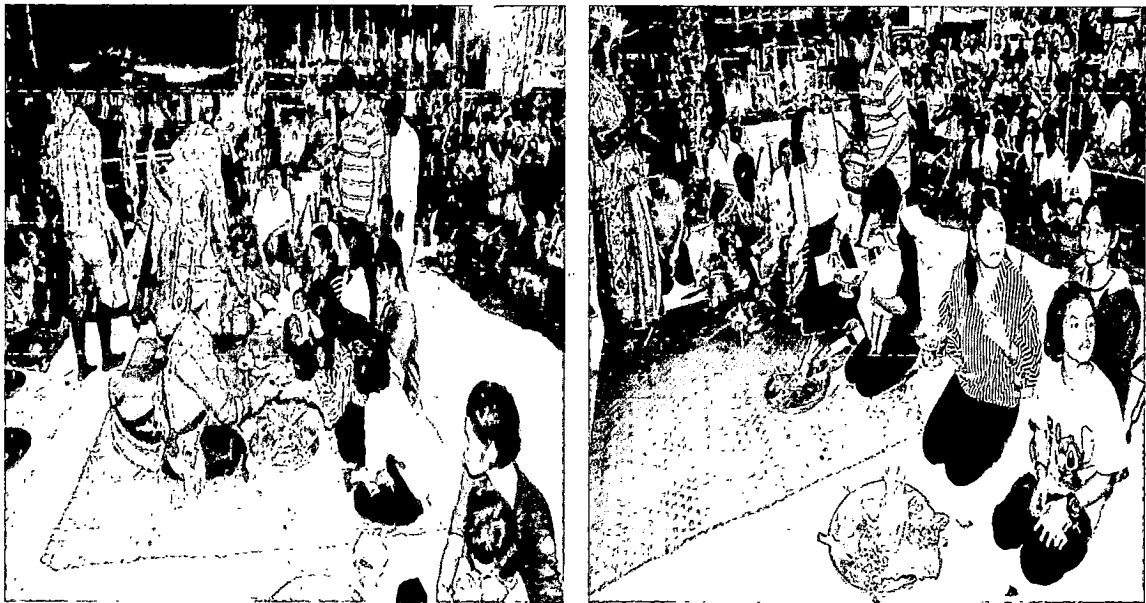

การบน การสักการบูชาพ่อขุนศรีศรัทธาภายในเขื่อน

6. ความเชื่อเรื่องการเหยียบเสน

เสนเป็นเนืองอกนูนขึ้นจากกระดပ်ผิวน้ำเป็นแผ่น ถ้ามีสีแดงเรียกว่า “เสนทอง” ถ้ามีสีดำเรียกว่า “เสนดำ” ไม่ทำให้เจ็บปวดหรือมีอันตราย ถ้างอกบางส่วนของร่างกาย เช่นบนใบหน้าจะดูน่าเกลียด ถ้าเป็นกับเด็ก ๆ เสนจะโตขึ้นตามอายุ (อ้างในพิทยา) ชาวบ้านตำบลท่าแคและคณะโนรา เชื่อว่าเสนเกิดจากการกระทำของผีที่เรียกว่า “ผีโอะกะแซง” ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่เฝ้าเสาโรงโนรา และส่วนหนึ่งเป็นเพราะการทำเครื่องหมายของครูหมอโนรา เพื่อต้องการเอาเด็กคนนั้นเป็นโนรา โดยผ่านทางผีโอะกะแซง เสนไม่สามารถรักษาให้หายได้นอกจากให้โนราทำพิธีเหยียบเสนให้ในวันโนราเข้าโรงครู

กรณีตัวอย่าง ผู้ให้สัมภาษณ์ กัญญาณัฐ มากอินทร์ อยู่บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 5 ตำบลเขาเจ็ยก อำเภอมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุงวันที่สัมภาษณ์ 27 เมษายน 2561 ผู้สัมภาษณ์ นางการุณ เมืองสงความว่า คุณกัญญาณัฐ มากอินทร์ เป็นเสนที่ไหล่ขนาด 2 นิ้ว หลังจากมาเหยียบเสนที่โรงครุโนราท่าแค ปีที่ 2 ปรากฏว่าเสนมีขนาดเล็กกลง และเชื่อว่าเหยียบ 3 ครั้งคงจะหาย และจะมาเหยียบอีกในปีหน้า

การเหยียบเสน

7. ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงและร่างทรง

จากการสังเกตและการศึกษาพบว่า มีร่างทรงจำนวนมาก ที่ครูหมอหรือตาขายโนราเข้าทรงทั้งใน ภาวะปกติที่มานูชาพ่อขุนศรีทธาและในพิธีกรรมโนราโรงครุที่บ้านและพิธีกรรมโนราโรงครุวัดท่าแคเป็น ความเชื่อของบุคคลทั่วไปโดยเฉพาะผู้ที่มีเชื้อสายโนรา เชื่อว่า มีวิญญาณของผีบรรพบุรุษหรือครูหมอตาขายโนรามาสืบเสาะในร่างของร่างทรงสามารถสื่อสารติดต่อกับลูกหลานได้ โดยส่วนใหญ่ร่างทรงทุกคน จะมีหิ้งตาขายไว้ที่บ้าน และจะต้องมีการเซ่นไหว้ครูหมอ ตาขายเป็นประจำทุกปี การแต่งกายของร่างทรง เท่าที่สังเกตถ้าเป็นผู้หญิงจะแต่งตัวด้วยชุดขาวใช้กางเกงหรือผ้าถุง ห่มสะไบ ถ้าเป็นผู้ชายจะนุ่งโจงกระเบน เสื้อขาวสีกขาว การแต่งกายขึ้นอยู่กับครูหมอหรือตาขายที่มาเข้าทรง การแสดงออกของร่างทรงเมื่อ เข้าทรงจะแสดงอาการหลายลักษณะ เช่น ถ้าทรงแม่แขนอ่อน แม่นวทองสำดี แม่ศรีมาลา ก็จะรำอ่อนซ้อย สวยงาม ถ้าทรงพระม่วงทอง ตาหลวงคง พรานบุญก็จะแสดงท่าทางแข็งแรง ชิงชัง เป็นต้น

ร่างทรงสุภาพสตรี

ร่างทรงสุภาพบุรุษ

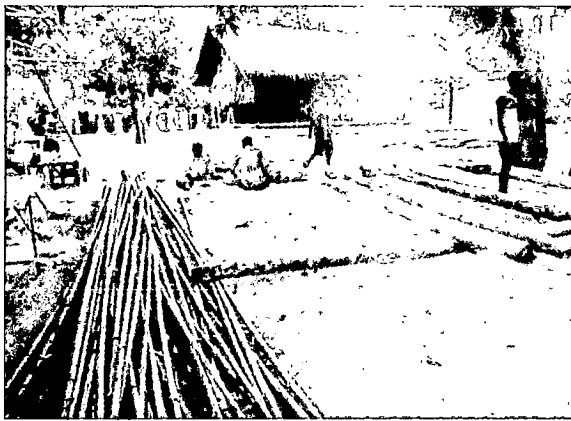
กรณีตัวอย่าง ความเชื่อการเข้าทรง ผู้ให้สัมภาษณ์ คุณครูพชกิดา สุภัทรประทีป บ้านเลขที่ 23/24 ตำบลแม่ไม้ อ.เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2560 ผู้สัมภาษณ์ นางการุณ เมืองสงความว่า คุณครูพชกิดา สุภัทรประทีป เป็นครูสอนนาฏศิลป์ สอนรำโนรา ขณะที่คุณครูสอนนักเรียนจะมีร่างทรงมาเข้าทรง และบอกว่าทำสอนรำโนรายังไม่ถูกต้อง ให้ไปหาโนราเกรียงเดช จำลองรงค์ ที่จังหวัดพัทลุง และได้มาหาโนราเกรียงเดชสอนท่ารำที่ถูกต้อง และหลังจากนั้นก็ได้นำไหว้ครูและขอรับเป็นศิษย์ของเกรียงเดช ตามความเชื่อและความศรัทธาของเขา

พิธีกรรมโนราโรงครู

การจัดพิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแคเป็นโนราโรงครูใหญ่จัดประจำปี ระยะเวลา 3 วัน ปัจจุบันจัด 4 วัน เริ่มวันพุธที่ 2 ของเดือน 6 การประกอบพิธีกรรมเป็นสาระสำคัญที่สุดของโนราโรงครูวัดท่าแค ซึ่งยึดถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. การสร้างโรงโนราโรงครู โรงโนราโรงครูวัดท่าแค การสร้างโรงยึดถือแบบโบราณจะสร้างใหม่ทุกปี โดยมีลักษณะและองค์ประกอบคือ โรงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 6 เมตร ยาว 9 เมตร ไม่รวมด้านหลังที่ต่อออกไปอีก 2 เมตรเป็นที่แต่งตัวและเก็บอุปกรณ์เครื่องแต่งตัวโนราห์ที่จะออกรำ วัสดุที่นำมาสร้างโรงเป็นวัสดุในท้องถิ่น เช่นเสาโรงใช้ไม้หมาก หรือไม้หลาโอนหรือไม้ไผ่ โครงหลังคาใช้ไม้ไผ่ (ปกติจะใช้ไม้ไผ่สีสุก) หลังคาเป็นรูปจั่วมุงด้วยตับจากมัดติดกับโครงหลังคาด้วยตอกบิด(ไม้ไผ่สีสุกอ่อนเหลาเป็นซี่บางๆ)หลังคาตรงกลางจั่วครอบด้วยกระแจะ โครงหลังคาผูกด้วยเชือกที่ได้มาจากย่านอวด (เถาวัลย์ชนิดหนึ่ง) สร้างบนพื้นดินไม่ยกพื้น มีเสา 8 ต้น แบ่งเป็นสามตอน ด้านหน้า 3 ต้น ตรงกลาง 2 ต้น

(ไม่มีเสากลาง)ด้านหลัง 3 ต้น หน้าโรงหันไปทางทิศใต้(หันหน้าเข้าหาเขื่อนพ่อขุนศรีทธา)ด้านซ้ายของโรง(ด้านตะวันออก)ทำเป็นชั้นยกสูงประมาณ 1.50 เมตรกว้าง 1.20 เมตร เรียกว่า พาไล เพื่อใช้เป็นที่วางเทริด หน้าพราน ชุดโนรา เครื่องเช่นไหวต่างๆ สำหรับเทริดจะตั้งไว้หน้าสุด จำนวน 12 ยอด สวมไว้กับหยวกกล้วยพังลาดัดเป็นท่อนสั้นๆมีไม้เสียบปักไว้หน้าพาไล ในโรงด้านซ้าย จะตั้งศาลพระภูมิ ด้านขวา (ตะวันตก)ทำเป็นพนั๊ก มีเสา 2 เสา สูง 50 เซนติเมตร คานไม้ไผ่ยาว 1.5 เมตร สำหรับโนรานั่งรำ ทำท พื่นปูด้วยเสื่อกระจูด ตรงกลางโรงปูด้วยเสื่อคล้า ผืนใหญ่ ภายในโรงด้านบนหน้าพาไลจึงด้วยผ้าขาวรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 1.20 X 1.20 เมตรเรียกว่าเพดานโรง และที่บนพาไล ก็ทำเช่นเดียวกันแต่ขนาดเล็กกว่า อยู่ทางด้านมุมขวาบนพาไล ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการตั้งสายสัญญาณจะตั้งจากรูปปั้นพ่อขุนศรีทธาในเขื่อนมายังโรงโนราไปที่ศาลพระภูมิและบนพาไล

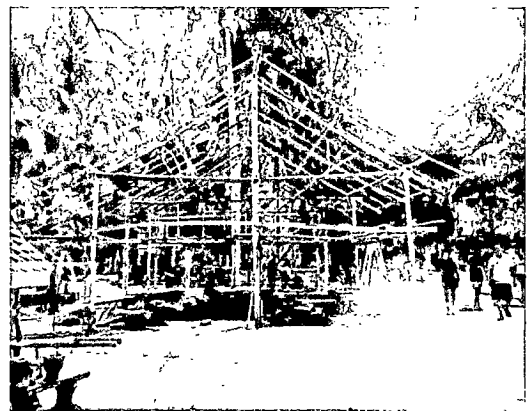
เตรียมเสาและโครงหลังคา

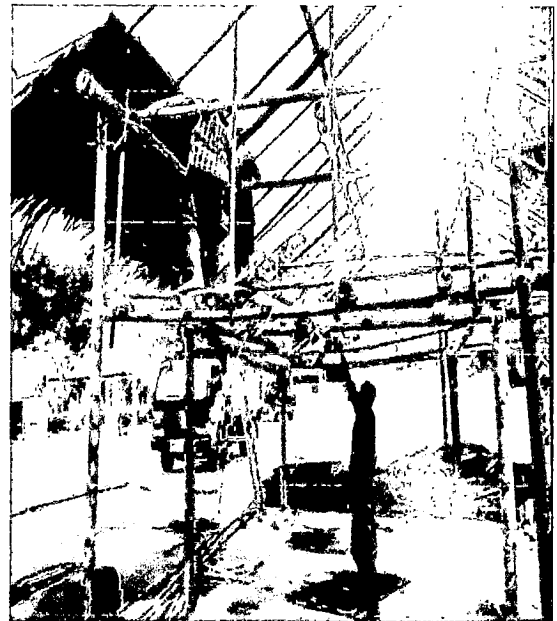
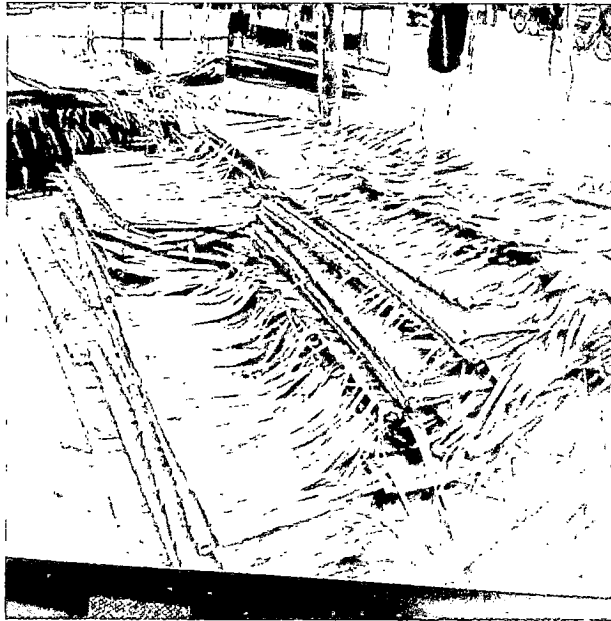
เหลาตอกบด

เหลาไม้ตอก

โครงร่างโรงโนรา

ตักจากและการมุงหลังคาโรงโนรา

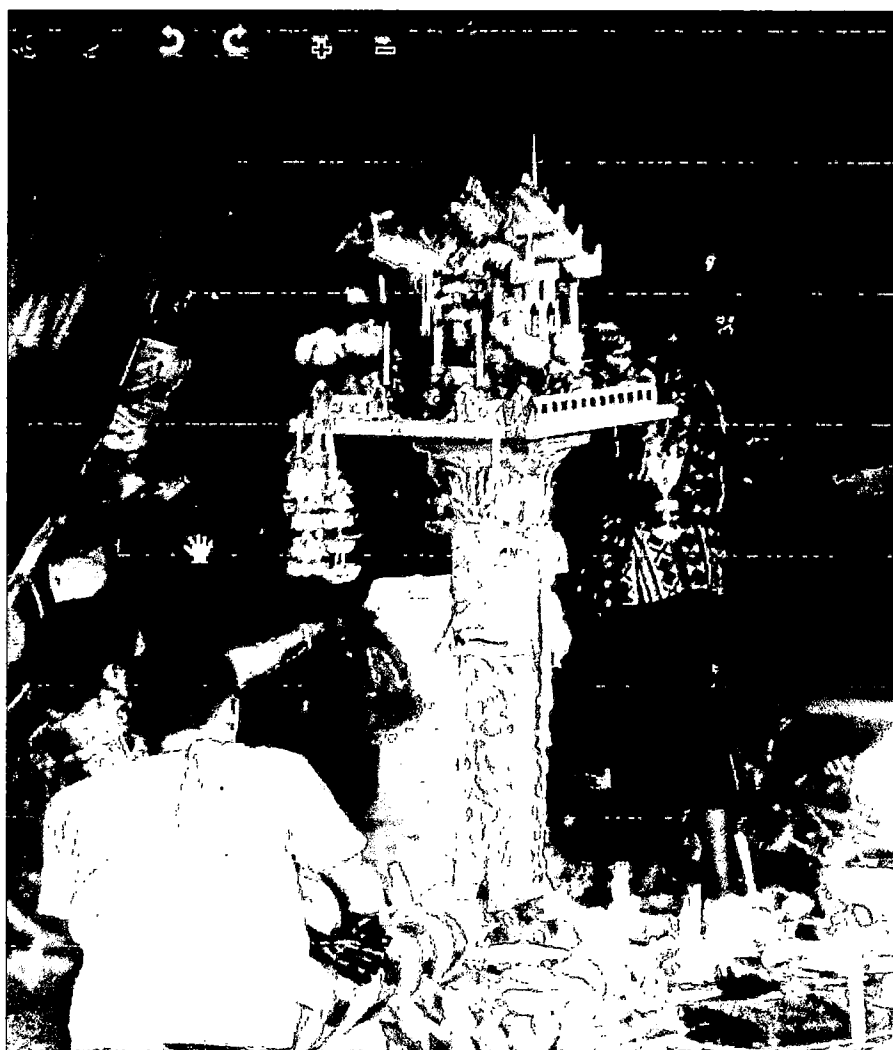

โรงโนราโรงครู

พิธีกรรมวันแรก เริ่มวันพุธเวลาประมาณ 14.00 น. มีพิธีกรรมตามลำดับ ดังนี้

1. พิธีไหว้พระภูมิโรง เช่นเดียวกับการตั้งศาลพระภูมิทั่วไป

ผู้ประกอบพิธีเตรียมวัสดุอุปกรณ์ดังนี้ ใบเตยเย็บเป็นบัตร์ 12 บัตร์ นำบัตร์ไปวางเรียงในเจ็ย นำขนมโค ขนมแดง ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า กล้วย อ้อย ถั่ว งา ปลายี่ห้อมมีหาง ยาคิบยาสุก เทียนแดง 12 เล่ม ปักในบัตร์ นำหมากพลู 9 คำ ใส่ในบัตร์ น้ำ 1 แก้ว ปล่อยข้าวบนเสื่อกระจุยเพื่อให้หมอไหว้ภูมินั่งพร้อมหมอน 1 ใบ หมอเริ่มประกอบพิธีหันหน้าไปหาเสาพระภูมิ แล้วประกอบพิธีโดยใช้บทสวดไหว้พระภูมิ หลังจากเสร็จพิธีบทสวดแล้วนำบัตร์ไปวางมุมโรงโนราทั้ง 8 ทิศเป็นอันเสร็จพิธี

ศาลพระภูมิในโรงโนรา

2. พิธีทางศาสนาพุทธ โดยนิมนต์พระสงฆ์จำนวน 5 รูปมาทำพิธี ในโรงโนรา เริ่มต้นด้วย

โนราใหญ่(นายโรง)จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย อาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร พระสวดชัยมงคลคาให้พรโดยสวดชยันโต ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ เป็นอันเสร็จพิธี

3. พิธีการเข้าโรง ครั้นเวลาโพล้เพล้หรือที่ชาวบ้านปักษ์ใต้ เรียกว่า “เวลากษมรัง” คณะโนราจะเข้าโรง โดยขนอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่นเครื่องแต่งตัวโนรา เทร็ด หน้าพราน หน้าทาสี เครื่องดนตรีทุกชนิด หอก คาบ ธนู เชือกคล้องหงส์ หม้อน้ำมันต์จากเขื่อนพ่อขุนศรีทธา ไข่นอกโรงโนรา โดยโนราใหญ่ทำน้ำมันต์ประพรมน้ำมันต์ที่อุปกรณ์เครื่องโนรา หัวหน้าคณะจะเป็นผู้นำเข้าโรงพร้อมกับนำเครื่องและอุปกรณ์ต่างๆ ไปวางไว้ที่กลางห้องโรง เรียกว่า “ตั้งเครื่อง” นำเทียนไปปักไว้ที่เครื่องบูชา ที่เทริดทุกยอด หน้าพราน หน้าทาสี ลูกหลานตายายโนราหรือชาวบ้านที่นำเทริด หน้าพรานจะนำมารวมกันไว้เพื่อเข้าพิธี

4. พิธีตั้งบ้านตั้งเมือง ซึ่งต้องเตรียมอุปกรณ์และเครื่องบูชา ประกอบด้วย สาคคกล้า 1 ผืน เลื่อกระจูด 1 ผืน หมอน 1 ใบ ผ้าขาว 3 หลา ขันทองเหลือใบใหญ่ 1 ใบ หญ้าพูน หญ้าคา หญ้าเข็ดมอน บัวนา บัวครึ่ง ไม้หว่า พองลา 18 ขัน ขันละ 9 แผ่น มะพร้าวอ่อน 7 ลูก กล้วยน้ำว้า 7 หวี เหล้าขาว 1 ขวด สอพบากราด ไล่ข้าวสาร 3 ใบ ค้ายี่ว 9 รี้ว เงิน 3 บาทหรือ 12 บาท หมากพลู 3 คำ ดอกไม้ 3 ดอก เทียนแพ เทียนราย ผลไม้ 12 ชนิด ผ้าหึง ผ้าชาย เครื่องเขียน 1 ชุด ผ้าขาวเพดาน 1 ผืน เลื่อกระจูด 1 ผืน หมอน 1 ใบ น้ำขึ้นวางบนพาไล เทร็ด 12 ยอด ปักหน้าพาไล นำสาคคกล้าปูที่กลางโรง แล้วปูผ้าขาวบนเลื่อกล้าว่าขันลงหินบนผ้าขาว นำเครื่องเช่นไล่ในถาด 12 ใบวางข้างขันลงหิน

แม่ศรีมาลาเป็นครุตัน	มารดาศรัทธาอยู่ท่าแค
ได้พระโอรสเจ้าโปรดเกล้า	มาเป็นคนเฒ่าคนแก่
พ่อขุนศรัทธาท่าแค	ถัดแต่พ่อเทพสิงห์
ถ้าพ่อสมักรักลูกจริง	เข้ามาอวยสิ่งอวยพร
จะไหว้พ่อเทพสิงห์	ท่านได้สอนสืบต่อกันมา
สอนมาเป็นเลาสอนมาเป็นหลัน	ตั้งแต่นั้นนั้นเล่าและหนาๆ

พิธีกาศครู

8. **พิธีเชิญครูและกราบครู** เป็นการเชิญครูหมอดาขายโนราเข้าไปในโรงโนราเพื่อรับเครื่องเช่น ไหว้ โดยโนราใหญ่จับสายสัญญาณ ยกพานหมากขึ้นบูชา กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย ร่ายบทชุมนุมครู และ บทเชิญครู ในขณะที่โนราใหญ่นำร่ายบทเชิญครู บรรดาช่างทรงครุหมอดาขายโนราจะเริ่มออกมาจากเขื่อนพ่อขุนศรัทธาในมือถือเทียนที่จุดแล้ว แสดงอาการปฏิกิริยาตามลักษณะของครุหมอดหรือดาขายที่ประทับทรงถ้าเป็นผู้หญิงเช่นร่างทรงแม่แขนอ่อน ร่างทรงแม่ศรีมาลา ร่างทรงนวลทองล่ำลึงจะร่ายรำสวยงามถ้าเป็นผู้ชายก็แสดงอาการจึงขึงแข็งแรง ร่างทรง ทุกคนจะร่ายรำเข้าไปในโรงโนราเมื่อร่างทรงครุหมอดาขายโนราเข้าไปในโรงหมดแล้วโนราใหญ่เชิญให้ครุหมอด ดาขายโนราตรวจเครื่องเช่นไหว้ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จัดไว้ ว่าถูกต้อง สมบูรณ์หรือไม่ หลังจากนั้นก็นำเทริด และอุปกรณ์ต่างขึ้นไว้บนพาไล โนราใหญ่จัดทำพิธีชุมนุม เทวดา ประกอบพิธีกราบครู โดยใช้ม้างเทียนบูชาครู ใช้เทียนปักจำนวน 9 เล่ม หมาก 9 คำ นำไปวางบนหมอนที่บูชาครู โนราใหญ่จะจุดเทียนโนราใหญ่และผู้ร่วมประกอบพิธีกราบครูพร้อมกัน จำนวน 9 ครั้ง

หลังจากนั้นเป็นการถวายเป็นของเชษฐาหมอด้ายโนราที่เข้าทรงออกจากร่างทรง(หยายทรง)นำเครื่องเซ่นบูชา ขึ้นไว้บนพาไล(เครื่องเซ่นบูชาในวันแรกจะไม่มีของควา เช่น หัวหมู เป็ด ไก่)

พิธีเชษฐา

ร่างทรงออกมาจากในเชื่อน

ร่างทรงในโรงโนรา

นำของเซ่นไหว้ขึ้นไว้บนพาไล

9. พิธีร่ำถวายครู โнораใหญ่จะเป็นผู้ร่ำถวายครู ต่อด้วยบทสรรเสริญครู สรรเสริญบิดามารดา บทครูสอน บทสอนรำ เป็นต้น หลังจากนั้นก็จะจับบทตั้งบ้านตั้งเมือง ซึ่งมีขั้นตอนและพิธีคือ นำเงินเหรียญ 1 เหรียญ แหวนทอง 1 วง หนังสือ หนังสือหมี่ มีดพับ 1 เล่ม หินลับมีด 1 อัน เข็ม ค้าย ใส่ในถาดเอาขันลงหินครอบ แล้วโนราใหญ่ขึ้นนั่งบนขันลงหิน มือถือพระขรรค์ 1 เล่ม ไม้หว่ายรำเขียนพราย 1 อัน จับบทตั้งบ้านตั้งเมือง

เมื่อพิธีกรรมร่ำถวายครูเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะเป็นการรำทั่วไปโดยคณะ โนราจะออกมารำให้ประชาชนที่ร่วมงานชมจนถึงเวลาประมาณ 24 นาฬิกา

พิธีร่ำถวายครู

พิธีกรรมวันที่สอง ซึ่งเป็นวันพฤหัสบดี ถือว่าเป็นวันครู เป็นวันประกอบพิธีใหญ่ เพื่อการเซ่นไหว้ครู แก้วบน และพิธีกรรมอื่น ๆ เริ่มตั้งแต่ลงโรง กาศครู เชิญครู เช่นเดียวกับวันแรก เพียงแต่ว่าวันนี้ นอกจากจะเชิญครูให้มาชุมนุมแล้ว จะมีการเซ่นไหว้และแก้บนด้วย เครื่องเซ่นไหว้ที่จำเป็นต้องมีได้แก่ หัวหมู 2 หัว เป็ด 2 ตัว ไก่ 2 ตัว พองลา เท้าวันแรก เพิ่มชุดอาหารที่แก้ 1 ชุดประกอบด้วย ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า ปลาหมี่ห้วมีหาง ขนมแดงขนมขาว ยาติบ ยาสุก หมากพลู น้ำ เหล้า และชุดอาหารที่สิบสอง 1 ชุด ประกอบด้วยอาหารชุดที่แก้ เพิ่มอีก 3 อย่างคือ หัวหมู 1 หัว เป็ด 1 ตัว ไก่ 1 ตัว นำเครื่องเซ่นไหว้ที่เตรียมไว้และที่ชาวบ้านนำมาเซ่นไหว้หรือแก้บนตามที่บนเอาไว้ เช่น หัวหมู เป็ด ไก่ เป็นต้น ขึ้นวางบนพาไล

หลังจากจัดเตรียมเครื่องเช่น ไข่ไว้เรียบร้อยแล้ว พิธีจะเริ่มจาก การลงโรง กาศครู เชิญครู ดำเนินการเหมือนวันแรก ต่อจากนั้นก็เป็นที่ห่มผ้าห่มโพธิ์ รำถวายศาล ทำบท 12 การรำสวดเครื่องสวดคำไล พิธีรำแก้บน ออกพรานแก้บน พิธีเหยียบแสน วันที่สองนี้พิธีกรรมที่สำคัญ ได้แก่

1. การแห่ผ้าห่มโพธิ์ ทุกปีที่มีการรำโนราโรงครูวัดท่าแคจะมีพิธีแห่ผ้าห่มโพธิ์จาก ความเชื่อที่ว่า ที่ต้นโพธิ์เป็นที่ฝังกระดูกของขุนศรีศรทรา พิธีจะเริ่มในโรงโนราโดยเตรียมผ้าจำนวน 3 ผืน มี 4 สี ได้แก่ ขาว แดง เหลืองและสีม่วง ยาวผืนละ 10 หลา พร้อมด้ายรื้อ 20 รื้อ เริ่มพิธีโดยโนราใหญ่พร้อมด้วยช่างทรงและผู้ร่วมพิธีถือผ้าแห่ออกจากโรงโนราไปห่มต้นโพธิ์เวียนขวา 3 รอบ แล้วคาดด้วยด้ายรื้อแล้ว ก็ทำการกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่พ่อขุนศรีศรทราและครูหมอโนรา เป็นอันเสร็จพิธี

พิธีกรรมการแห่ผ้าห่มโพธิ์

2. การร่ำสวดเครื่องสวดกำไล การร่ำสวดเครื่องหรือที่เรียกว่า “จำผ้า” เปรียบเหมือนการเป็นสามเณรของผู้ที่ฝึกหัดรำโนรา การร่ำสวดเครื่องก็เพื่อให้ครูโนราได้ยอมรับความ “เป็นโนรา” ของบุคคลตัว โนราใหญ่จะรับมอบเครื่องบูชาแล้วสอบถามความสมัครใจ และการยินยอมของผู้ปกครอง เมื่อได้รับคำยืนยันจากผู้ปกครองว่ายินดีให้ลูกหลานฝึกหัดรำโนราแล้วโนราใหญ่ก็จะนำเอากำไลหรือไหมระกาบครุมือให้ประมาณ 3 วง แล้วจับมือทั้งสองของเด็กคนนั้นยกขึ้นตั้งวงเพื่อเอาเคล็ดในการรำโนรา ครูโนราคนอื่น ๆ จะประพรมน้ำมนต์และให้โอวาทแนะนำตักเตือน จากนั้นผู้รับการสวดกำไลหรือไหมระกาบครุโนรา 3 ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี ส่วนการร่ำสวดเครื่องหรือที่เรียกว่า “จำผ้า” นั้น ผู้เข้าทำพิธีจะต้องเตรียมดอกไม้ รูปเทียน หมากพลูและเงิน 12 บาท ใส่พานเข้ามากราบครูโนรา โนราใหญ่รับพานแล้วก็จะสอบถามความตั้งใจและสมัครใจการเป็นโนรา เมื่อได้รับการยืนยันแล้วก็จะกล่าวอวยพร รดน้ำมนต์ เสกเป่าด้วยคาถา จากนั้นจึงมอบเครื่องแต่งตัวโนราหรือที่เรียกว่าเครื่องต้น ให้ผู้เข้าทำพิธีสวดเครื่องรับแล้วนำไปแต่งตัว แล้วออกมารำถวายครู โดยรับบทครูสอน บทสอนรำ ตามเวลาอันสมควร เป็นอันเสร็จพิธี

พิธีการร่ำสวดเครื่องสวดกำไล

3. พิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่ พิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่คือพิธีที่ครูโนราครอบให้แก่ศิษย์เพื่อรับรองความสามารถและเป็นโนราที่สมบูรณ์ สามารถทำพิธีเข้าโรงครูได้ พิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่จะทำหลังจากพิธีตัดจุกแล้ว หรือหากได้ผ่านการตัดจุกมาแล้วในวันครอบเทริดก็ไม่ต้องมีพิธีตัดจุกอีก โนราโรงครูใหญ่วัดท่าแคจะครอบเทริดให้โนราที่มีอายุครบ 22 ปี และต้องไม่แต่งงานก่อนทำพิธีครอบเทริดแต่หากแต่งงานมาแล้วก็ให้ทำใบหย่าร้างกับภรรยาโดยสมมุติ เพื่อมิให้เป็นปราชิตตามความเชื่อ เพราะหลังจากครอบเทริดแล้วในอดีตจะต้องไปรำโนราให้ครบ 3 ครั้ง เรียกว่า “รำ 3 วัด หรือ 3 บ้าน” แล้วจึงมาเข้าพิธีอุปสมบทจึงจะถือว่าสมบูรณ์ แต่ในปัจจุบันเมื่อครอบเทริดแล้วจะไปอุปสมบทเลยก็ได้ พิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่เริ่มตั้งแต่ โนราใหญ่ โนราผู้ช่วย 2 คน ส่วนผู้เข้าพิธีจะต้องแต่งพอกด้วย แต่ยังไม่สวมเทริด ถือพานซึ่งมีดอกไม้มือ เทียน หมากลู และเงิน 12 บาท เข้ามากราบครู จากนั้นโนราใหญ่จะจัดให้นั่งบนชั้นสิบสองนักษัตรที่วางคว่ำครอบขันอีกใบหนึ่ง ซึ่งใส่น้ำ มีดโกน หินลับมีด ใบเงิน ใบทองกลาง ใบขอ แต่บางแห่งก็เอาใบทองกลางกับใบขอวางซ้อนกันบนเปลือกกลางโรงให้ผู้เข้าพิธีนั่งบนเหนือที่นั่งจะผูกเทริดห้อยไว้โดยมีสายสิญจน์ผูกโยงไปให้โนราใหญ่ ซึ่งตอนนี้เรียกว่า “อุปัชฌาย์” โนราผู้ช่วยอีก 2 คน เรียกว่า “คู่สวด” เส้นหนึ่ง หากผู้ทำพิธีนิมนต์พระสงฆ์มาร่วมพิธีด้วยก็จะผูกโยงสายสิญจน์ไปให้พระภิกษุถือไว้เส้นหนึ่ง อีกเส้นหนึ่งผูกโยงไปให้บิดามารดาและญาติของผู้เข้าพิธีถือไว้ เมื่อจะครอบเทริดผู้ถือสายสิญจน์ทั้ง 3 เส้น จะค่อยผ่อนเชือกหย่อนเทริดลงมา โนราคนใดคนหนึ่งจะจับเทริดให้ครอบลงศีรษะพอดี ขณะที่หย่อนเทริดหากไม่มีพระภิกษุร่วมพิธีโนราใหญ่และโนราผู้ช่วยจะสวดมนต์เช่นเดียวกับพระให้ขยันโต เมื่อเสร็จแล้วด้ายที่ผูกเทริดจะพันเทริดเอาไว้ จากนั้นโนราใหญ่จะทำพิธีมอบเครื่องหมายความเป็นโนราหรืออุปการณในการรำ มีพระขรรค์ หอกแทงเข้ เป็นต้น เพื่อที่จะสามารถเป็นโนราใหญ่และประกอบพิธีโรงครูได้ต่อไป หลังจากนั้นโนราที่ได้รับครอบเทริดจะรำถวายครูโดยเริ่มรำที่พนักซึ่งจัดเตรียมไว้ ตั้งแต่บทสรรเสริญครู บทครูสอน บทสอนรำ บทประยอม และรำทำบทพอเป็นพิธีเป็นเสร็จพิธีครอบเทริด

4. พิธีการรำแก้บน การรำแก้บนเป็นพิธีกรรมที่จำเฉพาะในพิธีโนราโรงครู เป็นการรำโนราถวายครูหมอโนราตามที่บนเอาไว้ ในแต่ละปีจะมีผู้มารำแก้บนที่โนราโรงครูวัดท่าแคเป็นจำนวนมาก จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มารำแก้บนส่วนใหญ่ได้บ่นไว้ก่อนอาจจะบนที่บ้านที่มีหิ้งตายายหรือจะมาบนที่เขื่อนพ่อขุนศรีทธา วัดท่าแค ให้ประสบผลสำเร็จตามความประสงค์ เมื่อประสบความสำเร็จก็จะมารำแก้บนในพิธีโนราโรงครูวัดท่าแค ขั้นตอนและการเตรียมการในการรำแก้บน คือ ผู้รำจะต้องไปรายงานตัวลงทะเบียนรับบัตรคิวและพานหมากพลูในพานใส่หมาก 12 พลู 12 รูป 3 ก้าน เทียน 1 จากเจ้าหน้าที่ และใส่เงิน 132 บาท ผู้รำจะต้องแต่งชุดโนราจะแต่งมาเองจากบ้านหรือจะให้เจ้าหน้าที่แต่งให้จ่ายค่าชุดโนรา 150 บาท เมื่อถึงเวลาเจ้าหน้าที่จะจัดการรำเป็นรอบ รอบละ 10-15 คน ทุกคนถือพานเดินเข้าโรงโนรา ไปยื่นให้โนราใหญ่หรือคณะโนราจากนั้นโนราใหญ่หรือโนราคนใดคนหนึ่งเป็นผู้นำทุกคนจะรำตามโนรา บทที่ใช้ในการรำได้แก่ บทสรรเสริญครู บทครูสอน หรือบทสอนรำ แล้วแต่ทางคณะโนราจะเลือก รำประมาณ 10 – 15 นาทีพอประมาณ เมื่อจบการรำ ผู้รำจะไปกราบครู ประพรมน้ำมนต์ เป็นอันเสร็จพิธีการรำแก้บน

รายงานตัว ลงทะเบียน

รอคิวเตรียมตัวเข้ารำ

รำกับนอวยครู

5. พิธีออกพรานแก้บน ขึ้นตอนและวิธีการทำเหมือนการรำแก้บน เป็นการแก้บนจากการที่บนเอาไว้ถ้าประสบความสำเร็จจะมารำออกพรานในพิธีโนราโรงครูวัดท่าแค ผู้รำทุกคนไม่ว่าหญิงหรือชาย แต่งตัวพราน นุ่งผ้าโจงกระเบนผู้ชายไม่ใส่เสื้อ ใช้ผ้าขาวม้าคาดเฉียงจากไหล่ขวา ได้เวลาถือพานเข้าในโรงโนรา รับหน้าพรานใส่จากโนรา โนราจะรำเป็นตัวอย่างให้รำตาม การรำออกพรานไม่มีรูปแบบ ใครจะรำทำอะไรก็ได้ บทที่ใช้รำ เช่น บทพระราม บทขุนช้างขุนแผน เป็นต้น รำไป 4 –5 รอบ ตามความเหมาะสม จบการรำผู้รำจะมากราบครู ประพรมน้ำมนต์ ถอดหน้าพรานออก เป็นอันเสร็จพิธี

รำออกพรานแก้บน

6. พิธีการเหยียบแสน เสนเป็นอาการของโรคผิวหนัง ชนิดหนึ่ง ดังกล่าวแล้วในเรื่องของความเชื่อ ในพิธีกรรมการเหยียบแสนมีขั้นตอนเช่นเดียวกับการรำแก้บน แต่ผู้ประกอบพิธีในโรงโนราจะต้องเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ดังนี้ ถาดใส่น้ำ 3 – 4 ใบ นำหมาก พลุ รูป เทียน ดอกไม้ มิดโกน หินลับมีดเงิน เหรียญ เครื่องทองเครื่องเงิน หล้าคา หล้าเข้คมอน รวงข้าว เงิน 32 บาท ใส่ในถาดครบทุกใบ เมื่อได้เวลาโนราใหญ่จะเรียกเข้าโรงโนรา ผู้ปกครองที่นำเด็กมาหรือผู้ใหญ่ที่เป็นเสนจะขึ้นพานให้โนราใหญ่ แล้วทำพิธีจุดรูป เทียน ชุมชุมเทวดา ชุมชุมครูหมอโนรา ลงอักขระขอมที่หัวแม่เท้าของโนราใหญ่ แล้วร่ำทำเขียนพรายโดยโนราใหญ่หรือโนราที่เข้าประกอบพิธีมือถือพระขรรค์ โнораแต่ละคนจะประจำถาดที่เตรียมไว้ โดยเอาหัวแม่เท้าไปแตะที่เป็นเสนและไปจุ่มลงในถาด ยกขึ้นรรมควันเทียน แล้วใช้หัวแม่เท้าไปแตะเบาๆที่เป็นเสน บริกรรมคาถา ทำเช่นนี้ 3 ครั้ง แล้วใช้มิดโกน หินลับมีด และของอื่นๆที่อยู่ในถาดไปแตะตัวผู้เป็นเสน เป็นอันเสร็จพิธีถ้ายังไม่หายจะต้องมาทำพิธีอีกอย่างน้อย 2 ครั้ง

ถาดใส่วัตถุ อุปกรณ์เหยียบแสน

การเหยียบแสนของโนรา

นอกจากพิธีร่ำแก้มบน ออกพรานและเหยียบเสนแล้ว ในวันนี้ก็มีการแก้มบนทั่วไปด้วย โดยผู้ที่บนไว้จะมาทำพิธีแก้มบนในพิธีโนราโรงครูวัดท่าแค ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติทำเช่นเดียวกับการร่ำแก้มบน เพียงแต่ผู้บนไว้ นำพานไปสักการะครูหมอหรือตายายในโรงโนราโดยขึ้นพานให้กับโนราใหญ่แก้มบนให้ เป็นเสร็จพิธี

กิจกรรมและพิธีกรรมในวันนี้สองนี้คณะโนราจะทำสลับกันไป เช่น ร่ำแก้มบน 2 – 3 ชุด แล้วก็ออกพราน 1-2 ชุด ต่อไปก็เป็นการเหยียบเสน สลับกับการร่ำทำบทเพื่อให้ผู้ชมได้ชมการรำของคณะโนราไปด้วย หลังจากพิธีกรรมต่าง ๆ เสร็จแล้ว โนราจะพัก และเริ่มร่ำทำบทเวลาประมาณ 19.00 น. ถึงเวลา 24.00 น. เป็นอันสิ้นสุดของกิจกรรมพิธีกรรมในวันนี้สอง

วันที่สาม(กรณีจัด 4 วัน) เริ่มตั้งแต่พิธีเชิญครู บวงสรวงครู การร่ำทั่วไป ร่ำบทสิบสอง พิธีร่ำแก้มบนออกพรานแก้มบน เหยียบเสน แก้มบนทั่วไป ต่อด้วยการร่ำเพื่อการบันเทิงให้ผู้มาร่วมพิธีกรรมรับชมจนถึงเวลา 24 นาฬิกา

วันที่สี่ อันเป็นวันสุดท้ายของพิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแค โดยเริ่มตั้งแต่ลงโรง กาศครู เชิญครู และร่ำทั่วไปเพื่อถวายครู ในภาคเช้าจะมีพิธีกรรมการร่ำแก้มบน ออกพรานแก้มบน เหยียบเสนและแก้มบนทั่วไป ภาคบ่ายเป็นพิธีการรำคล้องหงส์และการร่ำแทงเข้ พิธีกรรมสุดท้ายคือพิธีชาตายาย (บูชาตายายโนรา) ในวันนี้มีพิธีกรรมที่สำคัญ คือ

1. พิธีกรรมการรำคล้องหงส์ ใช้รำในพิธีโรงครู เพื่อให้พิธีสมบูรณ์ในการรำโรงครู ใช้ผู้รำ 7 คน

เป็นนางหงส์ 6 คน และอีก 1 คนแสดงโดยโนราใหญ่เป็นนางพญาหงส์ และมีผู้รำเป็นนายพราน 1 คน การรำจะเริ่มทำบทในโรงโนราก่อน แล้วจึงออกมาร้านนอกโรงซึ่งจัดไว้เป็นบริเวณกว้าง มีพุ่มไม้มาปักไว้ 4-5 พุ่ม ประกอบด้วยต้นบังบาย ขอ กำขำ เป็นต้น เพื่อให้เป็นที่หลบซ่อนของนางพญาหงส์ เริ่มการรำจะทำบทในโรงโนราก่อน แล้วจึงร่ายรำออกมาในลานกว้างที่จัดไว้ด้านนอกโรง การทำบทสมมุติพ้องโรงเป็นสระ อโนดาต ส่วนนายพรานจะซ่อนตัวอยู่ตามพุ่มไม้ การทำบทในโรงโนรา เป็นบทกลอนบางตอน ดังนี้

สอศปิกสอศหางไวไว

ผู้พิบินก่อน

เสร็จแล้วมาถึง

ปักยี่ดิวรงลงสระ

เราหวังจะไปทีในสระ

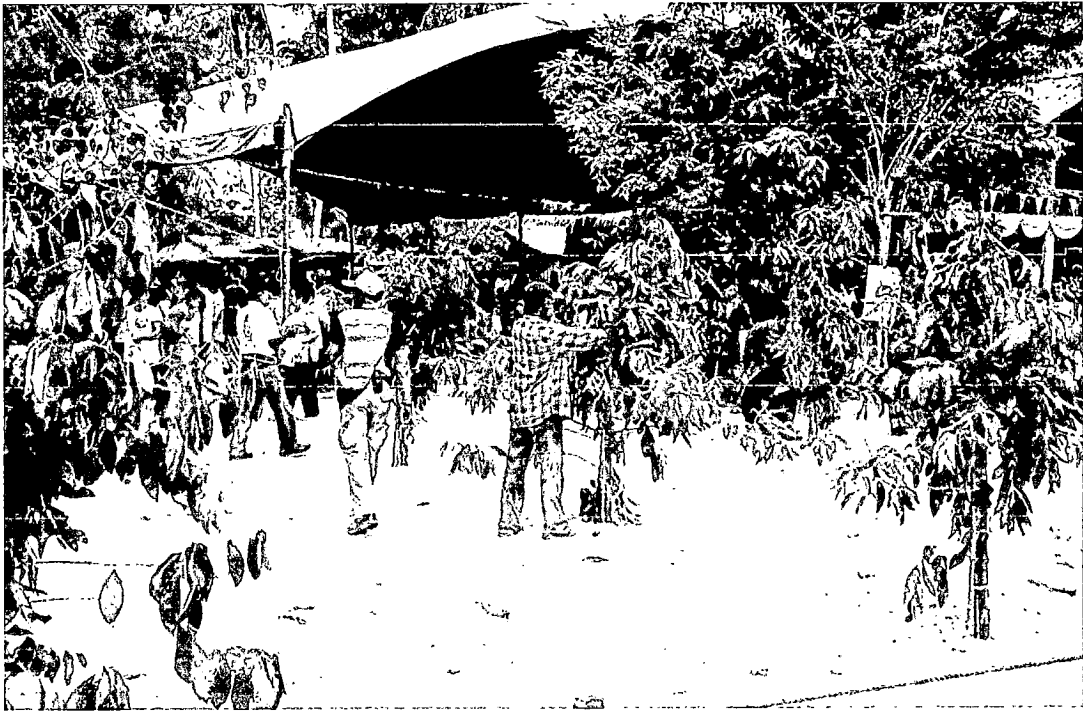
พร้อมทั้งหกหล่อนร้อนตามหลัง

จับดันไทรอิงแล้วเจรจา

มาชำระสระสงพระคงคา

หลังจากนั้นจึงทำบททำนองพญาหงส์ หลังจากทำบทในโรงโนราจบแล้ว นางหงส์ทั้งเจ็ดจะออกจากโรงโนรา มาร่ายรำในลานดินที่จัดไว้ตามจังหวัดนครศรีโนรา ซึ่งการร่ายรำ ลีลา น่าชมยิ่งนัก ขณะที่นางหงส์ร่ายรำอยู่นั้น นายพรานจะคอยๆมองๆเพื่อหานางพญาหงส์ เมื่อเจอนางพญาหงส์นายพรานจะคล้องด้วยเชือกที่

เตรียมไว้ การคล้องนางพญาหงส์นายพรานจะนำเชือกไปผูกที่สะเอวแล้วหมุนไปรอบตัวนางพญาหงส์ แสดงว่าจับตัวนางพญาหงส์ได้แล้วหลังจากนั้นก็คลายเชือกออก ก่อนจบนางพญาหงส์จะร้ายำไปยังเขื่อน พ่อขุนศรีทราเข้าไปคล้ายทรงในเขื่อนพ่อขุนศรีทรา เป็นอันเสร็จพิธี

พื้นที่สำหรับรำคล้องหงส์

ทำบทคล้องหงส์ในโรงโนรา

นางพญาหงส์นำนางหงส์ออกนอกโรงโนราไปรำรำในลานดินที่จัดไว้

ลีลาท่าทางการรำระหว่างนายพรานกับนางหงส์

นายพรานคตองนางพญาหงส์ได้

ร่างทรงและประชาชนชมการรำคตองหงส์

2. พิธีกรรมการรำแทงเซ่ การรำแทงเซ่ (จระเซ่) ใช้รำเฉพาะในพิธีกรรมโนราโรงครูเท่านั้นโดยจะรำหลังจากรำคล้องหงส์แล้ว มีผู้รำจำนวน 7 คน โนราใหญ่รำเป็น”นายไกร” อีก 6 คนเป็นสหายของนายไกร มีหอกประจำกายคนละ 1 เล่ม โนราใหญ่ถือหอกเล่มที่เจ็ด หอกแต่ละเล่มมีชื่อปรากฏตามบทกลอน ดังนี้

“เล่มที่หนึ่งสรสังหาร ใส่ด้ามไม้ไพศาล

เล่มที่สองโคตะบวยช่วยไม่ทัน ใส่ด้ามไม้พลับพลา

เล่มที่สามใบตะกงแทงตรงไม่ผิด ใส่ด้ามไม้ไชยฤทธิ์

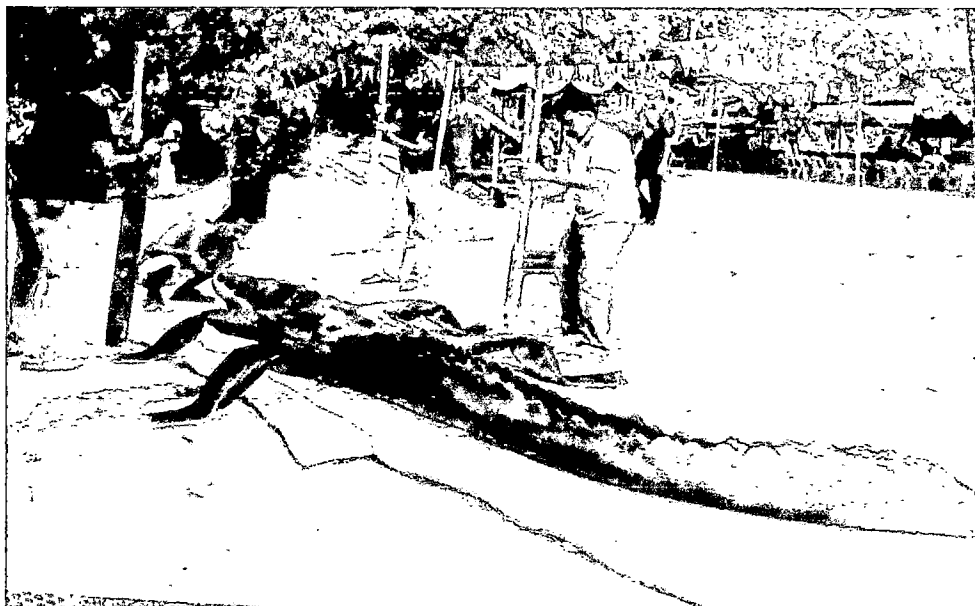
เล่มที่สี่รัตนาคมผสมยา ใส่ด้ามไม้ฟ้าผ่า

เล่มที่ห้าเล่มนี้เหล็กคม ๆ สมใจนึก เคยผ่านข้าศึก

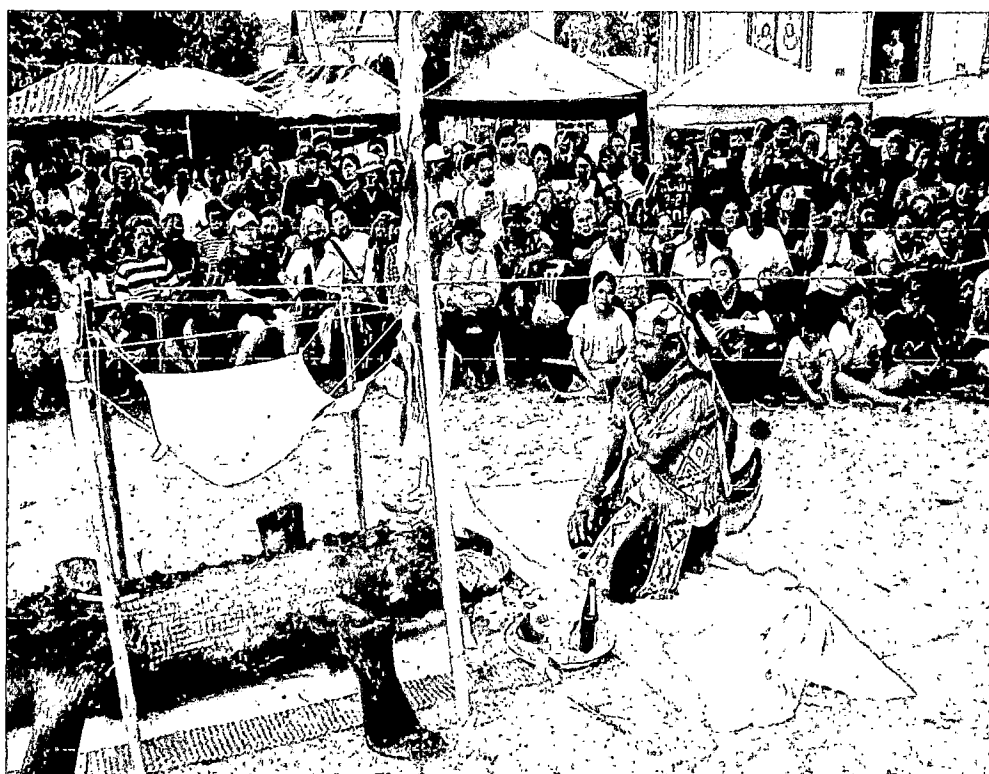
เล่มที่หกจตุโลกมหาลาย แทงศิลาได้ไม่คลาดเว้น

เล่มที่เจ็ดมีชัยใส่ด้ามไม้ไผ่รวก แทงเซ่เหมือนแทงหยวกตายนับแสน”

ในส่วนของเซ่ (จระเซ่) ทำจากวัสดุในท้องถิ่นส่วนหัวทำจากเหง้าของต้นกล้วยพังลา(กล้วยตานี)เลือกเอาลำต้นที่ใหญ่และสลักเป็นรูปหัวจระเซ่เปิดปากกว้างส่วนลำตัวเท้าและหางทำจากเลื้อยกระดุมระบายสีเหมือนจระเซ่ ในวันที่สอง(วันพฤหัสบดี)ของงานจะนำเซ่ไปวางไว้นอกโรงโนราทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของโรงโนราที่วางเซ่จะทำเป็นรั้วรอบปูเลื้อยกระดุม แล้วปูผ้าขาวทับอีกทีหนึ่ง โดยวางเซ่ให้หันหัวไปทางทิศอีสาน ด้านบนเหนือเซ่จะทำเพดานจึงด้วยผ้าขาวสีเหลืองจัตุรัส ขนาด กว้าง ยาว 1 เมตรไว้ใส่ดอกไม้มากมาย ดังสายสิญจน์จากโรงโนรามายังเซ่ ตอนเย็น โนราจะนำเครื่องเช่น ไข่หว้ามากมาย ดอกไม้ รูปเทียน ใส่ในพานพร้อมเครื่องเซ่น วางบนหัวเซ่ ทำพิธีบรรจุธาตุ เรียกวิญญาณไปใส่ เบิกหูเบิกตา เรียกเจดีย์ไปใส่ และให้อาหารเซ่ประกอบด้วยไข่ไก่สด 3 ฟอง เนื้อหมูสด ปลาสด ใส่ในปากเซ่ อุปกรณ์อีกชิ้นหนึ่งคือแพทำจากหยวกกล้วยพังลา ตัดเป็นท่อน ยาวประมาณ 1 เมตร จำนวน 12 ท่อนใช้ไม้เสียบทำเป็นแพวางไว้ด้านหน้าติดกับโรงโนราเพื่อให้โนราเหยียบก่อนออกไปแทงเซ่ การรำแทงเซ่จะเริ่มทำบทในโรงโนราก่อน เช่นเดียวกับรำคล้องหงส์ โดยโนราใหญ่จะจุดเทียนที่บายศรีและที่ครูแล้วจับบทไกรทองจากนั้นจะเปลี่ยนเรื่องมาจับบทชาละวัน หลังจากนั้นดนตรีบรรเลงเพลงเชิดโนราว่าบทตัดดีใหญ่บรรทมคาถาแทงเซ่แล้วออกจากโรงใช้เท้าเหยียบแพหยวกกล้วยบรรทมคาถาจากนั้นโนราใหญ่และสหายพร้อมครุหม่อโนรากรี่รำรำไปยังตัวเซ่โนราใหญ่บรรทมคาถาแล้วจึงใช้หอกแทงเซ่ เอาเท้าถีบให้เซ่ห่างท้องโนราที่เป็นสหายก็ใช้หอกแทงเซ่ แล้วว่าบทปลงอนิจจัง กรวดน้ำ จบแล้วว่าคาถาถอนเสนียดจัญไรจากเซ่ เป็นอันจบพิธีกรรม (เซ่ที่โนราแทงแล้วจะนำไปทิ้งในคลองให้ลอยไปตามน้ำ)

ชาวบ้านช่วยกันนำจระเข้ มาวางไว้เพื่อประกอบพิธี

โนราใหญ่ทำพิธีเปิดปากเข้

โนราออกจากโรงเหยียบแพ

โนรารำทำบทรก่อนแทงเข้

โนราทางแซ่ด้วยหอก

ประชาชนตัดเล็บ ผม และเงินใส่ปากเช็ก่อนพิธีแทงเซ่

3. พิธีชาดายาย ขึ้นตอนสุดท้ายก่อนโนราจะเลิกจะเป็นพิธี"ชาดายาย" เพื่อเป็นการบูชาครูหมอโนราและตายายโนรา โดยลูกหลานที่มีเชื้อสายโนราจะเข้าร่วมพิธีในโรงโนรา จะบริจาคเงินบูชาตามจิตศรัทธาเรียกว่า"เงินชาดายาย" เพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลไปให้ครูหมอและตายายโนราที่ล่วงลับไปแล้ว โดยโนราจะร้องบทชาดายายพร้อมกับขอพร เป็นอันเสร็จพิธี (โนราโรงครูวัดท่าแคจะไม่ทำพิธีส่งครู เพราะเชื่อว่า วัดท่าแคเป็นที่อยู่ของครูโนรา หากทำพิธีตัดหมยม เมื่อเสร็จพิธีเท่ากับตัดขาดจากครู พิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแค จึงสิ้นสุด

พิธีชาดายายโนราโรงครูวัดท่าแค

บทที่ 5

การจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการสืบทอดโนราโรงครูวัดท่าแค

การจัดการโนราโรงครูวัดท่าแค

โนราโรงครูวัดท่าแคได้จัดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2508 โดยโนราแปลก ชนะบาล เป็นโนราใหญ่ ได้นำคณะลูกหลานครูหมอยาชาโยโนราและชาวบ้านที่นับถือครูหมอยาชาโยโนรา มาร่วมกันจัดรำโนราโรงครูในวัดท่าแค เวลา 3 วัน เริ่มในวันพุธที่ 1 ของเดือน 6 เป็นวันเริ่มงาน โнораแปลกได้จัดรำโนราโรงครูตลอดมา จนถึงในปี พ.ศ. 2543 ได้มีคณะบุคคลกลุ่มหนึ่งเห็นว่าโนราโรงครูวัดท่าแคควรจัดในรูปแบบของคณะกรรมการ ให้ชุมชนท่าแคได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด และได้กำหนดจัดในวันพุธที่ 2 ของเดือน 6 ปีใดที่วันศุกร์ ตรงกับวันพระจะจัดงาน 4 (เนื่องจากวันพระไม่สามารถประกอบพิธีกรรมทางเข้าได้) โดยมีโนราห์สมพงษ์น้อยดาวรุ่ง(นายสมพงษ์ ชนะบาล)เป็นโนราใหญ่ในขณะเดียวกัน โнораแปลกก็จัดรำโนราโรงครูในวัดท่าแค โดยจัดในวันพุธที่ 1 ของเดือน 6 ต่อมาในปี 2544 โнораแปลกได้ไปจัดรำโนราโรงครูที่บ้านการรำโนราโรงครูในวัดท่าแคเป็นหน้าที่ของมโนราห์สมพงษ์น้อยดาวรุ่งร่วมกับคณะกรรมการ(เจวียง เมืองหนู, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2561) การดำเนินงานได้รับงบประมาณบางส่วนจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค โнораโรงครูวัดท่าแคจัดมาตลอดทุกปีต่อมาในปี พ.ศ. 2554 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการโดยมีหน่วยงานทางราชการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าภาพร่วมกับคณะกรรมการคณะกรรมการที่ดำเนินการมาตลอด โดยได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดจนถึงปัจจุบัน(พ.ศ. 2561)

การจัดการงานโนราโรงครูวัดท่าแค ปี 2561 กำหนดจัดในวันพุธ วันที่ 25 – 28 เมษายน 2561 แกนนำหลักที่มีบทบาทมากที่สุดในการกำหนดกิจกรรมและพิธีกรรมคือกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น(โนราโรงครูวัดท่าแค) คณะมโนราห์ผู้ประกอบพิธีกรรมร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและองค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน ประกอบด้วย สำนักงานจังหวัดพัทลุง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง สภาวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง ประชาสัมพันธ์จังหวัดพัทลุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง สภาวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง สภาวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง สภาวัฒนธรรมอำเภอเมืองพัทลุง เทศบาลตำบลท่าแค สภาวัฒนธรรมตำบลท่าแค ฝ่ายปกครองตำบลท่าแค

การสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานราชการได้รับงบประมาณจากงบพัฒนาจังหวัดพัทลุงผ่านสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงเงิน 300,000 บาท จากเทศบาลตำบลท่าแค

50,000 บาท การดำเนินงานแบ่งความรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม ดังนี้ การประชาสัมพันธ์ก่อนงาน การแถลงข่าว พิธีเปิด การประเมินผล เป็นหน้าที่ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง ส่วนรายการอื่นๆ เป็นหน้าที่ของกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น(โนราโรงครูวัดท่าแค) คณะมนโนราห์เทศบาลตำบลท่าแค ฝ่ายปกครองตำบลท่าแค และประชาชนตำบลท่าแคซึ่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงแต่งตั้งและเทศบาลตำบลท่าแคแต่งตั้งเพิ่มเติม แบ่งงานความรับผิดชอบแต่ละฝ่าย ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการ ฝ่ายอำนวยการมีหน้าที่กำหนดนโยบายขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการจัดงานอำนวยการทั่วไปให้คำปรึกษาและแนะนำแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานของกรรมการฝ่ายต่างๆ ควบคุมเร่งรัดติดตามผลการปฏิบัติงานของฝ่ายต่างๆ
2. คณะที่ปรึกษามีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำและสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
3. คณะกรรมการฝ่ายสถานที่ มีหน้าที่จัดทำผังการจัดงาน จัดทำป้ายบอกงานป้ายทางเข้างานป้ายอื่นๆ เต็มที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ร้านค้า จัดสถานที่สำหรับประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม พิธีกรรมพร้อมทั้งประดับตกแต่งบริเวณรอบๆ งานจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับพิธีเปิดงานประสานงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่างๆ
4. คณะกรรมการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์มีหน้าที่จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์การแถลงข่าวประชาสัมพันธ์ก่อนงานและในงาน
5. คณะกรรมการ ฝ่ายพิธีกรรมมีหน้าที่จัดเตรียมสถานที่ประกอบพิธีและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานช่วงพิธีกรรมต่างๆ และจัดคณะโนราแสดงช่วงกลางวันและกลางคืน
6. คณะกรรมการ ฝ่ายรักษาความสงบมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเดินทางของประธานพิธีเปิดดูแลความปลอดภัยและจัดระบบจราจรตลอดระยะเวลาที่จัดกิจกรรม
7. คณะกรรมการ ฝ่ายมโหรีศพและพิธีกรรมในโรงโนรา มีหน้าที่ติดต่อประสานงานในการจัดหามโหรีศพ จัดพิธีกรรมและการแสดงในโรงโนรา
8. คณะกรรมการ ฝ่ายอาหารและเครื่องดื่มมีหน้าที่จัดหาและเตรียมอาหารสำหรับการเลี้ยงคณะมนโนราห์ คณะกรรมการรวมไปถึงการจัดเตรียมเครื่องดื่มตลอดงาน
9. คณะกรรมการ ฝ่ายแสงเสียงมีหน้าที่ประสานงานและดูแลรับผิดชอบด้านแสงเสียงตลอดทั้งงาน
10. คณะกรรมการ ฝ่ายกิจการร้านค้ามีหน้าที่จัดสถานที่สำหรับร้านค้าภายนอกวางจำหน่ายสินค้าติดต่อประสานงานกับทางร้านค้าที่จะเข้ามาวางขายสินค้าภายในงานรวมไปถึงการจัดเก็บรายได้จากทางร้านค้าและกระแสไฟฟ้าที่จ่ายให้แก่แต่ละร้านค้าและการเก็บรวบรวม

เงินจากทางร้านค้าส่งไปยังฝ่ายการเงินและบัญชี

11. คณะกรรมการ ฝ่ายพยาบาลมีหน้าที่คัดเตรียมอุปกรณ์รักษาพยาบาลเบื้องต้นเพื่อคอยให้ความช่วยเหลือผู้ที่มาร่วมกิจกรรม

12. คณะกรรมการ ฝ่ายบริการทั่วไป (ปฎิคม) มีหน้าที่ต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมงานรวมไปถึงการบริการน้ำดื่มแก่โนราที่แสดงภายใน โรงครูที่ประกอบพิธีกรรม

13. คณะกรรมการ ฝ่ายการเงินและบัญชีมีหน้าที่ประสานและดำเนินการเบิกจ่ายเงินงบประมาณเก็บรวบรวมเอกสารหลักฐานการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งหมดให้เป็นไปตามระเบียบรวมไปถึงรับบริจาคเงินสนับสนุนที่กองอำนวยการจัดหาดอกไม้รูปเทียนไว้บริการผู้ที่มาสักการบูชาพ่อนุสรณ์รับเงินบริจาคจากจุดต่างๆอาทิเช่นกิจกรรมโนราโรงครูจากมณฑลพ่อนุสรณ์สรีรจากร้านค้าในแต่ละวันจากการเช่าไหว้เงินปากแซ่และจาก หลักขุนทาจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายประจำวัน

14. คณะกรรมการ ฝ่ายโนรามีหน้าที่จัดหาโนราเพื่อประกอบพิธีกรรมและแสดงความบันเทิง

15. คณะกรรมการ ฝ่ายดูแลร่างทรงมีหน้าที่ดูแลจัดระเบียบร่างทรงที่เดินทางมาประกอบพิธีกรรมให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย

16. คณะกรรมการฝ่ายกิจกรรมการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านมีหน้าที่จัดให้มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจัดรายการแสดงควบคุมกำกับกับการแสดง

17. คณะกรรมการฝ่ายประเมินผลมีหน้าที่จัดทำแบบประเมินผลผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปผลการประเมินให้คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการทราบเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่งกิจกรรมตลอดงาน

คณะกรรมการฝ่ายพิธีกรรมก่อนถึงวันจัดงาน มีการประชุมคณะกรรมการ จัดให้มีการแถลงข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ให้สื่อมวลชนและบุคคลทั่วไปทราบจัดทำกำหนดการ งาน โนราโรงครูวัดท่าแค ปี 2561 แจกในวันแถลงข่าว โดยใช้ชื่อว่า “โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามเทศกาลท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุง กิจกรรม สืบสานศิลป์ถิ่นโนรา จังหวัดพัทลุง ประจำปี 2561” วันที่ 25-28 เมษายน 2561 ณ วัดท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ดังนี้ วันพุธที่ 25 เมษายน 2561

เวลา 17.00 น. พิธีเปิด

เวลา 18.00 น. พิธีกรรมการรำโนราโรงครู การเข้าโรง,การเบิกโรง,การลงโรง การทาสครุ , เชิญครูกราบครู,รำถวายครู การจับบทตั้งเมือง และการรำทั่วไป

วันพฤหัสบดี ที่ 26 เมษายน 2561

เวลา 09.00 น.การลงโรง , ทาสครุ,เชิญครู,แห่ผ้าห่มโพธิ์, เซ่นครูหมอตายาย,รำเก็บน ออกพรานเก็บน,เหยียบแสน,การแต่งพอก,รำ 12 คำพลัด และการรำทั่วไป

วันศุกร์ ที่ 27 เมษายน 2561

เวลา 09.00 น. การลงโรง,กาศครู,เชิญครู,รำแก้บน ออกพรานแก้บน,เหยียบเสน, การรำทั่วไป ,การรำทวนบท

วันเสาร์ ที่ 28 เมษายน 2561

เวลา 09.00 น. การลงโรง,กาศครู,เชิญครู,รำแก้บน ออกพรานแก้บน,เหยียบเสน,การรำคล้อง หงส์, แทงแซ่ ,พิธีชาตายาย

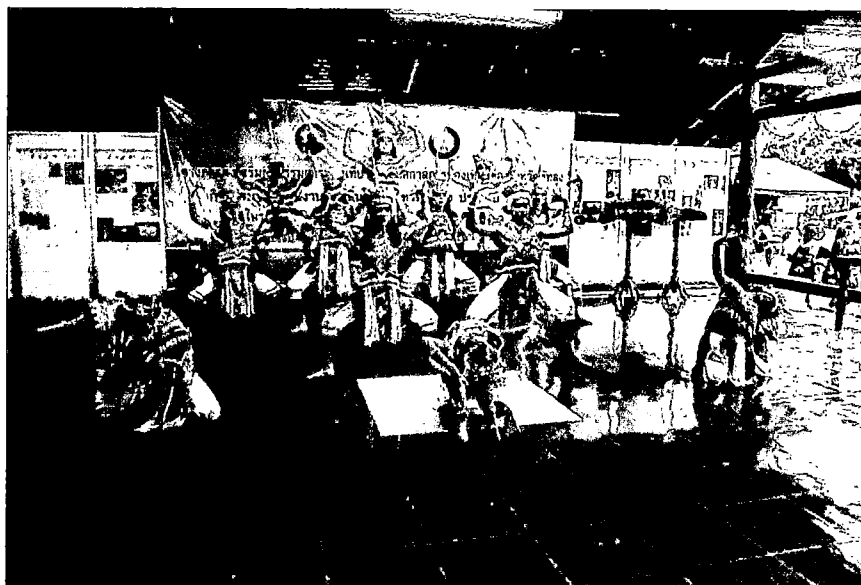

ลงทะเบียน

แสดงข่าว

พิธีเปิดงานโนราโรงครูวัดท่าแค ปี 2561

ประชาชนร่วมในพิธีเปิด

ภาพบรรยากาศการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการแต่ละฝ่าย

ฝ่ายสถานที่ปฏิบัติหน้าที่

เจ้าหน้าที่รักษาความสงบ

เจ้าหน้าที่จากเทศบาล รับลงทะเบียนรายงานตัว

เจ้าหน้าที่แต่งชุดโนราให้ผู้ร่ำแก๊บน

จัดพานสำหรับแก๊บน

จัดคิวร่ำแก๊บน

เจ้าหน้าที่ปรุงอาหารบริการ

ประชาชนรับบริการอาหารที่โรงงาน

จัดดอกไม้ รูป เทียน ที่กองอำนวยการ

รับบริจาคที่กองอำนวยการ

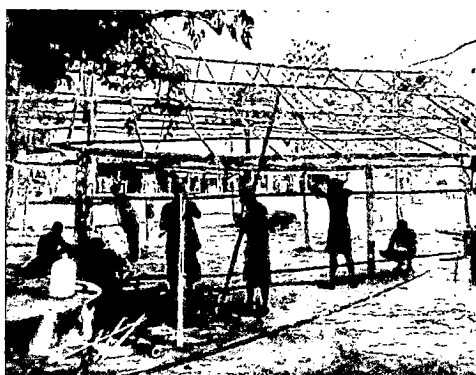
เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินรวบรวมเงินบริจาคในหีบบริจาค

การบริหารจัดการด้านการเงินในส่วนของเงินงบประมาณ อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่จัดสรรมาให้ ส่วนเงินบริจาคกรรมการฝ่ายการเงินเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (โนราโรงครูวัดท่าแค) รับผิดชอบ เงินบริจาคที่รับทั้งสิ้น 428,985 บาท หักค่าใช้จ่าย 99,721 บาท คงเหลือ 329,264 บาท

การมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลท่าแค

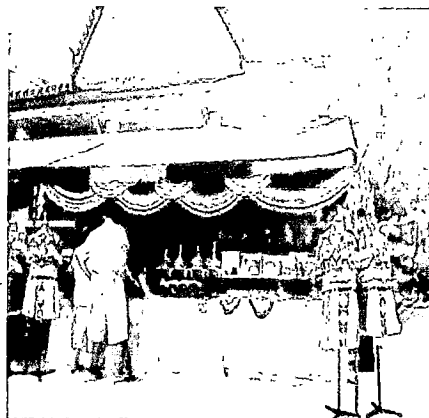
ชาวบ้านตำบลท่าแค นอกจากการเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ แล้ว ยังมีบุคคลกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงาน ประกอบด้วย

1. กลุ่มทุ่งทอง ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้สูงอายุตำบลท่าแค ได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการช่วยเหลือในการสร้างโรงโนราและทำความสะอาดบริเวณวัดก่อนวันงาน

ประชาชนกลุ่มทุ่งทองร่วมกันสร้างโรงโนรา

2. บุคคลที่ผลิตชุดโนรา และผลิตเครื่องดนตรีโนราได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการ เรื่องชุดโนรา และสาธิตการแต่งกาย โнора สาธิตการร่ายลูกบิดพร้อมจำหน่ายชุดโนราและเครื่องดนตรีโนรา

สาธิตการร่ายลูกบิดโนรา จำหน่ายชุดโนราและเครื่องดนตรี

3. บุคคลที่นำผลิตภัณฑ์ในชุมชนเข้ามาจัดบูทเพื่อจำหน่ายสินค้าให้คนได้รู้จักสินค้าของ ตำบลท่าแค เช่น เครื่องดนตรีโนรา แกะภาพหนังตะลุง ข้าวสังข์หยด ข้าวหลาม ยาหมอม พลุท่าแค ผักผลไม้ เค้กท่าแค เป็นต้น เพื่อให้ผู้ที่มางานโรงครูได้ชมผลิตภัณฑ์ของตำบล และเป็นของที่ระลึก

4. บุคคลที่เข้ามาทำอาหารให้ผู้คนที่มาได้รับประทาน ได้สลับเปลี่ยนกันเข้ามาปรุงอาหารและ บริการให้กับคนที่มาได้รับประทาน

การสืบทอดโนราโรงครูวัดท่าแค

1. การจัดการที่เป็นระบบมากขึ้นมีรูปแบบในการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานในหลาย ๆ ฝ่ายอย่างชัดเจน มีการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ มากขึ้น

2. การสร้างการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม เห็นได้จากข้อมูลผู้มาแก้บนมากขึ้น รำแก้บน ออกพราน เหยียบเสน

ปี 2559 จำนวน 301 ราย ปี 2560 จำนวน 416 ราย

ปี 2561 จำนวน 527 ราย

3. การสืบทอดโนราโรงครูโดยเฉพาะโนราใหญ่จากรุ่นสู่รุ่น (โดยสายเลือดหรือสายโนรา) เช่น จากโนราเปลกชนะบาล (เปลกคำ) ไปยังโนราสมพงษ์ ชนะบาล และจากสมพงษ์ ชนะบาล ไปยังโนราเกรียงเดช ขำณรงค์ (ปัจจุบัน)

4. มีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เอกชน และผู้มีจิตศรัทธา เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะผู้มีจิตศรัทธาบริจาค เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละปี

ปี 2559 เงินบริจาค 345,723 บาท

ปี 2560 เงินบริจาค 423,799 บาท

ปี 2561 เงินบริจาค 428,985 บาท

5. การประกอบพิธีกรรมยังคงยึดรูปแบบเดิมทุกประการ เช่น การตั้งเมือง การกาศครู การไหว้ภูมิ การรำแก้บน ออกพรานแก้บน การเหยียบเสน รำถวาย คล้องหงส์ แทงเข้ ซาตายาย

6. กิจกรรมถ่ายทอดการรำโนราไปสู่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ โดยจัดให้มีโครงการ ชื่อว่า “เทพถ่ายทอด” โดยจัดฝึกรำให้กับเด็กและเยาวชนที่ผ่านมา จำนวน 2 รุ่น รุ่นละ 60 คน โดยโนราเกรียงเดช ขำณรงค์ และคณะ ทำการฝึกรำที่โรงโนราโรงครูวัดท่าแค

7. จัดให้มีการฝึกรำโนราในโรงเรียน โดยจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนในตำบลท่าแค มีโรงเรียนบ้านท่าแค(วันครู 2500) โรงเรียนวัดอภัยาราม โรงเรียนบ้านไสถั่ว โรงเรียนวัดโพธิ์वास

8. มีการจัดการดูแลบำรุงรักษาอาคารบริเวณและสถานที่ที่ผู้คนมาสักการบูชาที่เขื่อนขุนตาหลักขุนทา

9. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้โดยมีการจัดนิทรรศการและเอกสารเผยแพร่ไว้บริการ

10. จัดทำเอกสารเฉพาะเรื่อง เรื่องโนรา และโนราโรงครูชุมชนท่าแค เพื่อเป็นเอกสารเผยแพร่ความรู้ และประกอบการเรียนการสอนเรื่องโนราในชุมชนท่าแคและสถานศึกษาโดยทั่วไป

บทที่ 6

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง โนราโรงครุท่าแคกับการสืบทอดและสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ในชุมชน ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง คณะทีมวิจัย ได้ใช้วิธีการศึกษาข้อมูล จาก วิธีการหลายๆด้าน ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยคณะทีมวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะเชิงการพรรณนา โดยมีของการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของโนราโรงครุท่าแคที่สัมพันธ์กับชุมชนท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาความเชื่อและ พิธีกรรม โนราโรงครุท่าแค ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาการจัดการ การมีส่วนร่วมและแนวทางการ สืบทอดโนราโรงครุวัดท่าแคตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

กิจกรรมพิธีกรรมโนราโรงครุวัดท่าแค

ประเด็นการศึกษา

1. ประวัติความเป็นมาของโนราโรงครุท่าแค
2. ความเชื่อพิธีกรรมของโนราโรงครุท่าแค
3. ความสำคัญของโนราโรงครุต่อชุมชน
4. การสืบทอดภูมิปัญญาโนราโรงครุสู่ทายาทและคนรุ่นใหม่
5. แนวทางในการสืบทอดพิธีกรรม กิจกรรมโนราโรงครุวัดท่าแคในอนาคต

วิธีดำเนินการศึกษา

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาในเรื่อง ประวัติความเป็นมาของโนรา ความเชื่อ ความศรัทธาของครุหมอโนรา การประกอบพิธีกรรมโนรา โรงครุ ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับโนรา

2. ศึกษาจากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการหลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์ การเข้าร่วมกิจกรรม พิธีกรรม การสังเกต จดบันทึก การบันทึกภาพ บันทึกเสียง การประชุมสัมมนา

กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น นายโรงโนรา ครูหมอโนรา ร่างทรงตายายโนรา เจ้าของบ้านที่จัดรำโนราโรงครูที่บ้าน เจ้าของบ้านที่มีหิ้งตายายโนรา บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม พิธีกรรมโนราโรงครูท่าแค เป็นต้น

การรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

คณะทีมวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้อด้วยวิธีการดังกล่าว มาจัดเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหาของขอบเขตของการศึกษา แล้วร่วมกันวิเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ รายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละเรื่อง บางประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน สมบูรณ์ ก็ไปเก็บรวบรวมศึกษาเพิ่มเติม

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง โนราโรงครูท่าแคกับการสืบทอดและสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ในชุมชน ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง โดยยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ในด้านประวัติความเป็นมาของโนราโรงครูท่าแค จากการศึกษาพบว่าการจัดรำโนราโรงครูในตำบลท่าแค มี 2 ลักษณะ คือ การรำโนรา โรงครูใหญ่วัดท่าแค และ การรำโนราโรงครูทั่วไป หรือการรำโนราโรงครูเล็กตามบ้าน การรำโนราไหว้ครูในแต่ละลักษณะมีความคล้ายกัน แตกต่างกัน บ้างในรายละเอียดและระยะเวลาการจัด

โนราโรงครู เป็นการจัดด้วยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อไหว้ครู โนราหรือบูชาตายายโนรา เชิญครูหมอหรือตายายโนราที่นับถือมาประทับร่างทรง การแก้บน และประกอบพิธีกรรมอื่น ๆ เช่น การครอบเทริด การผูกผ้าใหญ่ การเหยียบเสนา การตัดผมผิซ่อ เป็นต้น

โนราโรงครูที่จัดตามบ้าน ในตำบลท่าแคมีมาตั้งแต่สมัยใดไม่ปรากฏหลักฐานเด่นชัด จากการศึกษาพบว่าเป็นการรำโรงครูสืบทอดกันมาตามบ้านที่มีเชื้อสายโนรา บางบ้านจัดทุกปี บางบ้านจัด 2-3 ปี ต่อครั้ง ขึ้นอยู่กับข้อตกลงที่ให้สัญญาไว้กับครูหมอหรือตายายโนรา การรำโนราโรงครูที่เห็นส่วนใหญ่จะจัด 3 วัน ถ้าจัดวันเดียวเป็นโรงครูเล็กเพื่อแก้บน

การจัดโนราโรงครูตามบ้านเป็นที่แพร่หลายมากขึ้นเพราะลูกหลานที่มีเชื้อสายโนรามีมากขึ้น โดยปกติจะจัดรำเป็นเวลา 3 วัน ในการจัดแต่ละครั้งบรรดาเครือญาติทุกคนจะมาร่วมแรง ร่วมใจกัน ตั้งแต่การสร้างโรงโนรา จัดทำของเซ่นสังเวยตายายโนรา จัดทำข้าวปลาอาหาร เลี้ยงในกลุ่ม

เครือญาติและบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นการสร้างความผูกพัน ความสัมพันธ์ ในกลุ่มเครือญาติ ให้มีความสนิทสนมกลมเกลียว เป็นมิตร ไม่ตรีต่อกัน

การจัดโนราโรงครู (ใหญ่) วัดท่าแค ได้จัดครั้งแรกในปี พ.ศ. 2508 โดยนายแปลก ชนะบาล (โนราแปลกคำ) พร้อมลูกหลานตายายโนราที่จัดตามบ้านได้ร่วมกันจัดโนราโรงครูภายในวัดท่าแค ด้วยมีความเชื่อว่า วัดท่าแคเป็นที่ฝังอัฐิของพ่อขุนศรีศรธาท่าแค บิดาแห่งครูโนรา ซึ่งเป็นที่นับถือบูชาของโนราทุกคณะ และบุคคลในตำบลท่าแค และบุคคลทั่วไป ที่มีเชื้อสายโนรา และไม่มีเชื้อสายโนรา ซึ่งมีความเชื่อศรัทธาพ่อขุนศรีศรธา และเพื่อให้เป็นศูนย์รวมของการสักการบูชา บวงสรวง ครูหมอ ตายายโนราทุกองค์ที่ผู้มีเชื้อสายโนรานับถือ ได้มาร่วมกันประกอบพิธีกรรม กิจกรรมที่ทุกคนเชื่อว่ามีคุณศักดิ์สิทธิ์ และเป็นมงคลแก่ตนเองที่ได้มาร่วมพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่วัดท่าแคจะจัดเวลา 3 วัน โดยเริ่มในวันพุธที่ 1 ของเดือน 6 สิ้นสุดวันศุกร์

การจัดโนราโรงครูดังกล่าว ดำเนินการโดยโนราแปลก ชนะบาล และคณะกลุ่มบุคคลในเครือญาติ ครูหมอตายายโนรา ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 โนราโรงครูวัดท่าแคได้เริ่มจัดในรูปแบบของคณะกรรมการ โดยมีชุมชนเข้าร่วมจัดการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ยกเว้นด้านพิธีกรรมเป็นหน้าที่ของคณะโนราห์เป็นผู้กำหนด การดำเนินงานดังกล่าว ชุมชนได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการมากขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 การจัดโนราโรงครูวัดท่าแค ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ โดยกระทรวงวัฒนธรรมและองค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น การดำเนินการเป็นรูปแบบมากยิ่งขึ้น มีคณะกรรมการชุมชนโดยกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (โนราโรงครูวัดท่าแค) จากสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดพัทลุง สภาวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง สภาวัฒนธรรมอำเภอเมืองพัทลุง สภาวัฒนธรรมตำบลท่าแค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และฝ่ายปกครอง ฝ่ายโนราห์ รวมถึงประชาชนชาวท่าแค ซึ่งมีการแต่งตั้งกรรมการ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง ดำเนินการจัดงานโนราโรงครูวัดท่าแค ในปีนี้คณะกรรมการได้สร้างโรงโนราโรงครูขนาดมาตรฐาน ซึ่งปัจจุบันใช้เป็นที่จัดนิทรรศการเกี่ยวกับโนราโรงครูและการประชุม

ต่อมาในปี 2559 ทางฝ่ายพิธีกรรม โดยคณะโนราห์มีความเห็นว่าควรสร้างโรงโนราขึ้นใหม่ตามรูปแบบโรงโนราโบราณ จนถึงปัจจุบันทุกปีจะมีการจัดสร้างโรงโนราตามรูปแบบโบราณ สำหรับนายโรงผู้ประกอบพิธีกรรม มี 3 คน ได้แก่ โนราแปลก ชนะบาล (แปลกคำ) มโนราสมพงษ์ น้อยดาวรุ่ง (นายสมพงษ์ ชนะบาล) มโนราห์เกรียงเดชน้อยนวลระหงส์ (นายเกรียงเดช ขำณรงค์)

2. ในด้านความเชื่อและพิธีกรรมโนราโรงครูท่าแค ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จากการศึกษาโนราโรงครูท่าแคในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับโนรา การจัดโนราโรงครูตามบ้าน การจัดโนราโรงครู(ใหญ่)วัดท่าแค รวมถึงพิธีกรรมโนราโรงครูและการจัดการของชุมชนท่าแค สรุปผลการศึกษาครั้งนี้ได้ดังนี้

2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับโนราและการรำโนราโรงครูของชุมชนบ้านท่าแค มีความเชื่อในเรื่องต่อไปนี้

2.1.1 ความเชื่อเรื่องครูหมอหรือตายายโนรา ชาวบ้านตำบลท่าแคที่มีเชื้อสายโนรา และบุคคลทั่วไปมีความเชื่อว่า ครูหมอโนรา ตายายโนรามีจริง สามารถให้คุณให้โทษได้ การสื่อสารโดยผ่านร่างทรง ทุกคนจะนับถือเคารพ บูชา และศรัทธาครูหมอตายายโนราตามสายเครือญาติที่สืบต่อกันมา ครูหมอหรือตายายโนรามีหลายองค์ จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านตำบลท่าแคนับถือครูหมอตายายโนรา มี 12 องค์ ฝ่ายชาย 6 องค์ ได้แก่ พระเทพสิงห จุนศรีศรัทธาหรือจุนศรีศรัทธา พระม่วงทองหรือตาม่วงทอง พระยาสายฟ้าฟาด จอมเผ่าหน้าทอง พรานบุญ ฝ่ายหญิง 6 องค์ ได้แก่ แม่ศรีมาลา แม่นวลทองสำลี แม่แขนอ่อนฝ่ายขวา แม่แขนอ่อนฝ่ายซ้าย แม่ศรีดอกไม้ แม่คิ้วเหิน

2.1.2 ความเชื่อเรื่องการตั้งหิ้งตายายโนรา จากการศึกษาพบว่าในตำบลท่าแคบ้านที่มีหิ้งตายาย จำนวน 10 หิ้ง สายเครือญาติที่บรรพบุรุษรำโนราหรือเป็นนายโรงโนราที่บ้านจะตั้งหิ้งตายาย ในสายเครือญาติจะมีคนใดคนหนึ่งเป็นตัวแทนตั้งหิ้งตายายที่บ้าน และจะต้องมีตัวแทนรับสืบทอดกันไปตลอด หิ้งตายายจะตั้งไว้ที่สูง มีเครื่องบูชาที่สำคัญคือ พานหมากพลู บายศรี เครื่องเขียนชุดโนรา ผ้าถุงหญิง-ชาย สบหมากรด พานครู เป็นต้น การตั้งหิ้งหรือเลิกหิ้งจะต้องให้นายโรงโนราหรือโนราใหญ่เป็นผู้ประกอบพิธี ทุกปีบุคคลในเครือญาติจะมารวมกันสักการบูชาตายาย ชาวบ้านเรียกว่าแก้ตายาย โดยเจ้าของบ้านที่ตั้งหิ้งเป็นผู้กำหนดนัดหมาย

การตั้งหิ้งตายายไว้สักการบูชาเพราะมีความเชื่อว่า ถ้ามีการนับถือสักการบูชาตายายจะอยู่เย็นเป็นสุข มีความเจริญ หากไม่เชื่อ ทำลายหิ้ง ไม่สืบทอดจะมีอันเป็นไปต่าง ๆ นา ๆ เช่น ไม่กินข้าวปลาอาหาร เป็นเวลาหลายวัน ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า “ตายาย่าง”

2.1.3 ความเชื่อเรื่องการบนและการแก้บน การบน หมายถึงการขอความช่วยเหลือจากตายาย หรือครูหมอโนรา ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ บนให้ได้ในสิ่งที่ต้องการและ ไม่ให้เกิดในสิ่งที่ไม่ต้องการ บนให้หายจากการเจ็บไข้ได้ป่วย ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ให้พ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อนต่าง ๆ เครื่องบูชาที่ใช้บนจะเป็นดอกไม้ธูปเทียน จะบนที่บ้านที่มีหิ้งตายาย หรือจะมาบนที่เขื่อนพ่อจุนศรีศรัทธาท่าแค

การแค้น เมื่อผู้ทิ่มแทงไว้ประสบความสำเร็จ หรือหายจากการเจ็บไข้ได้ป่วย ก็จะทำการแค้น การแค้นมีหลายวิธี แล้วแต่ผู้บนสัญญาเอาไว้ เช่น แค้นด้วย จักร้าโนราถวาย จักร้าโนราโรงครู ถวาย หรือเป็นเครื่องเช่น ไหว้ เช่น หัวหมู ผลไม้ เป็นต้น หรือนำเครื่องแต่งกายโนราถวาย เช่น เทร็ด ชุดโนรา เป็นต้น สำหรับวันเวลา สถานที่ ถ้าเป็นการบนทั่ว ๆ ไป ส่วนใหญ่จะแค้นที่เขื่อนพ่อขุนศรีศรท้าวท่าแค หรือในพิธีโนราโรงครูวัดท่าแค

2.1.4 ความเชื่อเรื่องการเหยียบเสน จากการศึกษา พิธีกรรมโนราโรงครูจะมีผู้ปกครองนำ เด็กเล็ก ๆ มาให้โนราประกอบพิธีเหยียบเสน เป็นจำนวนมา เพราะเชื่อว่า เสนจะหายได้ก็ต่อเมื่อนำมาเข้าพิธีให้โนราใหญ่หรือคณะโนราเหยียบให้อย่างน้อย 3-4 ครั้ง ในพิธีโนราโรงครู เสนก็ค่อย ๆ หายไปในที่สุด

2.1.5 ความเชื่อเรื่องการเข้าทรงและร่างทรง จากการสังเกตและศึกษาพบว่า มีร่างทรงจำนวนมาก ที่ครูหมอหรือตายายโนราเข้าทรง ทั้งในภาวะปกติที่มารบหาพ่อขุนศรีศรท้าว ในพิธีกรรมโนราโรงครูตามบ้าน และพิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแคเป็นความเชื่อของบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่มิเชื่อสายโนรา เชื่อว่ามีวิญญาณของผีบรรพบุรุษ หรือครูหมอโนรามาสังสถิตในร่างของร่างทรงสามารถสื่อสารติดต่อกับลูกหลานได้

2.2 พิธีกรรมโนราโรงครู พิธีกรรมการรำโนราโรงครูในชุมชนบ้านท่าแคมีทั้งโรงครูเล็กและโรงครูใหญ่ การจัดพิธีกรรมต่าง ๆ อาจแตกต่างกันในส่วนรายละเอียดเท่านั้น แต่ที่เป็นสาระสำคัญของพิธีกรรมยังคงรักษาไว้ตามที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ทั้งนี้บางอย่างขึ้นต้นอยู่กับความต้องการของเจ้าภาพที่จัดรำโนราโรงครู หรือขึ้นอยู่กับโนราห์ที่เจ้าภาพรับมารำโรงครู ในส่วนของโนราโรงครูวัดท่าแคโนราใหญ่ผู้ประกอบพิธีกรรมมี 3 ท่านด้วยกัน คือ

โนราแปลก ชนะบาล พ.ศ. 2508-2543

มโนราห์สมพงษ์น้อยดาวรุ่ง (นายสมพงษ์ ชนะบาล) พ.ศ. 2544-2557

มโนราห์เกรียงเดชน้อยนวลระหงส์ (นายเกรียงเดช ขำณรงค์) 2558-ปัจจุบัน

2.2.1 การสร้างโรงโนราโรงครู โรงโนราโรงครูสร้างขึ้นตามความเชื่อที่ยึดถือกันมาแต่โบราณ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

วัสดุที่นำมาสร้าง ประกอบด้วย เสาโรงโนราใช้ไม้หมาก ไม้หลาโอนหรือไม้ไผ่ โครงหลังคาใช้ไม้ไผ่สีสุก หลังคาใช้ใบสาเกเย็บเป็นด้าย เรียกว่าด้ายจาก เสากับไม้แปะจะรูเสียด้ายไม่ตอมัดด้วยเชือก(ย่านอวด) ใช้ตอกบิดมัดด้ายจากติดกับโครงสร้างหลังคา จั่วหลังคาปิดคลุมด้วยกระแซง (วัสดุทุกอย่างที่นำมาประกอบสร้างโรงเป็นวัสดุในท้องถิ่น) โครงสร้าง เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคารูปจั่ว

เสาโรงปักในดิน ด้านข้างในโรงสร้างเป็นร้านยกสูง เรียกว่า พาไล ด้านหลังโรงต่อออกไปเป็นที่พักของคณะโนราห์ ภายในโรงมีศาลพระภูมิ ทำที่นั่งสำหรับโนรานั่งทำบท เรียกว่า พนัก

2.2.2 ขั้นตอนจัดพิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแค ระยะเวลาทำพิธีโนราโรงครูวัดท่าแค เดิมจัด 3 วัน เริ่มวันพุธสัปดาห์ที่ 2 เดือน 6 ของทุกปีถ้าปีใดวันศุกร์ตรงกับวันพระการประกอบพิธีกรรมจะไม่ทำ เนื่องจากเชื่อว่าวันพระตายายโนราจะไม่มาเข้าโรงครู เพราะคิดงานทำบุญหรือต้องรักษาสีละทำในวันต่อมา ปี 2558 จัด 4 วัน เริ่มวันพุธสัปดาห์ที่ 2 เดือน 6 สิ้นสุดวันเสาร์ ด้วยสาเหตุสำคัญคือโนราใหญ่ผู้ประกอบพิธีเชื่อว่าพิธีชาตายายต้องทำในวันเสาร์ประกอบกับมีประชาชนมาแก้บนเป็นจำนวนมากควรเพิ่มอีก 1 วัน เป็น 4 วันหากปีใด วันเสาร์ตรงกับวันพระก็จะจัดเป็นเวลา 5 วัน ไปสิ้นสุดวันอาทิตย์กรณีจัด 4 วัน มีกำหนดดังนี้

วันแรก พุธที่ 2 เดือน 6 จะเริ่มตอนบ่ายเวลาประมาณ 14.00 น. เป็นพิธีไหว้ภูมิโรงพิธีพระ หลังจากพิธีพระเวลาโพล้เพล้ (นทขมรัง) โนราจะเข้าโรง ทำพิธีเบิกโรง ลงโรง กาศครู เชิญครู กราบครู รำถวายครู จับบทตั้งบ้านตั้งเมือง ต่อด้วยการรำทั่วไปให้คนชม

วันที่สอง เริ่มเวลาประมาณ 09.00 น. จะเป็นพิธีลงโรง กาศครู เชิญครู ทำเหมือนวันแรก ต่อด้วยการเซ่นไหว้ครูหมอตายาย จากนั้นเป็นพิธีแห่ผ้าห่มโพธิ์ รำถวายครู พิธีรำสวดเครื่อง สอดกำไล พิธีตัดจุก(ถ้ามี) พิธีครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่พิธีรำแก้บน สลับกับออกพรานแก้บน เขยิบเสน และแก้บนทั่วไป ต่อจากนั้นก็จะเป็นการรำทั่วไปให้ประชาชนชม

วันที่สาม ลงโรง กาศครู เชิญครู ถวายเครื่องเซ่นไหว้ รำแก้บน ออกพราน เขยิบเสน แก้บนทั่วไป รำทวนบท รำทั่วไปวันที่สี่ ลงโรง กาศครู เชิญครู ถวายเครื่องเซ่นไหว้ รำแก้บน ออกพราน เขยิบเสน แก้บนทั่วไปซึ่ง จะทำในภาคเช้า ภาคบ่ายจะเป็นการรำบท “สิบสองบทสิบสองเพลง” เช่น บทสอนรำ บทประถม บทนางนกจอกแล้วต่อด้วยพิธีรำคล้องหงส์ เทงเซ้ และชาตายาย เป็นอันสิ้นสุดพิธีกรรม

3 ในด้านการจัดการ การมีส่วนร่วม และการสืบทอดโนราโรงครูวัดท่าแค ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่าการจัดการโนราโรงครูวัดท่าแค แบ่งได้ เป็น 3 ระยะ คือ
ระยะที่ 1 ตั้งแต่ ปี 2508 – 2543 การจัดการโนราโรงครูวัดท่าแค นำโดยโนราแปลก ชนะบาล พร้อมด้วย เครือญาติลูกหลานตายายโนรา และชาวบ้านบางส่วนร่วมกันจัด มีความประสงค์เพื่อเป็นการรวมกลุ่มผู้ที่นับถือครูหมอตายายโนราได้มาร่วมกันประกอบพิธีกรรมโนราโรงครู การดำเนินการทุกอย่างโนราแปลกและคณะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด

ระยะที่ 2 ตั้งแต่ปี 2544 – 2553 ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการโนราโรงครูวัดท่าแค ซึ่งเป็นช่วงที่เปลี่ยนผ่านจากโนราแปลก ชนบาลมาเป็นโนราห์สมพงษ์น้อยดาวรุ่ง(นายสมพงษ์ ชนบาล) โดยมีกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจเรื่องโนราโรงครูร่วมกับคณะโนราห์สมพงษ์น้อยดาวรุ่งร่วมกันจัด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ การจัดมีรูปแบบมากยิ่งขึ้น มีการแบ่งงานรับผิดชอบ ระยะที่ 2 นี้ยังไม่มีหน่วยงานทางราชการเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนบางส่วนรายได้ที่เกิดจากการจัดงานมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

ระยะที่ 3 ปี พ.ศ. 2554 –ถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2554 หน่วยงานทางราชการได้ให้ความสำคัญของงานโนราโรงครูวัดท่าแค โดยกระทรวงวัฒนธรรมซึ่งมีนายนิพนธ์อินทรสมบัติ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุน เป็นเงิน 4 ล้านบาท ผ่านสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง รับผิดชอบดำเนินการ โดยจัดกิจกรรมทุกเดือนก่อนถึง งานโนราโรงครู การกำหนดกิจกรรมดำเนินการโดยคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุงร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง การจัดงานในปี เน้นในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมเสริม เช่นตอนกลางคืนมีศิลปินนักร้องวงดนตรีลูกทุ่ง เป็นประจำทุกเดือน มีหนังตะลุง การประกวดโนราเยาวชน การแข่งโนรา ในส่วนของพิธีกรรมโนราโรงครูเป็นหน้าที่ของฝ่ายพิธีกรรมและคณะโนราห์ การจัดการในปีส่วนใหญ่จึงเป็นหน้าที่ ของส่วนราชการเป็นผู้กำหนด หลังจากปี 2554 งบประมาณสนับสนุนจากส่วนราชการลดลง การจัดงานจัดตามปกติ ปีละ 1 ครั้ง เริ่มวันพุธ สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน 6 การจัดการมีรูปแบบที่ชัดเจน มีการแบ่งงานรับผิดชอบ มีหลายหน่วยงานที่เข้าร่วมให้การสนับสนุน ชุมชนก็เข้ามามีส่วนรับผิดชอบมากขึ้น โดยเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นกรรมการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ ทุกกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาของทีมวิจัย ที่มีคณะทำงาน ประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย เช่น เป็นกรรมการงานโนราโรงครูวัดท่าแค เป็นข้าราชการครูสอนโนราในโรงเรียน เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานโนราโรงครูวัดท่าแค เป็นโนราผู้ประกอบพิธีกรรมโนราโรงครู เป็นชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในการจัดพิธีกรรมโนราโรงครู ทำให้การทำงานวิจัยมีความสะดวกและความสมบูรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประการสำคัญ คือ ทีมวิจัย ได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องโนราท่าแคมากยิ่งขึ้น ได้มองเห็นสภาพ

ปัญหาต่าง ๆ และเห็นแนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไข พัฒนา รักษาไว้ซึ่งประเพณีโนราโรงครุวัดท่าแค ในบางประเด็นให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากผลการทำงานวิจัย คณะทีมวิจัยได้ดำเนินการให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการบริหารจัดการโนราโรงครุวัดท่าแค ประกอบด้วยบุคคลทุกภาคส่วน ในตำบลท่าแคเข้ามามีส่วนร่วม และรับผิดชอบการบริหารจัดการทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโนราท่าแค ตั้งแต่บริเวณ อาคารสถานที่ ที่ประชาชนมาสักการบูชาการจัดงานโนราโรงครุวัดท่าแค นอกจากนั้นคณะทีมวิจัยได้เชิญครู ผู้รับผิดชอบสอนรำโนราทั้งในและนอกโรงเรียนร่วมกันคิดจัดทำเอกสารเสริมความรู้ เรื่องโนรา โรงครุให้กับสถานศึกษาและผู้สนใจ

นอกจากการดำเนินการดังกล่าวแล้ว ยังมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

1.1 ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด สร้างตระหนัก และให้เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตำบลท่าแค

1.2 ควรจัดให้มีการประชุมพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มบุคคลที่นับถือครูหมอดायโนรา

1.3 สร้างความเข้มแข็งให้เกิดกับองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบ กิจกรรมพิธีกรรมโนราโรงครุ

1.4 ควรจัดให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มศิลปินโนราในตำบลและทั่วไป

1.5 ควรจัดให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่ประกอบการด้านโนรา เช่น ผู้ผลิตเครื่องแต่งกายโนรา ผู้ผลิตเครื่องดนตรีโนรา เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรที่มีส่วนรับผิดชอบเข้ามามีบทบาท ในการปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานที่ บริเวณ วัดท่าแค ให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพัทลุง ในเรื่องโนรา ตามคำขวัญของจังหวัดพัทลุง “เมืองหนังโนรา อู่นาข้าว พราวน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน”

2.2 สร้างความเข้มแข็งและให้เห็นความสำคัญ ของกิจกรรมและพิธีกรรมโนราโรงครุให้กับองค์กรที่มีส่วนรับผิดชอบ เช่น สภาวัฒนธรรมจังหวัด, อำเภอ และตำบล

2.3 ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโนรา โดยเฉพาะเน้นในด้านพิธีกรรมโนราโรงครูเป็นพิเศษ

3. ข้อเสนอแนะต่อการทำงานวิจัยต่อไป

3.1 ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นอื่นให้ละเอียดยิ่งขึ้น เช่น การตั้งหิ้งครูหมอดายโนรา

3.2 ควรจะให้มีการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมและสืบทอดการรำโนราในตำบลท่าแค

3.3 ควรจะให้มีการวิจัยในเรื่องการส่งเสริม สนับสนุนให้วัดท่าแค เป็นสัญลักษณ์เรื่องโนรา รวมถึงการประกอบกิจกรรม พิธีกรรมโนราโรงครูวัดท่าแค

3.4 ควรจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาท สถานภาพของคนทรง ครูหมอดายโนรา (คนทรงครูหมอดายโนรา) ทั่วไป ทั้งในตำบลท่าแค และในจังหวัดพัทลุง และต่างจังหวัด หรืออาจอยู่ในต่างประเทศ เช่น ในมาเลเซีย ใต้หวัน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ “พิธีกรรมที่หน้าศึกษาในโนราโรงครู,” ใน พุ่มทวารวดี: ทัศนะงานเชิดชูเกียรติ ศิลปินภาคใต้: ขุนอุปถัมภ์นรากรรณ์. หน้า 111-125. กรุงเทพฯ :

ปราณี วงษ์เทศ “การละเล่นพื้นบ้านและพิธีกรรมในสังคมไทย,” ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความ เชื้อ. หน้า 225-324 . กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

วิรัช วิรัชนิการวรรณ และนิการวรรณ วิรัชนิการวรรณ. การเข้าทรงและร่างทรง ความเชื่อ พิธีกรรม และบทบาทที่มีต่อสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ , 2533.

เวียงศักดิ์ เพชรน้อย. มาตุภูมิที่ข้ารัก. พัทลุง : 2514

พิทยา บุษรรัตน์. โนราโรงครูท่าแคพัทลุง. ตลาดการพิมพ์ : กระทรวงวัฒนธรรม, สำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. 2555

พิทยา บุษรรัตน์. โนราฉบับสถาบันทักษิณคดีศึกษา. บริษัทเอสพีรันธ์ (2004) จำกัด 2556.

_____. อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิง (เป็นกรณีพิเศษ) นายสมพงษ์ ชนะบาล (มโนราห์สมพงษ์น้อยดาวรุ่ง) 2558.

นายเปื้อง ประชาชาติ. ตำนานโนราพ่อขุนศรีศรัทธาทาแค 2560

องค์การประชาสัมพันธ์. เอกสารประชาสัมพันธ์ : 2554

อนุสรณ์ งานพระราชทานเพลิงศพ คุณพ่อแปลก ชนะบาล : 2544

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค. เจ้าแม่อยู่หัว. เชียงใหม่ : 2546

ภาคผนวก

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ นายพล ขำณรงค์ อายุ 75 ปี บุตร นายแ้วนางจันทร์
บ้านเลขที่ 132 หมู่ที่ 6 ตำบลท่ามิหรำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
วันที่ 11 มกราคม 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวณ เมืองสง นางสาวเสียม ลอยจั่ว

นายพลมีคณะโนราสายศิลป์ ซึ่งเป็น ศิษย์โนราแปลก ตอนแรกนายพลจะไม่ชอบรำโนรา เพราะมีเหตุผลว่า รำกลางคืน กินกลางทราย เดินกินรำกิน แต่ถูกบังคับให้เป็นนายโรง (โนราใหญ่)

แต่มีวันหนึ่งนายพลอายุ 15 ปี เกิดอาการไข้สาเหตุมาจากการไปเลี้ยงวัว ที่กลางนา เวลาประมาณตอนเที่ยง (12.00 น.) กำลังหิวน้ำ จะไปในครัว เห็นเนียง (ภาชนะใส่น้ำดื่ม) มีขัน บนปากเนียง ใส่หน้าพรานพาดบาดด้วยผ้าขาวม้าลายลูกแก้ว หลังจากนั้นมีการชัก ญาตินำส่งสุซศาลา (สถานีนามัย) หมอบอกว่าไม่เป็นอะไร ก็กลับบ้าน ให้กินยาควินิน 5-6 เม็ด กลับมามีอาการป่วย 40 วัน นอนอยู่กับที่กินอาหารไม่ลงคอ มองเห็นแต่หน้าพราน พ่อแ้วจึงพาไปดูเทพ(สาเหตุการเกิดโรคจากหมอไสยศาสตร์ หมอบอกว่าเด็กคนนี้น่าจะถูกครุหมอโนรา 3-4 หมอก็กังความเห็นเหมือนกัน นายแ้ว-นางจันทร์ ผู้เป็นพ่อแม่ของนายพลทวดชื่อท่ม เป็นพราน เมื่อนำนายพลให้โนราแปลกผูกข้อมือรับเป็นลูกบุญธรรม หลังจากนั้นอาการดีขึ้น และพร้อมกลับมาบนบานว่าจะรำถวาย มีโนรา 4 คณะ โนราแปลกท่าแค โนรารุ่ง บ้านหวัง โนราพิน ควนถบ โนราพร้อม ตำนาน โนราปูนตรัง

โนราแปลกฝึกสอนทำรำให้นายพลพอรำเป็น และได้ทำโรงครูใหญ่อีกครั้งที่บ้านเลขที่ 122 หมู่ที่ 6 (สวนศพ๑) ตำบลท่ามิหรำ พออายุครบ 21 ปี ในครรภ์ ทำพิธีผูกผ้าเป็นโนราใหญ่

คนที่เป็โนราใหญ่ต้อง มีการปลุกเสกให้มิดังนี้

1. ตอนอายุ 21 ปี ในครรภ์ ให้มอบตัวให้สมภารกับอาจารย์โนรา
2. ภาวนาตนเป็นโนราใหญ่
 1. สาธุคล้า 1 ผืน ไว้กลางโรง
 2. นำพืนนี้ไปรองรับที่ไปรำ 3 วัด 3 บ้าน แต่การรำนั้นยังไม่โกนผม แต่ใส่มงคล
พาเสร็จ 3 วัด 3 บ้าน
 3. ให้ขออนุญาตเจ้าของบ้านก่อนให้รำ 4 ทิศด้วยท่าครู ใช้เวลา 15-20 นาที ยก

ทูลหัว ทูลเทศ ขุนศรีทรา (อธิฐานถึง) ข้าวตอก 9 ดอก ดอกไม้ 9 ดอก เอาสายสิญจน์ใส่ไว้ในพาน (ของ) เทียน 1 เล่ม ขูขึ้นขอให้แก่นันได้ทุกคน ตอนแก่นันให้ไหว้สวัสดิ์ ขุนนวมเทวดา สักเก เวลาแก่นัน หมายพล 12 คำ เทียน 12 เล่ม ปลาหมี่หัวมีหาง

การปฏิบัติโนราแทงพอก

1. เอาแหวนลูกพอกที่เจ้าบ้านใส่ในบายศรีจัดที่ 7-12 ให้แก่เจ้าบ้าน
2. ตั้งบ้านตั้งเมืองก็ทำได้
3. อย่าให้สะเพร่าทำให้ครบเหมือนเจ้าบ้าน ปู่ ย่า ตายายทำไว้อย่างไร ก็ให้ทำอย่างนั้น
4. เรียกโนรา แทงพอก ในวันพฤหัสบดี ถ้าตรงวันพระไม่ให้แทงพอก

สัมภาษณ์ นายผล ขำณรงค์ อายุ 75 ปี บุตร นายแฉ้วนางจันทร์

บ้านเลขที่ 132 หมู่ที่ 6 ตำบลท่ามิหรำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

วันที่ 12 มกราคม 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางการุณ เมืองสง นางเสงี่ยม ลอยจิว

เมื่อเป็นโนราใหญ่อย่าหอมแป้งในโรง อย่าเอาลูกศิษย์หรือเหมือนแมวกับลูก

โนราใหญ่เมื่อก่อนเปรียบเหมือนหมอรรักษาไข้ไม่ควรเรียกร้องเงินให้มาก (สุชาติ พรหมพันธ์)

บายศรี สิ่งที่เขาไม่ได้ แหวนทอง 1 วง มีหัว ไข่ตอนเย็นไข่ดิบ ไข่ไข่โนราล้างเท้า หมาย

พลูฝังทุกเสาโรง

- ถ้าคนถูกโนราอย่าง ต้องให้กินน้ำพร้าวที่วันบน 1 ลูก
- ถ้าบนกับขุนศรีทรา จัดของแก่นันดังนี้
- เทียนชัย 1 เล่ม สีขาว
- ธูป 5 ดอก
- หมายพล 9 คำ
- ดอกมะลิ 9 ดอก

- ดอกบัวขาว 3 ดอก

- เงิน 12 บาท

- น้ำหอม 1 หลอด

เมื่อได้ผลก็แก้เองได้

ของแก้ ที่ 9 12 หมกพลู 12 พอง ลา เป็ด ไก่ เงิน 112 บาท รูปเทียน 12 ดอก
เหล้าขาว 1 น้ำพร้าว

- ใครจะเป็นโนราใหญ่ที่จะแก้บนต้องให้นุ่งผ้าถุงแบบโบราณ
- การจัดของสำหรับตั้งโรง มีหมี่ว้าคา หมี่ว้าเค็ดมอญ หมี่ว้าครุน ใบบอน ใบบัว ชุมเห็ด

ประวัติเข้าสู่พิธีการไหว้ครูโนรา

10 ปีก่อนนี้ทางครอบครัวได้เจ็บป่วยด้วยโรคทางร่างกายและจิตใจ รักษาพยาบาลกับทางโรงพยาบาลของรัฐก็ไม่สามารถรักษาได้ จนได้ไปรักษาพยาบาลกับหมอชาวบ้านที่เป็นร่างทรง พบว่ามีครูหมอโนรามาอยู่อาศัยกับภรรยา เพื่อปกป้องร่างกายจากอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น จนได้ทราบว่ามีเชื้อสายโนราจากบรรพบุรุษ ที่มาจากถิ่นฐาน จังหวัดพัทลุง ราว ๆ 100 ปีก่อน

ทางครอบครัวต้องมาไหว้ครูโนราปีละ 1 ครั้ง เพื่อการบูชา ตา-ยายโนรา ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของเรา ในการมาไหว้ครูที่ โนราโรงครูที่วัดท่าแค ปีนี้ก็เป็นปีที่ 4 จากอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มาที่วัดท่าแค จังหวัดพัทลุง ราว ๆ 200 กิโลเมตร

ภรรยาของข้าพเจ้าต้องมาไหว้ครูทุกปี หากไม่ได้มาก็มีอาการไม่ดีทางด้านจิตใจ และกังวลมากอาจเป็นเพราะสภาพจิต และการผูกพันกับตา-ยายโนราทุกวันนี้ ภรรยามีสภาพเป็นร่างทรงโนรา ต้องแต่งองค์โนราเวลามาไหว้ครู ชุดโนราหาซื้อจากร้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช เทร็ดโนรา มาหาได้ที่จังหวัดพัทลุง สมัยโนราสมพงษ์น้อยดาวรุ่ง ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งท่านก็บอกว่า มีเชื้อสายจากบรรพบุรุษครูหมอโนรา

ปัจจุบันภรรยาของข้าพเจ้าใช้ชีวิตปกติ อยู่กับบ้านไม่ได้รำโนราใด ๆ แต่จะมีการไหว้ครูที่บ้านที่อาศัยอยู่ในเดือน 11 ของทุกปี และมีการตั้งหิ้งบูชาครูหมอโนรา พ่อขุนศรีศรัทธา ไว้ประจำบ้านด้วย

ปัจจุบันภรรยาของข้าพเจ้า มีความเชื่อยึดติดกับบรรพบุรุษโนราอยู่ตลอดเวลา แต่ มีการรำนโนราอยู่กับบ้าน อาจเป็นการฝึกโดยครูโนรา ที่เราอาจไม่เข้าใจก็ได้ ถ้าจะมีการสื่อกับภรรยาทางความรู้สึกนึกคิด บางที่ได้ยินเสียงทางหูของภรรยาเอง และไม่ค่อยเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ที่คนปกปิดบอก

ในการมาไหว้ครูโนราปีนี้ ได้สัมผัสกับบรรยากาศการต้องรับและการเคารพนับถือ จากชาวบ้านที่มาร่วมพิธีมากมายเหมือนทุกปีที่ผ่านมา ก็ขอให้บรรพบุรุษโนราที่มีอยู่ ขอปกป้องรักษาลูกหลานและมีชีวิตที่ดีรุ่งเรืองตลอดไป

โดย สุวราช บุญมา

อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โทร 089-873-9468

สัมภาษณ์ นางจินดา เจริญผล 099-486-1534

บ้านเลขที่ 162 หมู่ที่ 11 ตำบลบานา-นาเกลือ อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี

วันที่ 5 พฤษภาคม 2560

บ้านเกิด ตำบลขนานนา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไปอยู่ปัตตานี 43 ปี

ผู้สัมภาษณ์ นางเสี่ยม ลอยจิว

มีอาชีพทำเรือประมง เคยพูดไว้ว่าจะหยุดทำเรือ เมื่อลูกเรียนจบทั้ง 4 คน แต่พอลูกจบจริงกลับไม่รักษาคำพูดยังคงทำเรือต่อไป มีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้นบ่อย ๆ ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น เรือจมเพราะคลื่นแรง ถูกขโมยเรือ เสี่ยงถูกจกต๋ำ จึงหยุดทำอาชีพเรือหลังจากนั้นก็มิโชคมีลาภเสมอจนฐานะดี

ความเชื่อเรื่องโนรา จากการสังเกตในญาติพี่น้องมีปัญหาอันบ่อย ๆ ประกอบกับมีน้องสาวมีผีผมซ่อ แม่ซึ่งขณะนี้อายุ 96 ก็บอกว่าเกี่ยวกับโนรามีเชื้อสายโนราแปลกก็เที่ยวสืบหาจากปากต่อปากจนเมื่อปี 2559 ได้สืบหามาพบที่ท่าแค ได้รวบรวมหน้าพรานนำมาโรงครู แล้วร่ำออกพราน ยังมีลูกสาวที่เป็นครูสอนนาฏศิลป์ มีความรู้สึกลอยอยากจะทำรอบเทริดที่โรงครูท่าแค

สัมภาษณ์ นางจุฑามาศ บุญแสง อายุ 64 ปี

บ้านเลขที่ 59/1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

วันที่ 5 มกราคม 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางเสงี่ยม ลอยจิว

ถาม ท่านมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับโนราและการร้อยลูกปัดชุดโนราอย่างไร

นางจุฑามาศ ความรู้ความสามารถ การร้อยลูกปัดชุดโนรา และรำโนรา ได้ส่งเสริมการร้อยลูกปัด และการรำโนราโดยเปิดหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนบ้านท่าแค (วันครู 2500) ในชั้น ป.4 -6 และสอน การร้อยลูกปัดและรำโนรา ขึ้นพื้นฐานในระดับชั้นอนุบาล โดยจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ชื่อว่าหน่วย โนราท่าแค

- เปิดสอนโนราให้โรงเรียนเครือข่ายในตำบลท่าแคตามโครงการของเทศบาลตำบลท่าแค
- เป็นวิทยากรการร้อยลูกปัดชุดโนราให้กับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง

สัมภาษณ์ นายว่อง รัตนานุกูล อายุ 82 ปี

บ้านเลขที่ 77/1 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

วันที่ 2 มีนาคม 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางเสงี่ยม ลอยจิว

นายว่อง รัตนานุกูลเป็นน้องของโนรากล่อม รัตนานุกูล (โนราใหญ่ของโรงครู)

นายว่องไม่ร่าแต่นับถือตายายโนรามาดลอด เล่าให้ฟังว่า การตั้งของบูชาให้ถวายของบวช (อาหารที่ เลี้ยงในพิธีบวชนาค) ไม่มีเนื้อสัตว์ใหญ่ เช่นเนื้อวัว ควาย

การร่าแก่นบน เหมย และโรงครู ต้องมีนายพรานและดาตี ซึ่งเปรียบเหมือนตัวตลกของ หนังสือสูง ถ้าไม่มีนายพรานและนางดาตี จะแก่นบนไม่ขาด

สัมภาษณ์ นายสำราญ จันทร อายุ 37 ปี หัวหน้าคณะกลองยาวบ้านน้ำเลียด ทำธุรกิจส่วนตัว

087-287-4274

บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามิหรำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

วันที่ 2 มีนาคม 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางเสงี่ยม ลอยจั่ว

นายสำราญ จันทร พ่อชื่อวิเชียร จันทร มีเชื้อสายโนรา พ่อไม่ร่าเป็นคนทรง แม่
ชื่อนางสำเนียง จันทร นามสกุลเดิม มาเอียด มีเชื้อสายโนรา แม่ร่าโนรา

สัมภาษณ์ นางวิภาดา นาคเล็ก อายุ 41 ปี ไม่ร่าโนรา

บ้านเลขที่ 254 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

วันที่ 2 มีนาคม 2561

พ่อชื่อ นายเนบ ปรางหมู่ พ่อมีเชื้อสายโนรา ไม่ร่าแต่เป็นร่างทรง ตาม่วงทอง แม่
ชื่อนางลิ้ม ปรางหมู่ มีเชื้อสายโนรา ร่าโนรา พ่อสามี นายเขียว นาคเล็ก นับถือครูหมอเหล็ก บูชา
มาตลอด โดยเฉพาะนางวิภาดา เชื้อถือและนับถือตายายโนรามาก

สัมภาษณ์ นางอารี คงคำอายุ 56 ปี

บ้านเลขที่ 621/7 หมู่ที่ 15 ตำบลนาสักดี อำเภอสวี จังหวัดชุมพร

วันที่ 3 พฤษภาคม 2560

เริ่มสัมผัสกับโนรา เมื่ออายุประมาณ 12 ปี เริ่มหัดร่ากับโนราสมพงศ์ ชนะบาล ไว้เข้า
โรงโนรา ฟิน-พัน ประมาณ 6 ปี มาเข้าโรงกับโนราแปลก ประมาณปีกว่า โดยได้เป็นนางร่าในถิ่นท่า
แค และใกล้เคียง ไปแต่งงาน และยังเข้าร่วมร่าในพิธี ถวายเกาะดาหมอ ตำบลสมหวัง อำเภอกงหรา
จังหวัดพัทลุง เป็นประจำ และมาร่ำถวายพ่อขุนศรีทราที่วัดท่าแคเป็นประจำ

ความเชื่อ/ศรัทธา

- ลูกไปทำรถแมคโครไปจอมโคลนตมที่ จังหวัดปทุมธานีอยู่เป็นเวลา 6 คืน ไม่มี
ความสามารถที่จะเอาชิ้นมาจึงจุดธูปที่บ้านอาศัยที่ชุมพร บนบานครูหมอโนราให้รูดขึ้นจากโคลนตม
ธูปเผาไหม้ไม่ทันได้ครึ่งก้านลูกชายก็โทรมาบอกว่าขึ้นจากโคลนตมแล้ว

-ถูกเรื่องดำเนินคดี บนบานครุหมอโนราจนมีทนายความเข้ารับอาสาเข้าช่วยเหลือ โดยไม่ต้องไปหา เขามาช่วยเหลือถึงบ้าน

-เด็กประมาณ 4 ปี มีอาการชักกระตุกบนบานให้หลานคนนี้ ถ้าหายป่วย จะมารักษาตัวในโรงครุ หมอจะเจาะไขสันหลังออก แต่เด็กมีการหยุดชักเสียก่อน จึงนำมารักษาตัวแค้นในโรงครุ
ทำแค้น

-มีหลานประมาณ 9 ปี อาการป่วยไม่รับประทานอาหารประมาณครึ่งเดือน ญาติไปหาช่างทรงก็ทราบว่าคุณครุหมอโนราฝ่ายพ่อให้โทษ ให้บนบานครุหมอ ปรากฏว่าไข้หาย กำลังจะมาแค้นในวันที่ 4 พ.ค. 60

-ลูกชายอายุประมาณ 15 ปี เกี่ยวกับเพื่อน นั่งรถยนต์ข้างคนขับ รถไปคว่ำ พังยับเยิน คนไม่มีอาการบาดเจ็บ จึงมาช่วยกันซ่อมกันคนละครั้ง (คนละ 1 แส่น) ไม่มีเงินซ่อม จึงบนบานครุหมออย่าให้ฝ่ายตรงข้ามมาเรียกร้อย ปรากฏว่า ได้ผล เมื่อ 3 ปีที่แล้ว แค้นโดยใช้หัวหมู 1 หัว

สัมภาษณ์ ตระกูลมุสิกะเจริญ

บ้านเดิมต้นตระกูลกำเนิดในพัทลุง ลูก ๆ หลาน ๆ ต่างเข้าไปทำงานต่างจังหวัด ซึ่งผู้เขียนได้จบปริญญาตรีจากกรุงเทพมหานคร ไปทำงานที่ จังหวัดเชียงใหม่ วันนีพามากราบไหว้พ่อขุนศรัทธา เนื่องจาก ต้นตระกูล “มุสิกะเจริญ” มีครุหมอโนราเหมือนกัน จึงพากันมากราบไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

สัมภาษณ์ นายบุญธรรม คีเย็น

บ้านเลขที่ 60/3 ตำบลท่า ยาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันที่..... มีนาคม.....

กระผมมีเชื้อสายโนรา เป็นร่างทรง ครุหมอโนรา เหตุผล คือ พากุหมอ โนรามาศึกษาโรงครุที่นี่ ตามคำสั่งของท่านและต้องการจะสืบทอดเจตนารมณ์ของครุหมอตาข่ายโนราต่อพร้อมกับพาคณะลูกศิษย์มาร่วมพิธีกรรมร่วมบุญที่นี่

ข้าพเจ้า นางนิวรรณ์ เชื้อพุทธ ได้ป่วยเป็นโรคกล้ามเนื้อขาดเลือด ได้กินยาละลายลิ่มเลือด

ได้มีอาการป่วยอีกโรคคือมีอาการปวดสันเท้า หมอบอกว่าถ้าคุณกินยาละลายลิ่มเลือดไม่สามารถรักษาได้ อยู่มาวันหนึ่งได้เจอร่างทรงในสายโนรา คือตาหลวงเสน ได้รับรักษา ท่านได้กาศพ่อหลวงศรัทธาว่าให้หาย ก็ได้หายจริง จนทุกวันนี้ เดินได้ ข้าพเจ้าเลยมีความศรัทธา จึงได้ไหว้พ่อขุนศรัทธาในโอกาสที่อยู่ 13/1 หมู่ที่ 2 ตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้าพเจ้า นางสาวอรุณรัตน์ ดาวจำปา เป็นคนต่างจังหวัดอยู่ ภาคอีสาน ป่วยเป็นปราชัยประสาทอักเสบ เชื่อว่าครูหมอตาขาย รักษาให้หาย แล้วรักษาหายมีอาการดีขึ้น ที่มาในครั้งนี้จึงเชื่อว่า จะได้รับบุญกุศล

สัมภาษณ์ นางพัชรพิดาสมุทรประทีป

บ้านเลขที่ 10/31 หมู่ที่ 1 ตำบลแม่น้ำ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วันที่ 3 มีนาคม 2560

ความเชื่อ เนื่องจากเป็นครูสอนรำไทย และได้รำโนราและได้สอนสืบสานต่อให้เด็กรุ่นใหม่ ได้รู้จักโนรา ครูบาอาจารย์ในตัวเรา ต้องการให้เรามากับครูให้ถูกต้อง เราจึงมาร่วมกิจกรรมโนราโรงครูท่าแค

สัมภาษณ์ นางพรจิตร ชูชื่น อายุ 48 ปี หัวหน้าคณะโนรา (นายโรง)

คณะพรจิตรน้อยอุดมศิลป์

บ้านเลขที่ 200/1 หมู่ที่ 10 ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วันที่ 17 มกราคม 2561

-สามารถทำพิธีความเชื่อเหยียบเสน โรงครู รำทั่วไป ร้อยทำลูกบิดโนราได้

-วิทยากร สอนรำโนราในโรงเรียน กลุ่มสนใจ เริ่มรำโนราอายุ 8 ปี เป็นลูกศิษย์ขุนอุปถัมภ์ เชื้อสายจากพัทลุง ตระกูลทองรักษ์ ชื่อทวดทองรัก+ทวดหนูเป็นเพื่อนกัน จนมาตั้งเป็นตระกูลโนรา ทั้งสองคนนี้รำโนราจนสืบทอดมาถึงปัจจุบัน ทวดทองรักและทวดหนูจะมาเข้าทรงเวลาโนราพรจิตรไหว้ครู พ่อโนราพรจิตร ชื่ออุดม แม่นางลาก นามสกุลรักแก้ว พ่อเป็นลูกคู่โนราตีเครื่องดนตรีได้ทุกอย่าง ทำเครื่องดนตรีเป็น ทำเทริดได้ หลังจากเสียชีวิตมาทรงเป็นพรานบุญ เวลางานวัดเวียงสระ นางลากเป็นนางรำ ไม่เป็นหัวหน้าคณะ (สถานที่ในเวียงที่ทำพิธีกรรมโนราโรงครู)

โนราพรจิตร รำแบบโบราณ ไม่มีวงดนตรี เน้นการเผยแพร่ และถ่ายทอดสู่เยาวชน

สัมภาษณ์ นายวิสุทธิ์ สุวรรณวร อายุ 24 ปี คณะโนราเปรี้ยว เสียงเสน่ห์ จังหวัดตรัง

บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

วันที่ 6 กรกฎาคม 2560

จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)

ประวัติการทำงาน

-ปี 2558-2559 อาจารย์ผู้ช่วยสอนระดับปริญญาตรี

-ปี 2555 -ปัจจุบัน ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุข ณ รพ.สต.เขาไม้แก้ว อ.สิเกา
จังหวัดตรัง

-มาร่ำถวายพ่อขุนศรีทรา เพราะเชื่อในศาสตร์ของครูหมอโนรา

-ความเชื่อ เชื่อกันมากเพราะอยากสืบทอดมรดกในแบบโบราณไม่อยากจะสูญหายและสืบ
ทอดต่อยาวให้อยู่คู่ลูกหลานตลอดไป

สัมภาษณ์ นางเจิม ณ พัทลุง อายุ 84 ปี

บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

วันที่ 28 พฤศจิกายน 2560

นางเจิม ณ พัทลุง เป็นลูก นายหมูน-นางหมูน ไข่แก้ว อดีต ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1

นางเจิม พูดให้ฟังว่า ที่บ้านนับถือครูหมอโนรามานานแล้วตั้งแต่รุ่นแม่ของท่าน มีหิ้งตายโนราไว้
บูชาสมัยก่อน มีการรำโรงครูที่บ้านทุกปี มีญาติพี่น้องที่นับถือครูหมอหรือตายายเดียวกันจะมาร่วมแก้
บน หรือทำบุญในพิธีโรงครูสมัยต่อมา จะมีการแก้บนแบบพิธีกรรมหน้าหิ้งตายาย ญาติเชื้อสายที่บน
บานกันไว้ก็จะนำสิ่งของที่ได้อัญญาไว้มาแก้บน เช่น หมูย่าง หัวหมู ไก่ ฯลฯ ถ้าคนที่ไม่บนไหว้ก็จะ
มาบูชาอย่างเดียว นำอาหารหรือของกินมา แบบทำปิ่นโตไปวัด และได้ปฏิบัติมาอย่างนี้ทุกปี ในวัน
เดือน 6 ก่อนพิธีโนราโรงครูในวัด 1 สัปดาห์ สำหรับความเชื่อของท่านเชื่อถือมากและบนทุกครั้งเมื่อ
ต้องการให้สมปรารถนาอย่างครั้งล่าสุดก็บนให้ลูกหลานร่ำถวาย 7 คน ก็ได้แก้บนในวัดท่าแคแล้วเมื่อ
23 มกราคม 2561

สัมภาษณ์ นายบุญวัน เกลี้ยงเกื้อ อายุ 63 ปี

บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

วันที่ 20 มกราคม 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางการณ เมืองสง นางสุมณฑา นังคะรัตน์

นายวัน เกลี้ยงเกื้อ ลูกนายเลื่อน นางแหวด เกลี้ยงเกื้อ นายเลื่อน ออกดาสีโนรา เป้าปี นางแหวด มีครุหมอฝ่ายพรานจอมเต่าหน้าทอง แม่แก่คือนางอ้อย น้อยปาน ก่อนบ้านยายอ้อยอยู่ บ้านตาเหมีย พ่อจ่านึก บ้านลำป่า ทำน้ำห้วนอน ออกวัดยางงาม ซึ่งราโนรามาดลอดที่บ้านยายเปี่ยม ซึ่งเป็นลูกน้องของตาเหมีย ตอนหลังได้ให้อุปกรณ์ เช่นเทริด หน้าพราน หอก พระจันทร์ให้มาไว้กับ ยายอ้อย บ้านท่าแค นานมาแล้ว ตอนหลังพบหน้าพรานเป็นไม้ตะเคียน ทวดของทวดแม่ลุงวัน พบ หน้าท่าโตะ พบไม้เป็นลักษณะแม่เต่า ไม้แตกขึ้นลงที่เท้าเก ประมาณ 30 ครั้ง (เกมมาจากกลางนาลง ไปล้างเท้า) จึงนำไปแกะหน้าพราน (นายพร้อม จะพบพรานตาจอมเต่า) พร้อมลูกยายพูน (1 ศรีตรัง 2 อ้อย 3 ดาววัน 4. ดาววัน 5 ตาเส้น 6. ยายพูน) เชื่อว่าตอนนายพร้อมไปปฏิบัติการ ตาพรานจอมเต่าไปปก หักรักษา เมื่อก่อนอยู่ที่โลกขุนทา เป็นดินตาวัน จันทรเลื่อน ปลุกโรงโนราขนาดใหญ่ ฝึกราโดยแลเงา แทนกระจาก

บ้านยายอ้อย 7 ปีราครั้ง ยายอ้อยทรงไม่ไหว โนราแปลกมาติดต่อกับตาเส้น ขอของ สำคัญหรือเรียกขอโรงให้ย้ายไปในวัดเพราะองค์เจ้าเฉลิมพลจะเสด็จ (พ.ศ.2514) โดยขุดดินสี่มุมโรง ไปตั้งโรงใหม่ในวัด หลังจากนั้นราในวัดท่าแคตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

นายวันทำเครื่องดนตรีมาประมาณ 15 ปี

สัมภาษณ์ นายพิณ รัตนานุกูล อายุ 72 ปี

บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางเสงี่ยม เพชรอ้อย

นายพิณ รัตนานุกูล เป็นลูกโนรากล่อม นายกล่อม เป็นลูกของนายเคร็ง นางคุ่น รัตนานุกูล นายเคร็งไม่ราโนรา เป็นคนทรง ครุหมอโนรา นายกล่อม ราโนราตั้งแต่เป็นนักเรียนวัด (ชั้นประถม) เทียวราไปทั่วจนอายุได้ 20 ปี บริบูรณ์ ได้บวชเป็นภิกษุจึงออกมาสวดเครื่อง เป็นโนรา

ใหญ่ที่ร่ำโรครุได้ เทียวร่ำแก๊บนตามที่เจ้าภาพรับ และร่ำทั่วไป จนได้แต่งงานกับนางคล้าย ภายหลัง
ฝักร้อยเครื่องแต่งกายโนรา (ลูกปัด)

นายกหล่อมเสียชีวิตเมื่อ 2509 อายุ 49 ปี มีบุตร 7 คน

1. นายเชื้อม รัตนานุกูล ได้ร่ำโนรา พอแต่งงานหยุดร่ำตอนนี้เสียชีวิตแล้ว
2. นางคล้าย ไม่ร่ำ
3. นายพิณ รัตนานุกูล ไม่ร่ำ
4. นายพัน รัตนานุกูล ไม่ร่ำ
5. นายพา รัตนานุกูล ไม่ร่ำ
6. นางเครือวัลย์ รัตนานุกูล ไม่ร่ำ
7. นางฉันทนา รัตนานุกูล ไม่ร่ำ แต่ชอบร่ำเมื่อมีโอกาส

โนรากล่อม มีคณะโนราเป็นของตนเอง มีลูกศิษย์มากมาย จากบ้านกงหรา บ้านไร่
เหนือ พอนายกหล่อมเสียชีวิต เครื่องโนราดนตรี ได้ให้ลูกศิษย์ไปหมด เทร็ดให้โนราเลื่อน ซึ่งเป็นลูก
ศิษย์ พอโนราเลื่อนเสียชีวิต คีนกลับมาไว้บ้านเมียโนรากล่อมตั้งบูชาบนหิ้ง พอเมียโนรากล่อม
เสียชีวิต ก็นำเทริดมาไว้บ้านลูกคนที่ 3 คือ นายพิณ รัตนานุกูล อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดวิหารเบิก
ปัจจุบันเกษียณอายุราชการ อายุ 73 ปี ซึ่งเป็นคนไม่เชื่อในเรื่องครุหมอโนรา ตอนเด็กโนรากล่อม
บังคับให้ร่ำโนราก็ไม่ยอมร่ำแต่ปัจจุบันเริ่มเชื่อถือครุหมอ เพราะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นกับตนเองให้เห็น
แบบพิสดารหลายครั้ง

ครั้งที่ 1 นำภรรยาที่กำลังท้องลูกคนแรกไปงานแต่งงานน้องชายเกิดเหตุการณ์
ให้ภรรยามีอาการคนทรง

ครั้งที่ 2 ลูกสาว (ลูกคนแรก) มีอาการป่วยที่แปลก หมอโรงพยาบาลตรวจ
ไม่พบ สาเหตุของโรค แต่มีเหตุการณ์ให้น้ำสาวน้องของแม่ผู้ป่วยรีบกลับจากโรงพยาบาลไปจุดธูป
เทียน ขอโทษครุหมอโนรา (เป็นคนเอาเทริดมาวางโซ่บนตู้โซ่ไว้ได้บันได ชั้นล่างของบ้าน) ผู้ป่วยก็
หาย

ครั้งที่ 3 แก๊บนางของบุชาริบเก็บ เพราะจะไปทำงาน วันหนึ่ง นายพิณ ไป
หาญาติที่ตรัง ญาติบอกว่า ครุหมอโนราไปบอกว่านายพิณรีบยกของเซ่นไหว้เร็วเกินไป ดายายยัง
ไม่ได้กิน

ครั้งที่ 4 นายพิณ ปวดท้องรุนแรง จนต้องบนบานครุหมोजิงหาย

ครั้งที่ 5 ภรรยาพยาบาล พ่วยรุนแรง ไปโรงพยาบาลพัทลุง โรงพยาบาล
หาดใหญ่ โรงพยาบาล ม.อ. แต่ยังหาสาเหตุไม่พบ แต่ตอนเย็น ภรรยามีอาการแสบมากจนต้องไป
โรงพยาบาลจุฬา ครั้งแรก ๆ ทางโรงพยาบาลจุฬา ก็หาสาเหตุไม่พบ ต้องกลับมา ร.ร. แก๊บนจน
ภายหลังค้นพบสาเหตุการป่วยของภรรยา ได้รับการรักษาจากโรงพยาบาลจนภรรยาอาการดีขึ้นมา 2 ปี แล้ว

สัมภาษณ์ ประวิทย์ ช่วยพูล อายุ 54 ปี ปี

บ้านเลขที่ 176 หมู่ที่ 6 ตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

วันที่ 18 มกราคม 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวเสียม เพชรน้อย

นายยิ้ม ช่วยพูล นางพลัด ช่วยพูล นายยิ้มเสียชีวิตแล้ว นายยิ้มมีเชื้อสายหนังตะลุง พ่อนาย
ยิ้ม ชื่อ นายพลัด (ชื่อเหมือนลูกสะใภ้) นายพลัดเป็นนายหนังตะลุง นายประวิทย์ เล่าว่า มีญาติตาไฟ
หรือปู่ตาไฟ มาอยู่ที่สำนักนายประวิทย์ตลอดเวลา นายประวิทย์จะเดินทางไปไหนจะระลึกถึงญาติตา
ไฟเสมอ เพื่อให้เดินทางปลอดภัย

ความเชื่อที่ควรปฏิบัติ

1. เชื้อสายครูหมอโนราห้ามนำอาหารกินในโรงรำ
2. เวลากล่าวบทห้ามกล่าวล่วงเกินครูบาอาจารย์ จะตกต่ำ
3. การแทงเข้าให้เต็มร้อย คืออาราธนาครูให้ทั่วถึง ปากเข้มีหมากพลู รูปเทียน ดอกไม้ เงิน
ครบ ขนมนโค ขนมหี้น พองลา
4. ปัจจุบันโนราฆ่าคนทางอ้อม เพราะเรียกรวดแพงเรียกว่า ข่ายครูกิน ถ้าเรียกมากก็คืนกลับ
เจ้าบ้าน
5. โนราจริง เขียบบเสนทีเดียวหาย ค่ารูด 12 บาท ใส่พาน (ถ้าให้เพิ่มเติมตามศรัทธาให้ข้าง
นอก

การสังเกตคนทรง

1. ให้ตั้งนม 3 จบ ในโรง พุทธจักรคามิ ฯลฯ
2. อาราธนาศีล 5 โดยมีคนนำในโรง อติปิโสภควาติ

สัมภาษณ์ นายสุพร มากไข่ อายุ 48 ปี

บ้านเลขที่ 123 หมู่ที่ 2 ตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

18 มกราคม 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวเสียม เพชรน้อย

นายสุพรเล่าว่า ยาย(แม่แก่) ชื่อ นางเหมือน นิดแสน มีครุหมอโนรา รับโนรามาที่บ้านทุกปี ตอนหลังน้องของยาย ชื่อ นายตั้ง เกื้อชู เอาหิ้งครุหมอไปบูชา และนายตั้งก็รำโนราในโรงครู จนกระทั่งเสียชีวิต นางจิตร นิดแสน รับหิ้งกลับมาบูชา จนปัจจุบัน แต่ไม่มีการรำโนรา โรงครูที่บ้าน เพียงแต่นางจิตรจะไปร่วมทำบุญบูชา โนราพร้อมกับโนราป้อมทุกปี นางจิตรจะเป็นคนทรงพระม่วงทอง ลูกของนางจิตร ชื่อ ปณิกา มากไข่ หลานนางจิตร ชื่อ ด.ญ.ยาณิสสา มากไข่ ชอบรำโนรามาก ตอนนี้อยู่ฝึกรำโนราอยู่

สัมภาษณ์ นายสิงหา พงศ์กัณจน์ธินา อายุ 24 ปี มีคณะโนราชื่อ คณะเก้าเพชรศิลป์ปะ จังหวัดสงขลา รำทั่วไปและร่วมรำกับคณะโนราหนูอาบ เจริญศิลป์ (โนราหนูอาบ) เคารพนับถือกันในฐานะโนรารุ่นก่อน

วันที่ 18 มกราคม 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางอุไรวรรณ พรหมรัตน์ นางสาวเสียม ลอยจิวที่วัดท่าแค

สัมภาษณ์ นายกฤษกร รักพวก อายุ 19 ปี

บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 1 ตำบลร่มเมือง จังหวัดพัทลุง

ชอบรำโนราเริ่มรำตั้งแต่อายุ 13 ปี ไปฝึกรำเพิ่มเติม เมื่อเรียนระดับมัธยมในโรงเรียนสตรี

พัทลุง ำงานชิ้นเป็นอาชีพ มีคณะชื่อโนราประเทืองศิลป์พัทลุง เมื่อ พ.ศ. 2557

สัมภาษณ์ นายคล้อย รักจันทร์ อายุ 79 ปี มีคณะโนรา ชื่อ คณะคล้อย ประดิษฐ์ศิลป์ ตำบล ชมพล อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง มีพ่อชื่อ นายเถ็ก รักจันทร์ แม่ชื่อนางหมูน รักจันทร์ พ่อแม่มีเชื้อสายโนราแต่ไม่รำ มีลูกเชื้อโนราทีม รักจันทร์ เป็นบุตรโนราอยู่ รักจันทร์ ซึ่งเป็นโนราใหญ่ในหมู่บ้านลำกะ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง โนราอยู่มีลูกเป็นโนราทีม โนราคล้อยจึงเป็นลูกศิษย์ของโนราทีม โนราคล้อย รำโนราตั้งแต่อายุ 15 ปี จนปัจจุบัน มีลูกศิษย์มากมาย ตามโรงเรียนต่าง

ๆ เช่น โรงเรียนนวมินทร์ จังหวัดสงขลา สอนอยู่ 10 ปี สอนโรงเรียนแพรกหา โรงเรียนท่าข้าม
โรงเรียนตะพาน โรงเรียนโพธิ์ยารามเขาชัยสน โรงเรียนคลองลำยง โรงเรียนวัดทุ่งยาว โรงเรียนวัด
ธาราสถิต (วัดเต่า)

สัมภาษณ์ โнораหนูอาบ เจริญศิลป์ อายุ 67 ปี มีสามีชื่อนายน้อย เป็นโนรา

บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 3 ตำบลอ่างทอง อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง

วันที่ 18 มกราคม 2561

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวเสียม เพชรน้อย

นางหนูอาบ ไม่ชอบโนรา แต่เมื่อ อายุ 4 ขวบ มีไข้ รักษาไปทั่วก็ไม่หาย จนโนรามาโรงครู
ใกล้บ้าน แม่จึงเชิญให้โนราใหญ่ไปดู โнораใหญ่บอกว่าถูกครูหมอโนรา จึงมีการบนบานไว้ อาการ
ไข้จึงค่อยดีขึ้น และไปหาหมอที่โรงพยาบาลต่อรักษาจนหาย พออายุได้ 7 ปี แม่ (นางลับ) ไม่สบาย
มากจนคนในหมู่บ้านว่าเป็นคนบ้า เป็น ๆ หาย ๆ กลางวันเตรียมของไว้ทำอาหารไปขายที่โรงเรียน
แต่พอกกลางคืนมีอาการเหมือนคนวิกลจริต พอกกลางวันที่ทำของขายได้ตามปกติ แต่มีอยู่วันหนึ่ง มี
โนราแปลกไปโรงครูที่ข้างบ้าน แม่ลับก็ทำขนมไปขายหน้าโรงโนรา พอพักกลางวัน หนูอาบไปหา
แม่ (โรงเรียนที่หนูอาบเรียนคือโรงเรียนวัดขัน อยู่ใกล้บ้านที่โนราไปโรง) พอหนูอาบไปถึงเห็นแม่จัด
ขนมจีนใส่จานวางไว้เต็มหมด โดยไม่มีลูกค้าเลย (แต่แม่ลับบอกว่ามีลูกค้ามานั่งอยู่เต็มไปหมด) หนู
อาบและญาติเพื่อนบ้านก็คิดว่าแม่ลับมีอาการบ้าอีกแล้ว จึงปรึกษากันว่าให้พาไปรักษาที่วัดควนปรัง
แต่แม่ลับก็วิ่งลงในลำคลอง ดำน้ำหายไปเลย ญาติ ๆ เพื่อนบ้านหาไม่เจอ หนูอาบเอาแต่ร้องให้ ทุกคน
ช่วยกันตามหานางลับ จนมาพบที่พื้นที่แห่งหนึ่ง ซึ่งนางลับนอนเกลือกกลิ้งอยู่บนพื้น ก็มีผู้เฒ่าคน
หนึ่งบอกว่า แม่ลับถูกครูหมอโนราเพราะที่ ๆ แม่ลับนอนคลุกดินอยู่นั้นเคยเป็นที่ปลูกโนราโรงครู
จึงมีการบนบานกันอีก จนต่อมาหนูอาบอายุประมาณ 13 ปี แม่ป่วยอีก หนูอาบป่วยด้วย ผู้เฒ่าก็บอก
ว่าคราวนี้แม่ลูกคู่นี้ถึงขั้นเสียชีวิตแน่ แม่ลับจึงบอกหนูอาบให้โนราเร่ง ให้หัดรำ (โนราเร่งพ่อโนรากลุ่ม
บ้านสมหวัง) ซึ่งตอนนั้นหนูอาบยังเรียนไม่จบชั้นประถม มีลูกโนราเร่งอีกคนหนึ่ง ชื่อนายปลื้มมาเป็น
ครูใหญ่ที่โรงเรียนวัดขัน จึงได้ย้ายหนูอาบให้ไปเรียนที่โรงเรียนวัดหวังเพื่อจะได้รำโนราไปด้วย
ต่อมาโนราหนูอาบก็เข้ามารำกับโนราแปลก จนได้แต่งงานกับ โนราน้อย มีลูกหลายคน ต้องประกอบ
อาชีพทำนาหาเงินเลี้ยงครอบครัวพร้อมกับรำโนราไปด้วย เมื่อรัชกาลที่ 9 ได้เสด็จเยือนภาคใต้ที่

จังหวัดสงขลา หนูอาบได้ไปถวายหน้าพระที่นั่งทุกพระองค์ โดยรับเป็นตัวแทนโนราในบทร้อง
หงส์ (ทางโนราที่รำด้วยเป็นโนราชาย มีหนูอาบเป็นโนราหญิงคนเดียวได้ไปรำเพราะคำแนะนำของ
อาจารย์เปื่อง ประชาชาติ หลังจากนั้นมีการเปิดวิทยาลัยนาฏศิลป์ขึ้นในจังหวัดพัทลุง ไม่มีครูสอน
โนรา ในปี 2527 โนราจอมสามีโนราหนูอาบ ไปเป็นครูสอนก่อน พอปี 2528 โนราหนูอาบก็เข้าไป
เป็นครูสอนโนราในวิทยาลัยนาฏศิลป์ในขณะนั้นมีความรู้แค่จบ ป.4